

משניות סדר זרעים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת סוד יי ליראיו ובריתו להודיעם לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2022

הובא לדפוס באמצעות \LaTeX ע"י שמעון מונטגיו

הקדמה

שנמצאת במשניות שהיה לומד מעלת מורינו
הרב המדקדק רבי דוד בכ"ר שלמה אלטארטס
זצ"ל שעשאה לתיקון המשניות בחייו וזה לשונה

עם שונה שלום

ידיע להוי לך שונה ידיד דתהלות לאל יתברך כעל אשר גמלני
ורב טוב שהחייני וקיימני לגמור בעדי מה שבצפייתי צפיתי
ואויתי בעודי בחיים חייתי להיות לי למגן וצנה משכיות סדורות
ערוכות בכל ושמורות מוגהות ביתר שאת כיד ה' הטובה אנה
לידי . והוא יודע ועד כמה יגיעות יגעתני עד שבאתי לכלל ישובן
למוצאן ולמובאן והביאו לי מקום הראשונים שבקדושה להתגדר
זעיר שם זעיר שם ודוד מכרכר בכל עז לפני ה' מטפס ועולה מטפס
ויורד לו לשמו כי כל ישעי וכל חפצי לדבקה בו:

ואלה פקודיהם למסעיהם בראשונה השתדלתי למצוא כל
הגירסאות הטובות והבריאות ש"ס ורבינו שמשון זצ"ל על
המשנה ומבעל הערוך ז"ל זולת מה שהביאו המפרשים הקדושים
אשר בארץ המה הרמב"ם ז"ל והר"ב ז"ל ובעל תי"ט כי מימיהם
אנו שותים:

ועוד שנית בפסק ההלכות מה שלא פסקו הם ז"ל לא שלותי
עד ששקטתי לברר ההלכה על תלה וארמונה על משפטו
ישב . כי דפקתי על דלתי רבינו הגדול פום ממלל רברבן הרמב"ם
ז"ל בחבורו הגדול ומהולל בתשבחות שם העליתי מצודתי ומצאתי

און לי והוצאתי לאור משפטי ומפוסקים אחרים ולאן מלתא
זוטרתי:

הז אמת חפצתי בטו"חות חכמה כי מצאתי קצת סתירות להרב
ז"ל מיניה וביה מהפי' והחיבור לא רציתי לשלוח יד להכריע.
הגם כי כבר ראיתי לאחרונים ז"ל כבת קול יוצאת מפיהם ומפי
כתבם דהלכתא כמילי בתראי דפסק בחבורו דלסוף ימיו עשהו
ויכוננהו ואזן וחקר ותקן ותכן במאזני שכלו הזך כי מי כמוהו מורה
אב הוא דלא לוסף עליהם עם כל זה האיש הנלבב יעשה מה שלבו
חפץ הוא יבחר ולא אני מכריע שאין בו ממש א"כ איפה ראה
כל היכא דתמצא דמות כוכב כזה * בא האות והמופת דהלכתא
כוותיה ואי איכא פלוגתא דרבנותא על הפסק דין מר פסיק כוותיה
ומר לא פסיק כוותיה או הרמב"ם ז"ל דהדר ביה בחבורו עשיתי ציון
כזה * האות הראשון הוא מהפירוש והשני מהחבור ודוק:

ותו משכחת לה דלפעמים במשנה איכא פלוגתא דתנאי ולית
הלכתא כשום חד מנייהו משום דאיכא פסק הלכה כי סברא
שלישית דאוקי ש"ס דבתר דידהו סמיכנא ואמשול לך משל
בגיטין פ"ז מ"ד לא תתיחד עמו אלא בפני עדים וכו' מה היא באותן
הימים ר' יהודה אומר כאשת איש לכל דבריה ר' יוסי אומר מגורשת
ואינה מגורשת לית הילכתא לא כרבי יהודה ולא כר' יוסי לפי
שיש פסק דין בזה דמגורשת לגמרי והר"ב ובעל תי"ט השמיטוהו
ויעזבוהו ולו נטשתוהו ובחפוש אחר חפוש באמתחות פי' הר"מ
מצאתיו כי הוא כרבא דכולי ביה וזולתם הרבה והכל רשום
בכתב אמת כי שניתי ושלשתי לעשות ציונים מכוונים במלאכת
השמים:

ועוד בה שלישיה כי בדקתי עד שידי מגעת בש"ס וכל איכא
דמשכחיה דאוקי ש"ס ההוא מתניתין בחסורי מחסרא
עשיתי רושם על פני חוץ לכתוב שתי תיבות כזא חסורי מחסרא

להיותם לי לזכרון בין עיני וטוטפות ולסנבוסין כי זה חלקי מכל עמלי. ומצאתי להר"ב ז"ל דלפעמים הכי קאמר שבש"ס קורא אותו ח"מ וליתא בנשיקת ידיו ורגליו דח"מ תוספת על המשנה בפועל והכי קאמר בכח כידוע המשל בפרק המניח במשנת כ' שהיו מהלכים בר"ה אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצים כתב הר"ב ח"מ והכי קאמר וכו' ועיין מ"ש דף ל"ב דקאמר התם השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצים מבעיא אלא הכי קאמר וכו' עמוד עליו כי האמת יורה דרכו. ושאר פרפראות והבנות בקיצור על קצת משניות ודיוקים בדקדוק הלשון על הקריאה כאשר עיני השונה תחזינה מישרים ומה שימצא בה דבר טוב יתלה הדבר במי שהוא טוב וישר ה' כי הוא הנותן לפתאים ערמה וכח לעשות חיל ומה שלא יצדק כי לא בא אל נכון יתלה הדבר בי לפי קוצר המשיג כי נער אנכי נער ישראל ואוהבהו עושה מעשה נערות. וה' יכפר בעדי אם שגיתי ואתי תלין משוגתי כי אני מכיר את מקומי שאיני כדאי לשום דבר יציב ונכון שאין בי לא חכמה ולא תבונה עת לחננה. קריאת חנה דוד הוא הקטן ולא יבצר ממך מזימה שונה מתנות שנחלן אל לעמו ישראל כי תקנתי מעוות יוכל לתקון בחליף וחסיר ויתיר שגיאות הבאות אל שער הדפוס למען לא אטה ימין ושמאל קולע אל השערה ולא אחטיא בגרסת המשנה בעזר המאזני חיל לתת תמים דרכי ואעידה לי שנים עדים נאמנים כי צרפתים כצרוף את הכסף וכבחון את הזהב הא' בפרק ד' דביצה ואין חותכין את הפתילה לשנים רי"א חותכה באור כצ"ל ולא יותר ובכל הגרסאות חדשות גם ישנות נמצא דתני לב' נרות וטעות הוא בידם דבש"ס הכי קאמר ואין חותכין את הפתילה לשנים. מ"ש בסכין דלא דקמתקן מנא באור נמי קא מתקן מנא תני ר' חייא חותכה באור בפי שתי נרות ע"כ. ופירש רש"י דקמתקן מנא א' היתה ועושה אותה שנים. בפי שתי נרות שתי ראשיה בתוך ב' נרות אם צריך להדליקן כאחד ומדליק באמצע דלא מוכח

דלתקוני מנא מכוין אלא להדלקה בעלמא עכ"ל הא קמן דלא גרסינן במתניתין לשתי נרות דבתוספתא תני הכי ר' חייא ולזה כוין ר' יהודה בכח כשאמר חותכה באור וק"ל. ובעל תי"ט לא קאמר ביה מיד. והב' בפרק ב' דחולין השוחט לשם זבחים כצ"ל ובגרסאות שלנו תני לשם שלמים והיא שגגה שיוצאת שפירוש זבחים כאן ר"ל שלמים ואינו שם כולל כמו בריש זבחים כל הזבחים שנזבחו והביאו בעל תי"ט ז"ל ומצאתיו מתוקן בגירסת הש"ס דפוס אמשטרדם. אם כן ל"ג שלמים דהווי סברי בעלי הדפוס דשלמים עדיפא להו דהוא מפורש טפי. וכי תורת המשנה זאת תורת העולה על רוחה כדסברא דעתייהו וכהנה רבות עמי אשר שם אלהים בפי לדבר. כי הכל עשיתי לזכות את עצמי שלא לגשש כעורים קיר שאיני כדאי וראוי לזכות את אחרים כי מה אני להבל דמה תולעת ולא איש לדייק בלישניה לישנא קלילא הראוי לבילה פרט הנושר בשעת הבצירה דערבא ערבא צריך והבא ללמד ונמצא למד אבל בטחתי בחסד אלהים יעזרני על דבר אמת לאמתו (כי פה לא עשיתי מאומה והבור רק אין בו מים) ויוציאני למרחב יחלצני לתת לי לחם ושמלה שאוכל להוציא לאור מה שיש בלבי לשמור ולעשות כי כל יוכל. ולא יזכור לי עון אשר חטא כי הוא ירבה לסלוח. ותקרב ותבואה עת לחננה כי בא מועד תרבה הדעת כמים לים מכסים בקול ששון ובקול שמחה אכ"ר:

לישנא קלילא והראוי לבילה

דב"ש אלטאראס זלה"ה

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
 יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יאָרע דְבַר תִּקְלָה עַל יְדֵי וְלֹא אֶפְשָׁל
 בְּדַבֵּר הַלְכָה וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵירֵי וְלֹא אֹמֵר עַל טְהוֹר טָמֵא וְלֹא עַל
 טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל מִתֵּר אֲסוּר וְלֹא עַל אֲסוּר מִתֵּר וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵירֵי
 בְּדַבֵּר הַלְכָה וְאַשְׁמַח בָּהֶם:

והאר"י זצוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כִּי יִי יִתֵּן חֶכְמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה:

גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הִנְנִי רוֹצֶה לְלַמֹּד כְּדִי שְׂיִבְיֹאֲנִי תִּלְמוּד זֶה לִידֵי מַעֲשֵׂה וְלִידֵי מַדּוֹת
 יִשְׁרוֹת. וְלִידֵי יְדִיעַת הַתּוֹרָה. וְהִרְיֵנִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא
 בְּרִידָה הוּא וּשְׂכִינְתִּיהָ בְּדַחֲלֵהּ וּרְחִימוּ. וְיִהְיֶה נֹעֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
 וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

משניות סדר זרעים

יש בו י"א מסכתות וזהו סדורן

א ברכות ט פרקים · ב פאה ח פרקים · ג דמאי
 ז פרקים · ד כלאים ט פרקים · ה שביעית י פרקים ·
 ו תרומה יא פרקים · ז מעשרות ה פרקים · ח מעשר שני
 ה פרקים · ט חלה ד פרקים · י ערלה ג פרקים ·
 יא בכורים ג פרקים · בין הכל ע"ד פרקים:

מסכת ברכות

יום א

פרק א

מאימתי קורין את שמע בערבית · משעה שהכהנים
נכנסים לאכול בתרומתן · עד סוף האשמורת
הראשונה · דברי רבי אליעזר · וחכמים אומרים עד
חצות · רבן גמליאל אומר · עד שיעלה עמוד השחר ·
מעשה שבאו בניו מבית המשתה אמרו לו · לא קרינו
את שמע · אמר להם · אם לא עלה עמוד השחר ·
חייבין אתם לקרות · ולא זו בלבד · אלא · כל מה
שאמרו חכמים עד חצות · מצותן עד שיעלה עמוד
השחר · הקטר חלבים ואברים · מצותן עד שיעלה עמוד
השחר · וכל הנאכלים ליום אחד · מצותן עד שיעלה
עמוד השחר · אם בן למה אמרו חכמים עד חצות · כדי
להרחיק את האדם מן העבירה:

^ב מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת
ללבן · רבי אליעזר אומר בין תכלת לכתני (וגומרה) עד
הנץ החמה · רבי יהושע אומר · עד שלש שעות · שכן
דרך בני מלכים · לעמוד בשלש שעות · הקורא מכאן
ואילך · לא הפסיד · כאדם הקורא בתורה:

ג בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטו ויקראו • ובבקר יעמדו שנאמר ובשכבך ובקומך • ובית הלל אומרים כל אדם קורא כדרך • שנאמר ובלכתך בדרך • אם בן למה נאמר ובשכבך ובקומך • (אלא) בשעה שדרך בני אדם שוכבים ובשעה שדרך בני אדם עומדים • אמר רבי טרפון • אני הייתי בא בדרך • והייתי לקרות כדברי בית שמאי • וסכנתי בעצמי • מפני הלסטים • אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל:

ד בשחר מברך שתים לפניה • ואחת לאחריה • ובערב מברך שתים לפניה • ושתים לאחריה • אחת ארפה ואחת קצרה • מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר • לקצר אינו רשאי להאריך • לחתום אינו רשאי שלא לחתום • ושלא לחתום אינו רשאי לחתום:

ה מזכירין יציאת מצרים בלילות • אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות • עד שדרשה בן זומא • שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך • ימי חייך הימים • כל ימי חייך הלילות • וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה • כל ימי חייך • להביא לימות המשיח:

פרק ב

הָיָה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה • וְהִגִּיעַ זְמַן הַמִּקְרָא • אִם כּוֹזֵן לְבוֹ
 יָצָא • וְאִם לֹא • לֹא יָצָא • בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי
 הַכְּבוֹד וּמִשִּׁיב • וּבְאֻמָּצֵעַ שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה וּמִשִּׁיב •
 דְּבַר רַבִּי מֵאִיר • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּאֻמָּצֵעַ שׁוֹאֵל מִפְּנֵי
 הִירָאָה • וּמִשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד • בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי
 הַכְּבוֹד • וּמִשִּׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם:

ב אֵלּוּ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים • בֵּין בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה לַשֵּׁנִיָּה •
 בֵּין שְׁנִיָּה לַשְּׁמֵעַ • בֵּין שְׁמֵעַ לַוְהִיָּה אִם שְׁמֵעַ • בֵּין וְהִיָּה
 אִם שְׁמֵעַ לְוִיֵּאמָר • בֵּין וִיֵּאמָר לְאַמֶּת וְיִצִּיב • רַבִּי יְהוּדָה
 אוֹמֵר • בֵּין וִיֵּאמָר לְאַמֶּת וְיִצִּיב לֹא יִפְסִיק • אָמַר רַבִּי
 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה לָמָּה קִדְמָה שְׁמֵעַ לַוְהִיָּה אִם שְׁמֵעַ •
 (אֵלּא) כְּדִי שְׂיִקְבֹּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם תַּחֲלָה • וְאַחֵר
 כֵּךְ יִקְבֹּל עָלָיו עוֹל מַצּוֹת • וְהִיָּה אִם שְׁמֵעַ לְוִיֵּאמָר •
 שְׁוִהִיָּה אִם שְׁמֵעַ נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה • וִיֵּאמָר אֵינוֹ נוֹהֵג
 אֵלּא בַּיּוֹם:

ג הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמֵעַ וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹ יָצָא • רַבִּי יוֹסִי
 אוֹמֵר לֹא יָצָא • קָרָא וְלֹא דִקְדַּק בְּאוֹתֵיּוֹתֶיהָ רַבִּי יוֹסִי
 אוֹמֵר יָצָא • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא יָצָא • הַקּוֹרֵא לְמִפְרָע
 לֹא יָצָא • קָרָא וְטָעָה • יַחֲזוֹר לְמָקוֹם שֶׁטָּעָה:

ד הָאוֹמֵנִין • קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאֵילָן • אוֹ בְּרֹאשׁ הַנֶּדֶבֶךְ • מֵה
 שְׂאִינָן רְשָׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה:

ה' חֲתָן פָּטוּר מִקְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן עַד מוֹצָאֵי
שַׁבָּת · אִם לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה · מַעֲשֶׂה בִּרְבֵּן גְּמִלְיָאֵל ·
שֶׁקָּרָא בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן שְׁנָשָׂא · אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו ·
לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ שְׁחָתָן פָּטוּר מִקְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה
הָרִאשׁוֹן · אָמַר לָהֶם · אֵינִי שׁוֹמֵעַ לָכֶם · לְבַטֵּל מִמֶּנִּי עוֹל
מִלְכוּת שָׁמַיִם אֲפִילוּ שְׁעָה אַחַת:

י' רַחֵץ בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן שְׁמִתָּה אֶשְׁתִּי · אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו ·
לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ שְׁאֵבֵל אֶסּוּר לְרַחוּץ · אָמַר לָהֶם אֵינִי
כְּשֹׂאֵר כָּל אָדָם אֶסְטָגִּיס אֲנִי:

י' וּכְשִׁמַּת טָבִי עֲבָדוֹ קִבֵּל עָלָיו תְּנַחוּמִין · אָמְרוּ לוֹ
תִּלְמִידָיו · לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ · שְׂאִין מִקְבָּלִין תְּנַחוּמִין עַל
הָעֲבָדִים · אָמַר לָהֶם · אֵין טָבִי עֲבָדִי כְּשֹׂאֵר כָּל הָעֲבָדִים ·
כְּשֶׁר הָיָה:

ה' חֲתָן · אִם רָצָה לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן
קוֹרֵא · רֵבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמִלְיָאֵל אוֹמֵר · לֹא כָּל הָרוֹצֶה
לְטוֹל אֶת הַשֵּׁם יִטּוֹל:

פרק ג

מִי שֶׁמָּתוּ מוּטֵל לְפָנָיו פָּטוּר (מִקְרִיאַת שְׁמַע) מִן
הַתְּפִלָּה וּמִן הַתְּפִלִּין נֹשְׂאֵי הַמָּטָה וְחַלּוּפֵיהֶן וְחַלּוּפֵי
חַלּוּפֵיהֶן אֶת שְׁלֻפְנֵי הַמָּטָה וְאֶת שְׁלֹאֲחֵר הַמָּטָה אֶת
שְׁלֻמָּטָה צוֹרֵךְ בָּהֶן פָּטוּרִין וְאֶת שְׂאִין לַמָּטָה צוֹרֵךְ בָּהֶן
חַיִּיבִין אֵלּוּ וְאֵלּוּ פָּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה:

^ב קָבְרוּ אֶת הַמֵּת חֲזָרוּ אִם יְכוּלִים לְהַתְּחִיל וּלְגַמּוֹר
עַד שֶׁלֹּא יִגְיעוּ לַשּׁוּרָה יִתְּחִילוּ וְאִם לֹא־ לֹא יִתְּחִילוּ
הָעוֹמְדִים בַּשּׁוּרָה הַפְּנִימִים פָּטוּרִים וְהַחִיצוֹנִים חַיִּיבִין:

^ג נָשִׁים וְעֶבְדִּים וְקִטְנִים פָּטוּרִים מִקְרִיאַת שְׁמַע וּמִן
הַתְּפִלִּין וְהַיִּיבִין בַּתְּפִלָּה וּבַמְּזוּזָה וּבִבְרַכַּת הַמְּזוּזָה:

^ד בַּעַל קָרִי מִהֲרַהֵר בְּלִבּוֹ וְאִינוּ מְבָרֵךְ לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא
לְאַחֲרֶיהָ וְעַל הַמְּזוּזָה מְבָרֵךְ לְאַחֲרָיו וְאִינוּ מְבָרֵךְ לְפָנָיו
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ:

^ה הָיָה עוֹמֵד בַּתְּפִלָּה וְנִזְכַּר שֶׁהוּא בַּעַל קָרִי לֹא יִפְסִיק
אֶלָּא יִקְצֹר יֵרֵד לְטַבּוֹל אִם יְכוּל לַעֲלוֹת וּלְהַתְּכַסּוֹת
וּלְקַרְוֹת עַד שֶׁלֹּא תִגַּץ הַחֲמָה יַעֲלֶה וְיִתְּכַסֶּה וְיִקְרָא וְאִם
לֹא־ יִתְּכַסֶּה בְּמִים וְיִקְרָא אֲבָל לֹא יִתְּכַסֶּה לֹא בְּמִים
הָרְעִים וְלֹא בְּמֵי הַמְּשָׁרָה עַד שֶׁיִּטִּיל לְתוֹכָן מִים וְכַמָּה
יִרְחִיק מֵהֶם וּמִן הַצּוֹאָה אַרְבַּע אַמּוֹת:

י זב שראה קרי · ונדה שפלטתה שכבת זרע · והמשמשות
שראתה נדה · צריכין טבילה · ורבי יהודה פוטר:

פרק ד

תפלת השחר עד חצות · רבי יהודה אומר עד ארבע
שעות · תפלת המנחה עד הערב · רבי יהודה
אומר עד פלג המנחה · תפלת הערב אין לה קבע · ושל
מוסףין כל היום (רבי יהודה אומר עד שבע שעות):

ב רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית
המדרש · וביציאתו · תפלה קצרה · אמרו לו · מה מקום
לתפלה זו · אמר להם בכניסתי אני מתפלל שלא תארע
תקלה על ידי · וביציאתי אני נותן הודיה על חלקי:

ג רבן גמליאל אומר · בכל יום מתפלל אדם שמונה
עשרה · רבי יהושע אומר מעין שמונה עשרה · רבי
עקיבא אומר · אם שגורה תפלתו בפיו · יתפלל שמונה
עשרה · ואם לאו מעין שמונה עשרה:

ד רבי אליעזר אומר העושה תפלתו קבע · אין תפלתו
תחנונים · רבי יהושע אומר · המהלך במקום סכנה ·
מתפלל תפלה קצרה · אומר הושע השם את עמך
את שארית ישראל · בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם
לפניך · ברוך אתה יי שומע תפלה:

ה' הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמֹר יֵרֵד • וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לִירֵד • יַחְזִיר
אֶת פָּנָיו • וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחְזִיר אֶת פָּנָיו • יִכּוֹן אֶת לְבוֹ
כְּנָגֵד בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים:

י' הָיָה יוֹשֵׁב בִּסְפִינָה • אוֹ בְּקֶרוֹן • אוֹ בְּאַסְדָּא • יִכּוֹן אֶת
לְבוֹ כְּנָגֵד בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים:

י' רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אֵין תְּפִלַּת הַמוֹסְפִין אֵלָא
בְּחֵבֶר עִיר • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּחֵבֶר עִיר וְשֵׁלָא בְּחֵבֶר
עִיר • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְׁמוּ כָּל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֵבֶר עִיר •
הַיַּחֲדָּי פְּטוֹר מִתְּפִלַּת הַמוֹסְפִין:

פרק ה

אֵין עוֹמְדִין לְהַתְּפַלֵּל אֵלָא מִתּוֹךְ כְּבֹד רֹאשׁ • חֲסִידִים
הָרָאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים שְׁעָה אַחַת וּמִתְּפַלְלִים • כְּדִי
שְׁיִכְנוּ אֶת לִבָּם לְמָקוֹם • אֲפִילוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ
לֹא יִשְׁיכְנוּ • וְאֲפִילוּ נָחַשׁ כְּרוּךְ עַל עֵקְבוֹ לֹא יִפְסִיק:

ב' מְזַכְרִין גְּבוּרוֹת גִּשְׁמִים בְּתַחֲתֵי הַמַּתִּים • וְשׁוֹאֲלִין
הַגִּשְׁמִים בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים • וְהַבְּדִלָה בְּחוּגֵן הַדַּעַת • רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר אוֹמְרָה בְּרָכָה רְבִיעִית בְּפָנֵי עֲצָמָה • רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּהוֹדָאָה:

ג' הָאוֹמֵר (יְבָרְכוּךָ טוֹבִים הָרִי זֶה דֶּרֶךְ הַמִּינִים) עַל קֶן
צִפּוֹר יִגְיעוּ רַחֲמֶיךָ • וְעַל טוֹב יִזְכָּר שְׁמֶךָ • מוֹדִים מוֹדִים
מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ • הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה וְטָעָה • יַעֲבֹר אַחֵר

תַּחֲתָיו • וְלֹא יִהְיֶה סֶרְבֵּן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה • מִנֵּין הוּא מִתְחִיל
מִתְחַלֵּת הַבִּרְכָּה שְׁטָעָה בָּהּ:

י' הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתִּיבָה לֹא יַעֲנֶה אַחֵר הַכֹּהֲנִים אֲמֵן מִפְּנֵי
הַטְּרוּף • וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן אֲלֵא הוּא לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו •
וְאִם הִבְתַּחֲתוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו וְחוֹזֵר לְתַפְּלוֹתוֹ
רָשָׁאי:

ה' הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה סִימֵן רָע לוֹ • וְאִם שָׁלִיחַ צָבוּר הוּא סִימֵן
רָע לְשׁוֹלְחָיו • מִפְּנֵי שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם בְּמוֹתוֹ • אָמְרוּ עָלָיו
עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא • כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלִים •
הָיָה אוֹמֵר זֶה חַי וְזֶה מֵת • אָמְרוּ לוֹ מִנֵּין אֵתָּה יוֹדֵעַ • אָמַר
לָהֶם • אִם שְׁגוּרָה תִּפְּלָתִי בְּפִי יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְקַבֵּל •
וְאִם לֹא • יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטוֹרֵף:

פרק ו

כִּיצַד מְבָרְכִין עַל הַפִּירוֹת • עַל פִּירוֹת הָאֵילָן אוֹמֵר
בוֹרָא פְּרִי הָעֵץ • חוּץ מִן הַיֵּין • שֶׁעַל הַיֵּין אוֹמֵר
בוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן • וְעַל פִּירוֹת הָאֶרֶץ אוֹמֵר בוֹרָא פְּרִי
הָאֲדָמָה • חוּץ מִן הַפֶּת • שֶׁעַל הַפֶּת הוּא אוֹמֵר הַמוֹצֵיא
לֶחֶם מִן הָאֶרֶץ • וְעַל הַיִּרְקוֹת אוֹמֵר בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה •
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בוֹרָא מִיְּנֵי דְשָׂאִים:

^ב בִּרְדָּה עַל פִּירוֹת הָאֵילָן בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה · יָצָא · וְעַל פִּירוֹת הָאֶרֶץ בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ לֹא יָצָא · עַל כֻּלָּם אִם אָמַר שֶׁהֵכֵל יָצָא:

^ג עַל דְּבַר שְׂאִין גְּדוּלוֹ מִן הָאֶרֶץ אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל · עַל הַחוֹמָן וְעַל הַנוֹבְלוֹת וְעַל הַגּוֹבָאֵי אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל · (עַל הַחֲלָב וְעַל הַגְּבִינָה וְעַל הַבִּיצִים אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כֹּל שֶׁהוּא מִין קָלָלָה אֵין מְבָרְכִין עָלָיו:

^ד הָיוּ לְפָנָיו מִיָּנִים הִרְבֵּה · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶם מִמֵּין שְׂבָעָה מְבָרְךְ עָלָיו · וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים מְבָרְךְ עַל אֵי זֶה מֵהֶם שִׁירָצָה:

^ה בִּרְדָּה עַל הַיֵּין שֶׁלְּפָנֵי הַמְּזוֹן · פָּטַר אֶת הַיֵּין שֶׁלְּאַחַר הַמְּזוֹן · בִּרְדָּה עַל הַפְּרָפְרֶת שֶׁלְּפָנֵי הַמְּזוֹן · פָּטַר אֶת הַפְּרָפְרֶת שֶׁלְּאַחַר הַמְּזוֹן · בִּרְדָּה עַל הַפֶּת · פָּטַר אֶת הַפְּרָפְרֶת · עַל הַפְּרָפְרֶת · לֹא פָּטַר אֶת הַפֶּת · בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵף לֹא מַעֲשֶׂה קִדְרָה:

^ו הָיוּ יוֹשְׁבֵין לֶאֱכֹל · כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרְךְ לְעַצְמוֹ · הִסִּיבוּ אֶחָד מְבָרְךְ לְכֻלָּם · בָּא לָהֶם יַיִן בְּתוֹךְ הַמְּזוֹן · כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרְךְ לְעַצְמוֹ · לְאַחַר הַמְּזוֹן אֶחָד מְבָרְךְ לְכֻלָּם · וְהוּא אוֹמֵר עַל הַמְּגֻמָּר · אֵף עַל פִּי שְׂאִין מְבִיאִין אֶת הַמְּגֻמָּר אֵלָּא לְאַחַר הַסְּעוּדָה:

י הביאו לִפְנֵי מַלִּיחַ בַּתְּחִלָּה וּפֶת עֵמוֹ · מְבַרֵּךְ עַל
הַמַּלִּיחַ · וּפוֹטֵר אֶת הַפֶּת · שֶׁהַפֶּת טְפֵלָה לוֹ · זֶה הַכֶּלֶל ·
כָּל שֶׁהוּא עֵיקָר וְעֵמוֹ טְפֵלָה · מְבַרֵּךְ עַל הָעֵיקָר וּפוֹטֵר
אֶת הַטְּפֵלָה:

ח אֲכַל תְּאֵנִים וְעֶגְבִּים וְרִמּוֹנִים · מְבַרֵּךְ אַחֲרֵיהֶן שְׁלֹשׁ
בְּרָכוֹת דְּבָרֵי רֵבֶן גַּמְלִיאֵל · וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים בְּרָכָה אַחַת
(מֵעֵין שְׁלֹשׁ) · רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֲפִילוּ אֲכַל שֶׁלֶק
וְהוּא מְזוֹנוֹ · מְבַרֵּךְ אַחֲרָיו שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת · הַשּׁוֹתֶה מִים
לְצִמָּאוֹ · אוֹמֵר שֶׁהֶכֶל נִהְיָ בְּדָבְרוֹ · רַבִּי טְרֶפּוֹן אוֹמֵר
בוֹרָא נִפְשוֹת רַבּוֹת:

פרק ז

שְׁלֹשָׁה שְׂאֵכְלוּ כְּאֶחָד · חִיבִין לְזִמֵּן · אֲכַל דָּמְאִי ·
וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ · וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי
וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּפְדּוּ · וְהַשֶּׁמֶשׁ שְׂאֵכֵל כְּזִית · וְהַכּוֹתִי · מְזַמְּנִין
עֲלֵיהֶם · אֲבָל אֲכַל טָבֵל וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹא נִטְלָה
תְּרוּמָתוֹ · וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹא נִפְדּוּ · וְהַשֶּׁמֶשׁ
שְׂאֵכֵל פָּחוֹת מִכְּזִית · וְהַנֶּכְרִי · אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם:

ב נָשִׁים וְעֶבְדִּים וְקִטְנִים אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם · עַד כִּמָּה
מְזַמְּנִין · עַד כְּזִית · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד כִּבְיָצָה:

ג כִּיצַד מְזַמְּנִין · בְּשִׁלְשָׁה אוֹמֵר נִבְרָךְ · בְּשִׁלְשָׁה וְהוּא ·
אוֹמֵר בְּרָכוּ · בַּעֲשָׂרָה אוֹמֵר נִבְרָךְ לֵאלֹהֵינוּ · בַּעֲשָׂרָה

והוא · אומר ברכו · אחד עשרה ואחד עשרה רבוא ·
 במאה אומר נברך ליי אלהינו · במאה והוא · אומר
 ברכו · באלף אומר נברך ליי אלהינו אלהי ישראל ·
 באלף והוא · אומר ברכו · ברבוא אומר נברך ליי אלהינו
 אלהי ישראל אלהי העבאות יושב הכרובים (על המזון
 שאכלנו) · ברבוא והוא · אומר ברכו · כענין שהוא
 מברך · כך ענין אחריו · ברוך יי אלהינו אלהי ישראל
 אלהי העבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו · רבי
 יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל הן מברכין · שנאמר
 במקלות ברכו אלהים יי ממקור ישראל · אמר רבי
 עקיבא · מה מצינו בבית הכנסת אחד מרבין ואחד
 מועטין אומר ברכו את יי · רבי ישמעאל אומר · ברכו
 את יי המבורך:

ד שלשה שאכלו באחד אינן רשאים לחלק · וכן ארבעה ·
 וכן חמשה · ששה נחלקין עד עשרה · ועשרה אין
 נחלקין עד שיהיו עשרים:

ה שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד · בזמן שמקצתן
 רואין אלו את אלו · הרי אלו מצטרפין לזמון · ואם לאו ·
 אלו מזמנין לעצמן · ואלו מזמנין לעצמן · ואין מברכין על
 היין עד שיתן לתוכו מים · דברי רבי אליעזר · וחכמים
 אומרים מברכין:

פרק ח

אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל בִּסְעוּדָה · בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם · וְאַחֵר כֶּךָּ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן · וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן · וְאַחֵר כֶּךָּ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם:

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נוֹטְלִין לַיָּדִים וְאַחֵר כֶּךָּ מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס · וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס וְאַחֵר כֶּךָּ נוֹטְלִין לַיָּדִים:

גִּבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְקַנְחִין יָדָיו בַּמַּפָּה וּמַנִּיחָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן · וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים עַל הַכֶּסֶת:

דִּבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְכַבְּדִין אֶת הַבֵּית וְאַחֵר כֶּךָּ נוֹטְלִין לַיָּדִים · וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים נוֹטְלִין לַיָּדִים וְאַחֵר כֶּךָּ מְכַבְּדִין אֶת הַבֵּית:

הִבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים גֵּר וּמִזּוֹן וּבִשְׂמִים וְהַבְּדִלָה · וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים גֵּר וּבִשְׂמִים וּמִזּוֹן וְהַבְּדִלָה · בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שֶׁבָּרָא מְאֹרֶה הָאֵשׁ · וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים בּוֹרָא מְאֹרֶה הָאֵשׁ:

וְאֵין מְבָרְכִין לֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבִּשְׂמִים שֶׁל גּוֹיִם · וְלֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבִּשְׂמִים שֶׁל מַתִּים · וְלֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבִּשְׂמִים שֶׁלִּפְנֵי עֲבוּדָה זָרָה · אֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר עַד שִׁיאֲתוּ לְאוֹרוֹ:

י מי שְאָכַל וְשָכַח וְלֹא בִרְךָ • בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יַחְזֹר
לְמָקוֹמוֹ וַיְבָרֵךְ • וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יְבָרֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר •
עַד אֵימָתִי הוּא מְבָרֵךְ • עַד כִּדִּי שִׁיתֶּעֱכַל הַמֶּזֶז וְשֶׁבִמְעִיו:

ח בָּא לָהֶם יוֹן לְאַחַר הַמֶּזֶז וְאֵין שָׁם אֵלָּא אוֹתוֹ הַכּוֹס •
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹן • וְאַחַר כֵּךְ מְבָרֵךְ עַל
הַמֶּזֶז • וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַמֶּזֶז וְאַחַר כֵּךְ
מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹן • עוֹנִין אָמֵן אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּבָרֵךְ • וְאֵין
עוֹנִין אָמֵן אַחֲרֵי הַכּוֹתֵי הַמְּבָרֵךְ • עַד שִׁישְׁמַע כָּל הַבְּרָכָה:

פרק ט

הַרְוָאָה מְקוֹם שֶׁנַּעֲשׂוּ בוֹ נְסִים לְיִשְׂרָאֵל • אוֹמֵר בְּרוּךְ
שֶׁעָשָׂה נְסִים לְאַבוֹתֵינוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה • מְקוֹם
שֶׁנַּעֲקָרָה מִמֶּנּוּ עֲבוּדָה זָרָה • אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוּדָה
זָרָה מֵאַרְצֵנוּ:

ב עַל הַזִּיקִין וְעַל הַזּוֹעוֹת וְעַל הַבְּרָקִים וְעַל הַרְעָמִים
וְעַל הַרוּחוֹת • אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁפָּחַתוּ וּגְבוּרָתוֹ מְלֵא עוֹלָם •
עַל הַהָרִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְעַל הַיַּמִּים וְעַל הַנְּהָרוֹת
וְעַל הַמִּדְבָּרוֹת • אוֹמֵר בְּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית •
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַרְוָאָה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹמֵר בְּרוּךְ
שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל • בְּזִמְנֵי שְׂרוּאָה אוֹתוֹ לְפָרָקִים •
עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל בְּשׂוֹרוֹת הַטּוֹבוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ הַטּוֹב
וְהַמְטִיב • וְעַל בְּשׂוֹרוֹת רָעוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ דִּין הָאֵמֶת:

ג בָּנָה בֵּית חֲדָשׁ וְקָנָה כָּלִים חֲדָשִׁים . אֹמֵר בְּרוּךְ
 שֶׁחֵיִינוּ . מְבָרֵךְ עַל הָרָעָה מֵעֵין הַטּוֹבָה . וְעַל הַטּוֹבָה
 מֵעֵין הָרָעָה . הַצּוֹעֵק לְשַׁעֲבֵר הָרִי זֶה תַּפְלַת שְׂוֹא . בִּיצֵד .
 הֵיטָה אֲשֶׁתּוֹ מַעֲבֶרֶת וְאָמַר יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּלְדַּ אֲשֶׁתִּי זָכָר .
 הָרִי זֶה תַּפְלַת שְׂוֹא . הִיא בָּא בְּדֶרֶךְ וְשָׁמַע קוֹל צֹחָה
 בָּעִיר . וְאָמַר יְהִי רָצוֹן שֶׁלֹּא יִהְיוּ אֵלּוּ בְּנֵי בֵּיתִי הָרִי זֶה
 תַּפְלַת שְׂוֹא :

ד הַנִּכְנָס לְכֶרֶךְ מִתְפַּלֵּל שְׁתִּים . אַחַת בְּכַנִּסְתּוֹ . וְאַחַת
 בִּיצִיאָתּוֹ . בֶּן עָזַי אֹמֵר אַרְבַּע . שְׁתִּים בְּכַנִּסְתּוֹ .
 וְשְׁתִּים בִּיצִיאָתּוֹ . וְנוֹתֵן הוֹדָאָה לְשַׁעֲבֵר . וְצוֹעֵק לְעֵתִיד
 לְבֹא :

ה הַיֵּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כֶּשֶׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל
 הַטּוֹבָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאַהֲבַת אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל
 נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ . בְּכָל לִבְבְּךָ . בְּשֵׁנֵי יְצָרֶיךָ . בִּיצֵר
 טוֹב וּבִיצֵר רָע . וּבְכָל נַפְשְׁךָ . אֲפִילוּ הוּא נוֹטֵל אֶת
 נַפְשְׁךָ . וּבְכָל מְאֹדְךָ . בְּכָל מְמוֹנְךָ . דְּבַר אַחֵר בְּכָל מְאֹדְךָ
 בְּכָל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיוּ מוֹדָה לוֹ בְּמֵאֵד
 מְאֹד . לֹא יִקַּל אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד שַׁעַר הַמְּזֻרַח שֶׁהוּא
 מְכוּוֵן כְּנֶגֶד בֵּית קִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים . לֹא יִכְנֵס לְהַר הַבַּיִת
 לֹא בַּמִּקְלוֹ וְלֹא בַּמִּנְעֵלוֹ וְלֹא בַּפּוֹנְדָתּוֹ וְלֹא בַּאֲבָק שֶׁעַל
 רִגְלָיו . וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ קַפְנִדְרִיא . וּרְקִיקָה מִקַּל וְחוֹמֶר . כָּל
 חוֹתָמֵי בְּרִכּוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ אוֹמְרִים מִן הָעוֹלָם .
 מִשְׁקָלָקְלוֹ הָאֶפִיקוֹרוֹסִים וְאָמְרוּ אֵין עוֹלָם אֵלָּא אֶחָד .

הַתְּקִינוּ שִׁיְהִיו אוֹמְרִים מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם • וְהַתְּקִינוּ
 שִׁיְהִי אָדָם שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם • שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה
 בְּעֵז בָּא מִבֵּית לָחֶם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים יִי עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ
 יְבָרְכֶךָ יִי • וַאֲמַר יִי עִמָּךְ גְּבוּר הַחֵיל • וַאֲמַר וְאַל תִּבּוֹז
 כִּי זָקְנָה אִמָּךְ • וַאֲמַר עַתָּה לַעֲשׂוֹת לִי הִפְרוּ תוֹרָתְךָ • רַבִּי
 נִתֵּן אוֹמֵר הִפְרוּ תוֹרָתְךָ מִשּׁוּם עַתָּה לַעֲשׂוֹת לִי: סליק

מסכת פאה

פרק א

אלו דברים שאין להם שיעור · הפאה · והבפורים ·
והראיון · וגמילות חסדים · ותלמוד תורה · אלו
דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה · והקרן קיימת
לו לעולם הבא · כבוד אב ואם · וגמילות חסדים ·
והבאת שלום בין אדם לחבירו · ותלמוד תורה כנגד
כלם:

^ב אין פוחתין לפאה מששים · ואף על פי שאמרו · אין
לפאה שיעור · הכל לפי גדל השדה · ולפי רוב העניים ·
ולפי רוב הענוה:

^ג נותנין פאה מתחלת השדה ומאמצעה · רבי שמעון
אומר ובלבד שיתן בסוף כשיעור · רבי יהודה אומר אם
שייר קלח אחד · סומך לו משום פאה · ואם לאו · אינו
נותן אלא משום הפקר:

^ד כלל אמרו בפאה · כל שהוא אוכל · ונשמר · וגדוליו מן
הארץ · ולקטתו כאחד · ומכניסו לקיום · חייב בפאה ·
והתבואה והקטניות בכלל הזה:

^ה (ובאילן) האוג והחרובין והאגוזים והשקדים והגפנים
והרמונים והזיתים והתמרים חייבין בפאה:

י לעולם הוא נותן משום פאה · ופטור מן המעשרות
עד שימרח · ונותן משום הפקר · ופטור מן המעשרות
עד שימרח · ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות · ופטור מן
המעשרות עד שימרח · ונוטל מן הגורן וזרע · ופטור
מן המעשרות עד שימרח · דברי רבי עקיבא · כהן ולוי
שלקחו את הגורן · המעשרות שלהם עד שימרחו ·
המקדיש ופודה חייב במעשרות · עד שימרח הגזבר:

פרק ב

ואלו מפסיקין לפאה · הנחל והשלולית · ודרך היחיד ·
ודרך הרבים · ושביל הרבים · ושביל היחיד
הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים · והבור והנזר
וזרע אחר · והקוצר לשחת מפסיק · דברי רבי מאיר ·
וחכמים אומרים אינו מפסיק אלא אם כן חרש:

ב אמת המים שאינה יכולה להקצר באחת · רבי יהודה
אומר מפסקת · וכל ההרים אשר במעדר יעדרון · אף
על פי שאין הבקר יכול לעבור בכליו · הוא נותן פאה
לכל:

ג הכל מפסיק לזרעים · ואינו מפסיק לאילן אלא גדר ·
ואם היה שער כותש אינו מפסיק · אלא נותן פאה לכל:

ד ולחרובין · כל הרואין זה את זה · אמר רבן גמליאל
נוהגין היו בית אבא שהיו נותנין פאה אחת לזיתים שהיו

לָהֶם בְּכָל רוּחַ • וְלַחֲרוּבִין כָּל הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה • רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק אֹמֵר מִשְׁמוֹ • אֵף לַחֲרוּבִין שֶׁהָיוּ לָהֶם
בְּכָל הָעִיר:

ה' הַזּוֹרֵעַ אֶת שְׂדֵהוּ מִן אֶחָד • אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂהוּ
שְׁתֵּי גֵרְנוֹת • נוֹתֵן פָּאָה אַחַת • זֶרְעָה שְׁנֵי מִיָּנִין • אֵף עַל
פִּי שֶׁעָשָׂאן גֹּרֶן אַחַת נוֹתֵן שְׁתֵּי פָאוֹת • הַזּוֹרֵעַ אֶת שְׂדֵהוּ
שְׁנֵי מִיָּנֵי חִטִּין • עָשָׂאן גֹּרֶן אַחַת נוֹתֵן פָּאָה אַחַת • שְׁתֵּי
גֵרְנוֹת נוֹתֵן שְׁתֵּי פָאוֹת:

י מַעֲשֶׂה שֶׁזָּרַע רַבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמַּצָּפָה (וּבָא) לַפְּנֵי
רֶבֶן גְּמְלִיאֵל וְעָלוּ לְלִשְׁכַּת הַגִּזִּית וְשָׂאָלוּ • אָמַר נַחוּם
הַלְבָּלָר • מִקְבֵּל אָנִי מֵרַבִּי מִיֵּאֲשָׁא שֶׁקִּבֵּל מֵאַבָּא • שֶׁקִּבֵּל
מִן הַזּוֹגוֹת שֶׁקִּבְּלוּ מִן הַנְּבִיאִים • הִלָּכָה לְמִשְׁהַ מְסִינִי •
בַּזּוֹרֵעַ אֶת שְׂדֵהוּ שְׁנֵי מִיָּנֵי חִטִּין • אִם עָשָׂאן גֹּרֶן אַחַת
נוֹתֵן פָּאָה אַחַת • שְׁתֵּי גֵרְנוֹת נוֹתֵן שְׁתֵּי פָאוֹת:

י' שְׂדֵה שֶׁקָּצְרוּהָ גֹזִים • קָצְרוּהָ לְסֻטִּים • קָרְסְמוּהָ נִמְלִים •
שִׁבְרָתָהּ הָרוּחַ אוֹ בְּהֶמָּה • פְּטוּרָה • קָצַר חֲצִיָּה וְקָצְרוּ
לְסֻטִּים חֲצִיָּה • פְּטוּרָה • שְׁחוּבַת הַפָּאָה בְּקֻמָּה:

ח' קָצְרוּ לְסֻטִּים חֲצִיָּה • וְקָצַר הוּא חֲצִיָּה • נוֹתֵן פָּאָה מִמָּה
שֶׁקָּצַר • קָצַר חֲצִיָּה וּמָכַר חֲצִיָּה • הִלּוּקָהּ נוֹתֵן פָּאָה לְכָל •
קָצַר חֲצִיָּה וְהִקְדִּישׁ חֲצִיָּה • הַפּוֹדָה מִיַּד הַגִּזְבָּר • הוּא נוֹתֵן
פָּאָה לְכָל:

פרק ג

מִלְבָּנוֹת הַתְּבוּאָה שְׂבִין הַיִּיתִים • בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
פָּאָה מִכָּל אַחַת וְאַחַת • וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים
מֵאַחַת עַל הַכֹּל • וּמוֹדִים שָׂאֵם הָיוּ רָאשֵׁי שׁוּרוֹת
מְעוֹרְבִין • שֶׁהוּא נוֹתֵן פָּאָה מֵאַחַת עַל הַכֹּל:

ב' הַמִּנְמָר אֶת שְׂדֵהוּ וְשִׁיר קִלְחִים לַחִים • רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר נוֹתֵן פָּאָה מִכָּל אֶחָד וְאַחַד • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים
מֵאַחַד עַל הַכֹּל • וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּזוֹרַע
שֶׁבֶת אוֹ חֶרְדֵּל בְּשָׁנִים וּבְשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת • שֶׁהוּא נוֹתֵן
פָּאָה מִכָּל אֶחָד וְאַחַד:

ג' הַמִּחְלִיק בְּצִלִּים לַחִים לְשׁוֹק • וּמִקְיִים יְבֵשִׁים לְגוֹרֵן •
נוֹתֵן פָּאָה לְאֵלוֹ לְעֶצְמֵן • וּלְאֵלוֹ לְעֶצְמֵן • וְכֵן בְּאֶפְרוֹיִן •
וְכֵן בְּכָרֶם • הַמִּדֵּל נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל מֵה שֶׁשִּׁיר •
וְהַמִּחְלִיק מֵאַחַת יָד נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל:

ד' הָאֵמָהוֹת שֶׁל בְּצִלִּים חַיִּיבוֹת בַּפָּאָה • וְרַבִּי יוֹסִי פּוֹטֵר •
מִלְבָּנוֹת הַבְּצִלִּים שְׂבִין הַיֶּרֶק • רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר פָּאָה מִכָּל
אַחַת וְאַחַת • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאַחַת עַל הַכֹּל:

ה' הָאֶחָיִן שֶׁחִלְקוּ נוֹתְנִין שְׁתֵּי פָאוֹת • חֲזָרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ •
נוֹתְנִין פָּאָה אַחַת • שְׁנַיִם שֶׁלְקָחוּ אֶת הָאֵילָן נוֹתְנִין פָּאָה
אַחַת • לָקַח זֶה צִפּוֹנוֹ וְזֶה דְרוֹמוֹ • זֶה נוֹתֵן פָּאָה לְעֶצְמוֹ •
וְזֶה נוֹתֵן פָּאָה לְעֶצְמוֹ • הַמּוֹכֵר קִלְחֵי אֵילָן בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ •

גוֹתֵן פֶּאֶה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד · אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִימָתִי ·
בְּזֶמֶן שֶׁלֹּא שִׁיר בְּעַל הַשָּׂדֶה · אֲבָל אִם שִׁיר בְּעַל
הַשָּׂדֶה · הוּא גוֹתֵן פֶּאֶה לְכָל:

י רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קֶרְקַע בֵּית רוֹבַע חַיִּיב בַּפֶּאֶה · רַבִּי
יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר הָעוֹשֶׂה סְאֲתִים · רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר שֶׁשֶׁה עַל
שֶׁשֶׁה טֶפְחִים · רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר כְּדִי לְקַצּוֹר
וּלְשָׁנוֹת · וְהֵלֶכְהָ כְּדַבְּרֵיו · רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר קֶרְקַע כָּל
שֶׁהוּא חַיִּיב בַּפֶּאֶה וּבַבְּכוּרִים וּלְכַתּוּב עָלָיו פְּרוּזְבוּל ·
וּלְקַנּוֹת עִמּוֹ נִכְסִים שְׁאִין לָהֶם אַחֲרֵיוֹת · בְּכֶסֶף וּבִשְׁטֵר
וּבַחֲזָקָה:

י הכּוֹתֵב נִכְסָיו (וְהוּא) שֹׁכֵיב מִרְעָ · שִׁיר קֶרְקַע כָּל
שֶׁהוּא מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה · לֹא שִׁיר קֶרְקַע כָּל שֶׁהוּא · אֵין
מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה · הַכּוֹתֵב נִכְסָיו לְבָנָיו וְכָתַב לְאִשְׁתּוֹ קֶרְקַע
כָּל שֶׁהוּא · אֲבָדָה כְּתוּבָתָהּ · רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר · אִם קִבְּלָהּ
עָלֶיהָ · אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָתַב לָהּ · אֲבָדָה כְּתוּבָתָהּ:

ח הכּוֹתֵב נִכְסָיו לְעַבְדּוֹ · יֵצֵא בֶּן חוֹרִין · שִׁיר קֶרְקַע כָּל
שֶׁהוּא לֹא יֵצֵא בֶּן חוֹרִין · רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא בֶּן
חוֹרִין עַד שִׁיאֲמַר הָרִי כָּל נִכְסֵי נִתּוּנִין לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַבְדִּי ·
חוּץ מֵאֶחָד מֵרְבוּא שְׁבָהֶן:

פרק ד

הַפֶּאֱה נִתְּנָה בַּמַּחְבֵּר לְקַרְקַע • בְּדִלִית וּבִדְקָל • בַּעַל
הַבֵּית מוֹרִיד וּמַחְלֵק לְעֵנִיִּים • רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר
אִף בַּחֲלִיקֵי אֲגוּזִים • אֲפִילוֹ תִשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים
לְחֵלֶק • וְאַחַד אוֹמֵר לְבוֹז • לָזֶה שׁוֹמְעִין שְׁאֹמֵר כִּהְלָכָה:

בִּבְדִלִית וּבִדְקָל אֵינּוּ כֵּן • אֲפִילוֹ תִשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים
לְבוֹז • וְאַחַד אוֹמֵר לְחֵלֶק • לָזֶה שׁוֹמְעִין שְׁאֹמֵר כִּהְלָכָה:

גִּ טָל מִקְצַת פֶּאֶה וְזֶרְקָה עַל הַשָּׂאֵר • אֵין לוֹ בָּהּ כָּלוּם •
נָפַל לוֹ עָלֶיהָ • וּפִירֵשׁ טָלִיתוֹ עָלֶיהָ • מַעֲבִירִין אוֹתָהּ
הֵימָנוּ • וְכֵן בִּלְקֹט • וְכֵן בְּעוֹמֵר הַשְּׂכָחָה:

דִּ פֶּאֶה • אֵין קוֹצְרִין אוֹתָהּ בַּמַּגְלוֹת • וְאֵין עוֹקְרִין אוֹתָהּ
בַּקֶּרְדּוֹמוֹת • כִּדִּי שְׁלֹא יָכוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ:

הִ שְׁלֹשׁ אַבְעֵיּוֹת בַּיּוֹם • בַּשַּׁחַר וּבַחֲצוֹת וּבַמִּנְחָה • רַבֵּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֵלָּא כִּדִּי שְׁלֹא יִפְחָתוּ • רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֵלָּא כִּדִּי שְׁלֹא יוֹסִיפוּ • שֶׁל בֵּית
נֶמֶר הָיוּ מְלַקְטִין עַל הַחֶבֶל וְנוֹתְנִים פֶּאֶה מִכָּל אוֹמֵן וְאוֹמֵן:

וִ נִכְרִי שֶׁקָּצַר אֶת שְׂדֵהוּ וְאַחֵר כֵּךְ נִתְּגִיר • פָּטוֹר מִן הַלֵּקֶט
וּמִן הַשְּׂכָחָה וּמִן הַפֶּאֶה • רַבִּי יְהוּדָה מַחְיִיב בַּשְּׂכָחָה •
שְׂאִין הַשְּׂכָחָה אֵלָּא בְּשַׁעַת הָעֶמּוּר:

י' הקדיש קמה ופדה קמה חייב · עומרין ופדה עומרין
 חייב · קמה ופדה עומרין · פטורה · שבשעת חובתה ·
 היתה פטורה:

ח' פיוצא בו · המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת
 המעשרות · ופדאן חייבין · משבאו לעונת המעשרות ·
 ופדאן חייבין · הקדישן עד שלא נגמרו · וגמרון הגזבר ·
 ואחר כך פדאן · פטורין · שבשעת חובתן היו פטורין:

ט' מי שלקט את הפאה ואמר · הרי זו לאיש פלוני עני ·
 רבי אליעזר אומר · זכה לו · וחכמים אומרים יתננה לעני
 שנמצא ראשון · הלקט והשכחה והפאה של נכרי · חייב
 במעשרות · אלא אם כן הפקיר:

י' איזהו לקט · הנושר בשעת הקצירה (היה קוצר) קצר
 מלא ידו · תלש מלא קמצו · הכהו קוץ ונפל מידו לארץ
 הרי הוא של בעל הבית · תוך היד ותוך המגל · לעניים ·
 אחר היד ואחר המגל לבעל הבית · ראש היד וראש
 המגל רבי ישמעאל אומר לעניים · רבי עקיבא אומר
 לבעל הבית:

יא' חורי הנמלים · שבתוך הקמה · הרי הן של
 בעל הבית · שלאחר הקוצרים · העליונים לעניים ·
 והתחתונים של בעל הבית · רבי מאיר אומר הכל
 לעניים · שספק לקט לקט:

פרק ה

גָּדִישׁ שְׁלֹא לָקַט תַּחֲתָיו • כָּל הַנוֹגַע בָּאָרֶץ הִרִי הוּא
שֶׁל עֲנִיִּים • הָרוּחַ שִׁפְזָה אֶת הָעֵמָרִים • אוֹמְדִין
אוֹתָהּ • כִּמָּה לָקַט הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת • וְנוֹתֵן לַעֲנִיִּים •
רֶבֶן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר נוֹתֵן לַעֲנִיִּים בְּכַדֵּי נִפְילָה:

ב שִׁבְלַת שִׁבְקָצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לְקָמָה • אִם נִקְצְרָה עִם
הַקָּמָה • הִרִי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת • וְאִם לֹא הִרִי הִיא
שֶׁל עֲנִיִּים • שִׁבְלַת שֶׁל לָקַט שְׁנַתְעָרְבָה בַּגָּדִישׁ • מַעֲשֵׂר
שִׁבְלַת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ • אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְכִי הִיא הָעֲנִי
הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שְׁלֹא בָּא בְּרִשּׁוֹתָיו • אֲלֹא מִזְכָּה אֶת הָעֲנִי
בְּכָל הַגָּדִישׁ וּמַעֲשֵׂר שִׁבְלַת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ:

ג אֵין מְגַלְגָּלִין בְּטוֹפֹחַ • דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר • וְחֲכָמִים מִתִּירִין
מִפְּנֵי שְׁאִפְשָׁר:

ד בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְצָרִיךְ לְטוֹל
לָקַט שְׂכָחָה וּפָאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי • יְטוֹל • וְכַשִּׁיחֲזוֹר לְבֵיתוֹ
יִשְׁלֹם • דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים עָנִי הָיָה
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

ה הַמַּחֲלִיף עִם הָעֲנִיִּים • בְּשָׁלוֹ פָּטוֹר • וּבְשָׁל עֲנִיִּים
חַיִּיב • שְׁנַיִם שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַשָּׂדֶה בְּאַרְסוֹת • זֶה נוֹתֵן
לְזֶה חֶלְקוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי • וְזֶה נוֹתֵן לְזֶה חֶלְקוֹ מַעֲשֵׂר
עָנִי • הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה לְקָצוֹר • אֲסוֹר בְּלָקַט שְׂכָחָה וּפָאָה

ומעשר עני • אמר רבי יהודה אימתי בזמן שקבל ממנו
למחצה לשליש ולרביע • אבל אם אמר לו שליש מה
שאתה קוצר שלך • מתר בלקט ובשכחה ובפאה •
ואסור במעשר עני:

י המוכר את שדהו • המוכר מתר • והלוקח אסור • לא
ישכור אדם את הפועלים על מנת שילקוט בנו אחריו •
מי שאינו מניח את העניים ללקוט • או שהוא מניח את
אחד • ואחד לא • או שהוא מסייע את אחד מהן • הרי
זה גוזל את העניים • על זה נאמר אל תסג גבול עולים:
י העמר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל הבית • שכחו
בעל הבית ולא שכחוהו פועלים • עמדו עניים בפניו • או
שחפוהו בקש • הרי זה אינו שכחה:

ח המעמר לכובעות • ולכוסמאות • לחררה • ולעמרים •
אין לו שכחה • ממנו ולגורן • יש לו שכחה • המעמר
לגדיש • יש לו שכחה • ממנו ולגורן אין לו שכחה •
זה הכלל כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה יש לו
שכחה • ממנו ולגורן • אין לו שכחה • למקום שאינו גמר
מלאכה • אין לו שכחה • ממנו ולגורן יש לו שכחה:

פרק ו

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים הֶפְקֵר לַעֲנִיִּים הֶפְקֵר . וּבֵית הַלֵּל
 אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶפְקֵר עַד שִׁיּוּפְקֵר אֶף לַעֲשִׂירִים
 כְּשִׁמְיטָה . כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קֶבֶב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּע
 קֶבֶבִּין וּשְׂכָחוּ . בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שְׂכָחָה . וּבֵית הַלֵּל
 אוֹמְרִים שְׂכָחָה:

בֵּית הָעָמָר שֶׁהוּא סִמוּךְ לַגָּפָה וְלַגְדִּישׁ לְבָקָר וְלַכִּלִּים .
 וּשְׂכָחוּ . בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שְׂכָחָה . וּבֵית הַלֵּל
 אוֹמְרִים שְׂכָחָה:

אֶרְאֵי שׁוּרוֹת . הָעָמָר שֶׁכָּנְגְדוּ מוֹכִיחַ . הָעָמָר שֶׁהִחֲזִיק
 בּוֹ לְהוֹלִכוֹ אֶל הָעִיר . וּשְׂכָחוּ מוֹדִים שְׂאִינוֹ שְׂכָחָה:

דִּ' וְאֵלּוּ הֵן רְאֵי שׁוּרוֹת . שְׁנִים שֶׁהִתְחִילוּ מֵאֲמָצַע
 הַשּׁוּרָה זֶה פָּנָיו לְאַפּוֹן וְזֶה פָּנָיו לְדָרוֹם וּשְׂכָחוּ לַפְּנִיָּהִם
 וּלְאַחֲרֵיהֶם . אֶת שְׁלֹפְנֵיהֶם שְׂכָחָה וְאֶת שְׁלֹאֲחֵיהֶם אֵינוֹ
 שְׂכָחָה . יָחִיד שֶׁהִתְחִיל בְּרֹאשׁ הַשּׁוּרָה וּשְׂכַח לַפְּנִי
 וּלְאַחֲרָיו . שְׁלֹפְנָיו אֵינוֹ שְׂכָחָה וּשְׁלֹאֲחָרָיו שְׂכָחָה . מִפְּנֵי
 שֶׁהוּא בְּבֵל תָּשׁוּב . זֶה הַכֹּל כָּל שֶׁהוּא בְּבֵל תָּשׁוּב
 שְׂכָחָה . וְשְׂאִינוֹ בְּבֵל תָּשׁוּב אֵינוֹ שְׂכָחָה:

ה' שְׁנֵי עוֹמְרִים שְׂכָחָה . וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׂכָחָה . שְׁנֵי צְבוּרֵי
 זֵתִים וְהַחֲרוּבִין שְׂכָחָה . וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׂכָחָה . שְׁנֵי הוֹצְנֵי
 פֶּשֶׁתָן שְׂכָחָה . וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׂכָחָה . שְׁנֵי גִרְגָּרִים פָּרֵט

ושלשה אינן פֿרֿט · שְׁתֵּי שְׁבָלִים לֶקֶט · וְשִׁלְשָׁה אֵינָן
לֶקֶט · אִלּוּ כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל · וְעַל כּוֹלֵן בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
שְׁלֹשָׁה לַעֲנִיִּים וְאַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת:

י' הָעֶמֶר שֵׁישׁ בּוֹ סָאתִים וּשְׁכָחוּ · אֵינּוּ שְׁכָחָה · שְׁנֵי
עוֹמְרִים וּבָהֶם סָאתִים · רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת ·
וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים לַעֲנִיִּים · אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל · וְכִי מְרֹב
הָעוֹמְרִים יוֹפִי כָחוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ הוֹרַע כָּחוּ · אָמְרוּ
לּוֹ יוֹפִי כָחוּ · אָמַר לָהֶן וּמָה אִם בְּזִמָּן שֶׁהוּא עֹמֵר אַחַד וּבוֹ
סָאתִים וּשְׁכָחוּ אֵינּוּ שְׁכָחָה · שְׁנֵי עוֹמְרִים וּבָהֶם סָאתִים ·
אֵינּוּ דִין שְׁלֹא יְהוּ שְׁכָחָה · אָמְרוּ לוֹ לֹא · אִם אֲמַרְתָּ
בְּעֹמֵר אַחַד שֶׁהוּא כְּגִדִּישׁ · תֹּאמַר בְּשְׁנֵי עוֹמְרִים שֶׁהֵן
כְּכִרְיָכוֹת:

י' קָמָה שֵׁישׁ בָּהּ סָאתִים וּשְׁכָחָה אֵינָה שְׁכָחָה · אֵין בָּהּ
סָאתִים · אֲבָל הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת סָאתִים · אֲפִילוּ הִיא
שֶׁל טוֹפַח · רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלוּ הִיא עֲנֹנָה שֶׁל שְׁעוֹרִים:

י"ה הַקָּמָה מַצֵּלֶת אֶת הָעֶמֶר וְאֶת הַקָּמָה · הָעֶמֶר אֵינּוּ מַצִּיל
לֹא אֶת הָעֶמֶר וְלֹא אֶת הַקָּמָה · אֵי זֶה הִיא קָמָה שֶׁהִיא
מַצֵּלֶת אֶת הָעֶמֶר · כָּל שְׂאִינָה שְׁכָחָה אֲפִילוּ קָלַח אַחַד:

ט' סָאָה תְּבוּאָה עֶקוּרָה · וְסָאָה שְׂאִינָה עֶקוּרָה · וְכֵן
בְּאֵילָן · וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵינָן מִצְטָרְפִין לְסָאתִים · אֲלֹא
שֶׁל עֲנִיִּים הֵם · רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם בָּאת רְשׁוֹת הָעֲנִי
בְּאִמְצָע אֵינָן מִצְטָרְפִין · וְאִם לָאוּ הָרִי אִלּוּ מִצְטָרְפִין:

׳תבואה שנתנה לשחת או לאלומה ׳ וכן באגודי השום ׳
ואגודות השום והבצלים אין להן שכחה ׳ וכל הטמונים
בארץ ׳ כגון הלוף והשום והבצלים ׳ רבי יהודה אומר
אין להם שכחה ׳ וחכמים אומרים יש להם שכחה:

״הקוצר בלילה והמעמר והסומא יש להם שכחה ׳ ואם
היה מתכוין לטול את הגס הגס אין לו שכחה ׳ אם אמר
הרי אני קוצר ׳ על מנת מה שאני שוכח אני אטול ׳ יש
לו שכחה:

פרק ז

כל זית שיש לו שם בשדה ׳ אפילו כזית הנטופה
בשעתו ׳ ושכחו ׳ אינו שכחה ׳ במה דברים
אמורים ׳ בשמו ובמעשיו ובמקומו ׳ בשמו ׳ שהיה
שפכוני או בישני ׳ במעשיו שהוא עושה הרבה ׳
במקומו שהוא עומד בצד הגת או בצד הפרצה ׳ ושאר
כל הזיתים שנים שכחה ׳ ושלשה אינן שכחה ׳ רבי יוסי
אומר אין שכחה לזיתים

ב זית שנמצא עומד בין שלש שורות ׳ של שני מלבנים
ושכחו ׳ אינו שכחה ׳ זית שיש בו סאתים ושכחו ׳ אינו
שכחה ׳ במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל בו ׳
אבל אם התחיל בו ׳ אפילו כזית הנטופה בשעתו ושכחו

יש לו שכחה • כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו •
רבי מאיר אומר משתהלך המחבא:

א איזהו פרט • הנושר בשעת הבצירה • היה בוצר • עקץ
את האשכול • הסבך בעלים • נפל (מידו) לארץ ונפרט •
הרי הוא של בעל הבית • המניח את הכלכלה תחת
הגפן • בשעה שהוא בוצר • הרי זה גזול את העניים •
על זה נאמר אל תסג גבול עולים:

ד איזוהי עוללת • כל שאין לה לא כתף ולא נטף • אם יש
לה כתף או נטף • של בעל הבית • אם ספק • לעניים •
עוללת שבארובה • אם נקרצת עם האשכול • הרי היא
של בעל הבית • ואם לאו • הרי היא של עניים • גרגר
יחידי רבי יהודה אומר אשכול • וחכמים אומרים עוללת:

ה המדל בגפנים • כשם שהוא מדל בתוך שלו • כן הוא
מדל בשל עניים • דברי רבי יהודה • רבי מאיר אומר
בשלו הוא רשאי • ואינו רשאי בשל עניים:

ו כרם רבעי • בית שמאי אומרים אין לו חומש ואין לו
ביעור • ובית הלל אומרים יש לו • בית שמאי אומרים
יש לו פרט ויש לו עוללות • והעניים פוזין לעצמן • ובית
הלל אומרים כלו לגת:

ז כרם שכלו עוללות • רבי אליעזר אומר לבעל הבית •
רבי עקיבא אומר לעניים • אמר רבי אליעזר כי תבצור

כִּרְמָךְ לֹא תַעֲלֹל • אִם אֵין בָּצִיר • מִנֵּן עוֹלָלוֹת • אָמַר לוֹ
 רַבִּי עֲקִיבָא וְכִרְמָךְ לֹא תַעֲלֹל • אֲפִילוּ כְּלוֹ עוֹלָלוֹת • אִם
 כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר כִּי תִבְצֹר לֹא תַעֲלֹל • אֵין לַעֲנִיִּים בְּעוֹלָלוֹת
 קוֹדֵם הַבָּצִיר:

ח הַמְּקַדֵּשׁ כִּרְמוֹ עַד שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת • אֵין
 הָעוֹלָלוֹת לַעֲנִיִּים • מִשְׁנֹדְעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת • הָעוֹלָלוֹת
 לַעֲנִיִּים • רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יִתְּנוּ שָׂכָר גְּדוֹלָן לַהֲקַדֵּשׁ • אִי
 זֶה הֵיא שְׂכַחָה בְּעָרִיס • כָּל שְׂאִינֹו יָכוֹל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ
 וְלִטְלָהּ • וּבִרְגְלֵיוֹת מְשִׁיעֵבֹור הַיִּמָּנָה

פרק ח

מֵאִימָתִי כָּל אָדָם מוֹתְרִין בַּלֶּקֶט • מְשִׁילְכוּ הַנְּמוּשׁוֹת •
 בִּפְרֹט וְעוֹלָלוֹת מְשִׁילְכוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וַיָּבֹאוּ •
 וּבִזִּיתִים מִשְׁתַּרְדַּד רַבִּיעָה שְׁנִיָּה • אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהֵלֵא
 יֵשׁ שְׂאִינֹו מוֹסְקִין אֶת זִיתֵיהֶם אֲלֵא לְאַחַר רַבִּיעָה שְׁנִיָּה •
 אֲלֵא כְּדִי שִׁיְהֵא הָעֲנִי יוֹצֵא • וְלֹא יֵהֵא מִבֵּיא בְּאַרְבָּעָה
 אֶסְרוֹת:

ב נֶאֱמָנִים עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשְׂכַּחָה וְעַל הַפָּאָה בְּשַׁעֲתָן •
 וְעַל מַעֲשֵׂר עָנִי בְּכָל שְׁנָתוֹ • וּבֶן לֹוי נֶאֱמָן לְעוֹלָם • וְאֵין
 נֶאֱמָנִין אֲלֵא עַל דְּבַר שְׁבִנֵי אָדָם נוֹהֲגִין כֵּן

ג נֶאֱמָנִים עַל הַחֲטִין • וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל הַקָּמַח • וְלֹא עַל
 הַפֶּת • נֶאֱמָנִין עַל הַשְּׁעוֹרָה שֶׁל אוֹרֶז • וְאֵין נֶאֱמָנִים עָלָיו

בין חי בין מבושל · נאמנים על הפול · ואין נאמנים על הגריסין · לא חיין ולא מבושלין · נאמנים על השמן לומר של מעשר עני הוא · ואין נאמנים עליו לומר של ייתי ניקוף הוא:

ד נאמנים על הירק חי · ואין נאמנים על המבושל אלא אם כן היה לו דבר מועט · שכן דרך בעל הבית להיות מוציא מלפסו:

ה אין פוחתין לעניים בגורן מחצי קב חטים וקב שעורים · רבי מאיר אומר חצי קב · קב וחצי כוסמין · וקב גרוגרות · או מנה דבילה · רבי עקיבא אומר פרס · חצי לוג יין · רבי עקיבא אומר רביעית · רביעית שמן · רבי עקיבא אומר שמינית · ושאר כל הפירות · אמר אבא שאול · כדי שימכרם ויקח בהם מזון שתי סעודות:

ו מדה זו אמורה בכהנים ובלוים ובישראלים · היה מציל · נוטה מחצה ונותן מחצה · היה לו דבר מועט נותן לפניהם · והן מחלקין ביניהן:

ז אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום · מכפר בפונדיון · מארבע סאין בסלע · לן · נותנין לו פרנסת לינה · שבת · נותנין לו מזון שלש סעודות · מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי · מזון ארבע עשרה סעודות · לא יטול מן הקפה · והקפה נגבית בשנים · ומתחלקת בשלשה:

ח מי שיש לו מאתים זוז • לא יטול לקט שכחה ופאה
 ומעשר עני • היו לו מאתים חסר דינר • אפילו אלה
 נותנים לו כאחת • הרי זה יטול • היו ממשכנין לבעל
 חובו או לכתובת אשתו • הרי זה יטול • אין מחיבין אותו
 למכור את ביתו ואת כלי תשמישו:

ט מי שיש לו חמישים זוז והוא נושא ונותן בהם • הרי זה
 לא יטול • וכל מי שאינו צריך לטול ונוטל • אינו מת מן
 הזקנה עד שיצטרך לבריות • וכל מי שצריך לטול ואינו
 נוטל • אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו •
 ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח ביי ויהיה יי
 מבטחו • וכן דין שדן דין אמת לאמתו • וכל מי שאינו לא
 חגר • ולא סומא • ולא פסח • ועושה עצמו כאחד מהם •
 אינו מת מן הזקנה • עד שיהיה כאחד מהם שנאמר
 (ודורש רעה תבואנו • ונאמר) צדק צדק תרדוף • וכל
 דין שלוקח שוחד • ומטה את הדין אינו מת מן הזקנה •
 עד שעיניו כהות • שנאמר ושוחד לא תקח כי השחד
 יעור פקחים: סליק

מסכת דמאי

פרק א

הקלים שבדמאי השיתין והרמין והעוזרידין ובגנות
שוח ובגנות שקמה • ונובלות התמרה והגופנין
והנצפה • וביהודה האוג והחומץ (שביהודה) והפסבר •
רבי יהודה אומר כל השיתין פטורין חוץ משל דופרה •
כל הרימין פטורין חוץ מרימי שקמונה • כל בגנות שקמה
פטורות חוץ מן המוסטפות:

ב הדמאי • אין לו חומש • ואין לו ביעור • ונאכל לאוגן •
ונכנס לירושלים ויוצא (ונפדה •) ומאבדין את מיעוטו
בדרכים • ונותנו לעם הארץ • ויאכל כנגדו • ומחללין
אותו • כסף על כסף • נחושת על נחושת • כסף על
נחושת • ונחושת על הפירות • ובלבד שיחזור ויפדה את
הפירות • דברי רבי מאיר • וחכמים אומרים יעלו הפירות
ויאכלו בירושלים:

ג הלוקח לזרע ולבהמה קמח לעורות • שמן לנר • שמן
לסוד בו את הכלים • פטור מן הדמאי • מבזיב ולהלן
פטור מן הדמאי • חלת עם הארץ • והמדומע • והלקוח
בכסף מעשר שני • ושירי המנחות • פטורין מן הדמאי •
שמן ערב • בית שמאי מחיבין • ובית הלל פוטרין:

י' הַדְּמָאִי • מַעֲרָבִין בּוֹ • וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ • וּמִבְּרָכִין עָלָיו •
וּמִזְמִין עָלָיו • וּמִפְּרִישֵׁין אוֹתוֹ עָרֶם • בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת • הָא
אִם הַקָּדִים מַעֲשֶׂר שְׁנֵי לְרֵאשׁוֹן • אֵין בְּכַד כְּלוּם • שְׁמֹן
שֶׁהַגִּרְדִּי סָדַ בְּאַצְבָּעוֹתָיו • חֵיִיב בַּדְּמָאִי • וְשֶׁהַסּוֹרֵק נוֹתֵן
בְּצֶמֶר • פָּטוּר מִן הַדְּמָאִי:

יום ב

פרק ב

וְאֵלּוֹ דְּבָרִים מִתְעַשְׂרִין דְּמָאִי בְּכָל מְקוֹם • הַדְּבִילָה
וְהַתְּמָרִים וְהַחֲרוּבִין הָאוֹרְזִי וְהַכַּמּוֹן • הָאוֹרְזִי
שֶׁבַחּוּצָה לָאָרֶץ כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנּוּ פָּטוּר:

ב' הַמִּקְבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת נֶאֱמָן • מַעֲשֶׂר אֶת שֶׁהוּא אוֹכֵל •
וְאֶת שֶׁהוּא מוֹכֵר • וְאֶת שֶׁהוּא לוֹקַח • וְאֵינוֹ מִתְאַרְחַ
אֶצֶל עַם הָאָרֶץ • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף הַמִּתְאַרְחַ אֶצֶל
עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן • אָמְרוּ לוֹ • עַל עֲצָמוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן • כִּי־צַד
יֵהָא נֶאֱמָן עַל שֵׁל אַחֲרִים:

ג' הַמִּקְבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת חֵבֶר • אֵינוֹ מוֹכֵר לְעַם הָאָרֶץ לַח
וְיָבֵשׁ • וְאֵינוֹ לוֹקַח מִמֶּנּוּ לַח • וְאֵינוֹ מִתְאַרְחַ אֶצֶל עַם
הָאָרֶץ • וְלֹא מֵאֲרָחוֹ אֶצֶל בְּכִסּוֹתוֹ • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף
לֹא יִגְדֵּל בְּהֶמָּה דִּקָּה • וְלֹא יֵהָא פְרוּץ בַּנְּדָרִים וּבִשְׁחוּק •
וְלֹא יֵהָא מְטֵמָא לְמֵתִים • וּמִשְׁמֵשׁ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ • אָמְרוּ
לוֹ לֹא בָאוּ אֵלָיו לְכָלֵּל:

י הַנְּחָתוּמִים · לֹא חִיבוּ אוֹתָם חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ · אֲלֹא כְּדִי
תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחֻלָּה · הַחֲנוּנִים אֵינָן רִשְׁאִין לְמִכּוֹר אֶת
הַדְּמָאִי · כָּל הַמְּשַׁפִּיעִין בְּמִדָּה גְּסָה · רִשְׁאִין לְמִכּוֹר אֶת
הַדְּמָאִי · אֲלוּ הֵן הַמְּשַׁפִּיעִין בְּמִדָּה גְּסָה · כְּגוֹן הַסְטוּנוֹת
וּמוֹכְרֵי תְּבוּאָה:

ה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֶת שְׁדִּרְכוֹ לְהַמְדִּד בְּגִסָּה · וּמִדְּדוֹ
בְּדָקָה · טְפֵּלָה דָּקָה לְגִסָּה · אֶת שְׁדִּרְכוֹ לְהַמְדִּד בְּדָקָה ·
וּמִדְּדוֹ בְּגִסָּה · טְפֵּלָה גְּסָה לְדָקָה · אִי זֶה הִיא מִדָּה גְּסָה ·
בִּיבֵשׁ שְׁלֹשָׁה קַבִּין · וּבִלַּח דִּינָר · רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר סְלִי
תָּאנִים · וְסְלִי עֲנָבִים · וְקָפוֹת שֶׁל יֶרֶק · כָּל זֶמֶן שֶׁהוּא
מוֹכֵרֵן אֶכְסָרָה פָּטוּר:

פרק ג

מֵאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמָאִי · וְאֶת הָאֶכְסֶנְיָה דְּמָאִי ·
רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה מֵאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו דְּמָאִי ·
גִּבְאֵי צְדָקָה בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נוֹתֵנִין אֶת הַמְּעוֹשֵׁר
לְשֹׂאֵינוֹ מַעֲשֵׂר · וְאֶת שְׂאֵינוֹ מְעוֹשֵׁר לְמַעֲשֵׂר · גִּמְצָאוּ
כָּל הָאָדָם אוֹכְלִין מִתּוֹקָן · וְחֲכָמִים אוֹמְרִים גּוֹבִין סֶתֶם
וּמִחֻלְקִין סֶתֶם · וְהַרְוֹצָה לְתַקֵּן יִתְקַן:

ב הַרְוֹצָה לְחֻזּוֹם עָלֵי יֶרֶק לְהַקֵּל מִמֶּשְׂאוֹ · לֹא יִשְׁלִיךְ עַד
שְׂעִיעֵשֵׁר · הַלּוֹקֵחַ יֶרֶק מִן הַשּׁוּק וְנִמְלֵךְ לְהַחְזִיר · לֹא יִחְזִיר
עַד שְׂעִיעֵשֵׁר · שְׂאֵינוֹ מְחוֹסֵר אֲלֵא מִנֵּן · הָיָה עוֹמֵד וְלוֹקֵחַ

וְרָאָה טוֹעֵן אַחֵר יָפָה מִמֶּנּוּ · מוֹתֵר לְהַחֲזִיר מִפָּנֵי שְׁלֹא
מִשָּׂדֶּה:

ג' הַמוֹצֵא פִּירוֹת בַּדֶּרֶךְ וְנִטְלָן לְאוֹכְלָן וְנִמְלֵךְ לְהַצְנִיעַ ·
לֹא יִצְנִיעַ עַד שְׂיַעֲשֹׂר · וְאִם מִתְחִלָּה נִטְלָן בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא
יֵאבְדוּ פָטוּר · כָּל דֹּבֵר שְׂאִין אָדָם רִשְׁאֵי לְמַכְרוֹ דְּמָאֵי ·
לֹא יִשְׁלַח לְחֻבֵּירוֹ דְּמָאֵי · רַבִּי יוֹסִי מִתִּיר בּוֹדְאֵי וּבִלְבָד
שְׂיוֹדִיעֵנּוּ:

ד' הַמוֹלִיךְ חֲטִים לְטוֹחַן כּוֹתִי אוֹ לְטוֹחַן עִם הָאָרֶץ
בְּחֻזְקָתָן לְמַעֲשְׂרוֹת וְלִשְׁבִּיעִית · לְטוֹחַן נָכְרִי דְּמָאֵי ·
הַמִּפְקִיד פִּירוֹתָיו אֶצֶל הַכּוֹתִי אוֹ אֶצֶל עִם הָאָרֶץ ·
בְּחֻזְקָתָן לְמַעֲשְׂרוֹת וְלִשְׁבִּיעִית · אֶצֶל הַנָּכְרִי כְּפִירוֹתָיו ·
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר דְּמָאֵי:

ה' הַנּוֹתֵן לְפּוֹנְדָקִית · מַעֲשֵׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ · וְאֵת
שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה · מִפָּנֵי שֶׁחֲשׂוּדָה לְחִלּוּף · אָמַר רַבִּי
יוֹסִי אֵין אֲנּוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִים · אֵינוּ מַעֲשֵׂר · אֶלָּא מֵה
שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה בִּלְבָד:

ו' הַנּוֹתֵן לְחִמּוֹתָיו מַעֲשֵׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ · וְאֵת
שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה · מִפָּנֵי שֶׁהִיא חֲשׂוּדָה לְחִלּוּף אֶת
הַמִּתְקַלְקֵל · אָמַר רַבִּי יְהוּדָה רוֹצֶה הִיא בְּתִקְנַת בִּתָּהּ
וּבּוֹשָׁה מִחֲתָנָהּ · מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּנוֹתָן לְחִמּוֹתָיו
שְׁבִיעִית · שְׂאִינָה חֲשׂוּדָה לְהַחֲלִיף · לְהֵאכִיל אֶת בִּתָּהּ
שְׁבִיעִית:

פרק ד

הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת מִמֵּי שְׂאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת • וְשָׂכַח
 לַעֲשׂוֹן וְשׂוֹאֵלוֹ בְּשַׁבָּת • יֹאכֵל עַל פִּיו • חֲשֵׁכָה
 מוֹצָאֵי שַׁבָּת • לֹא יֹאכֵל עַד שְׁיַעֲשֹׂר • לֹא מִצָּאוֹ • אָמַר
 לוֹ אַחֵר שְׂאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת • מַעֲשִׂרִין הֵן • אוֹכֵל
 עַל פִּיו • חֲשֵׁכָה מוֹצָאֵי שַׁבָּת • לֹא יֹאכֵל עַד שְׁיַעֲשֹׂר •
 תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמָאֵי שְׁחִזְרָה לְמִקְוָמָהּ • רַבִּי שִׁמְעוֹן
 שְׁזוּרִי אוֹמֵר אֵף בַּחֹל שׂוֹאֵלוֹ וְאוֹכְלוֹ עַל פִּיו:

^ב הַמְדִיר אֶת חֲבִירוֹ שְׂיֹאכֵל אֶצְלוֹ • וְהוּא אֵינוֹ מֵאֲמִינוֹ
 עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת • אוֹכֵל עִמּוֹ בְּשַׁבָּת הֲרֵאשׁוּנָה • אֵף עַל
 פִּי שְׂאִינוֹ מֵאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת • וּבִלְבָד שְׂיֹאמַר לוֹ
 מַעֲשִׂרִין הֵן • וּבְשַׁבָּת שְׁנִיָּיה אֵף עַל פִּי שֶׁנִּדְד מִמֶּנּוּ
 הִנִּיָּיה • לֹא יֹאכֵל עַד שְׁיַעֲשֹׂר:

^ג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֵין אָדָם צָרִיד לְקִרוֹת שֵׁם לְמַעֲשֵׂר
 עָנִי שֶׁל דְּמָאֵי • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים קוֹרֵא שֵׁם וְאֵינוֹ צָרִיד
 לְהַפְרִישׁ:

^ד מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לְתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמָאֵי • וְלַמַּעֲשֵׂר עָנִי
 שֶׁל וְדָאֵי לֹא יִטְלֵם בְּשַׁבָּת • וְאִם הָיָה כֹהֵן אוֹ עָנִי לְמוֹדִים
 לְאָכּוֹל אֶצְלוֹ יָבוֹאוּ וְיֹאכְלוּ • וּבִלְבָד שְׂיִדְּעִים:

^ה הָאוֹמֵר לְמִי שְׂאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת • קַח לִי מִמִּי
 שֶׁהוּא נֶאֱמָן וּמִמִּי שֶׁהוּא מַעֲשֵׂר • אֵינוֹ נֶאֱמָן • מֵאִישׁ פְּלוֹנִי

הרי זה נאמן · הלך לקח ממנו · ואמר לו לא מצאתיו ·
לקחתי לך מאחר שהוא נאמן · אינו נאמן:

^י הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם · אמר · מי כאן
נאמן · מי כאן מעשר · אמר לו אחד אני · אינו נאמן ·
(אמר לו) איש פלוני נאמן · הרי זה נאמן · הלך לקח
ממנו אמר לו מי כאן מזכר ישן · ואמר לו מי ששלחך
אצלי · אף על פי שהן כגומלין זה את זה · הרי אלו
נאמנין:

^י החמרים שנכנסו לעיר · אמר אחד · שלי חדש ושל
חברי ישן · שלי אינו מתוקן · ושל חברי מתוקן · אינו
נאמנין · רבי יהודה אומר נאמנין:

פרק ה

הלוקח מן הנחתום כיצד הוא מעשר · נוטל כדי
תרומת מעשר וחלה ואומר · אחד ממאה
ממה שיש כאן · הרי (בצד) זה מעשר · ושאר מעשר
סמוך לו · זה שעשיתי מעשר · עשוי תרומת מעשר
עליו · והשאר חלה · ומעשר שני בצפון או בדרום ·
ומחלל על המעות:

^ב הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר כאחת · נוטל
אחד משלשים ושלש ושלש · ואומר אחד ממאה ממה
שיש כאן · הרי זה בצד זה חולין · והשאר תרומה על

הכל · ומאה חולין שיש כאן · הרי זה בצד זה מעשר ·
 ושאר מעשר סמוך לו · זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת
 מעשר עליו · ומעשר שני בצפון או בדרום · ומחלל על
 המעות:

ג הלוקח מן הנחתום · מעשר מן החמה על הצוננת · ומן
 הצוננת על החמה · אפילו מטפוסין הרבה · דברי רבי
 מאיר · רבי יהודה אוסר · שאני אומר חטים של אמש
 היו משל אחד · ושל היום היו משל אחר · רבי שמעון
 אוסר בתרומת מעשר ומתיר בחלה:

ד הלוקח מן הפלטר · מעשר מכל טפוס וטפוס דברי
 רבי מאיר · רבי יהודה אומר מאחת על הכל · מודה
 רבי יהודה בלוקח מן המנפול · שהוא מעשר מכל אחד
 ואחד:

ה הלוקח מן העני · וכן העני שנתנו לו פרוסות פת ·
 או פלחי דבילה · מעשר מכל אחד ואחד · ובתמרים
 ובגרוגרות בולל ונוטל · אמר רבי יהודה אימתי בזמן
 שמתנה מרבה · אבל בזמן שמתנה מועטת · מעשר
 מכל אחד ואחד:

ו הלוקח מן הסיטון וחזר ולקח ממנו שניה לא יעשר מזה
 על זה · אפילו מאותו הסוג · אפילו מאותו המין · נאמן
 הסיטון לומר משל אחד הם:

י הלוקח מבעל הבית וְחִזֵּר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּהּ · מַעֲשֵׂר
מִזֶּה עַל זֶה · אֲפִילוּ מִשְׁתֵּי קָפוֹת · אֲפִילוּ מִשְׁתֵּי עֵיִרוֹת ·
בְּעַל הַבֵּית שֶׁהָיָה מוֹכֵר יֶרֶק בְּשׁוּק · בְּזֶמַן שֶׁמִּבִּיאִין
לוֹ מִגְנוֹתָיו · מַעֲשֵׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל · וּמִגְנוֹת אַחֲרוֹת ·
מַעֲשֵׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

י" הלוקח טָבֵל מִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת · מַעֲשֵׂר מִזֶּה עַל זֶה · אִף
עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין אָדָם רִשְׁאִי לְמִכּוֹר טָבֵל אֶלָּא לְצוּרָד:
ט מַעֲשִׂרִין מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל גּוֹיִם · מִשָּׁל גּוֹיִם עַל
שָׁל יִשְׂרָאֵל · מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל כּוֹתִים · מִשָּׁל כּוֹתִים
עַל שָׁל כּוֹתִים · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר מִשָּׁל כּוֹתִים עַל שָׁל
כוֹתִים:

י' עֲצִין נָקוֹב הָרִי זֶה כְּאֶרֶץ · תָּרַם מִהָאֶרֶץ עַל עֲצִין נָקוֹב ·
מַעֲצִין נָקוֹב עַל הָאֶרֶץ · תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה · מִשְׁאִינוֹ נָקוֹב
עַל הַנָּקוֹב · תְּרוּמָה וְיַחֲזוֹר וְיִתְרוֹם · מִן הַנָּקוֹב עַל שְׁאִינוֹ
נָקוֹב · תְּרוּמָה וְלֹא תֹאכַל · עַד שִׁיּוּצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמוֹת
וּמַעֲשָׂרוֹת:

י" תָּרַם מִן הַדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי · מִדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי ·
תְּרוּמָה וְיַחֲזוֹר וְיִתְרוֹם · מִן הַדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי · תְּרוּמָה
וְלֹא תֹאכַל · עַד שִׁיּוּצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת:

פרק ו

הַמְקַבֵּל שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל • מִן הַנֶּכְרִי • מִן הַכּוֹתִי • יִחַלֵּק
 לַפְּנִיָּהֶם • הַחוֹכֵר שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל • תּוֹרֵם וְנוֹתֵן
 לוֹ • אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזִמְנֵי שְׁנוֹתָן לוֹ מֵאוֹתוֹ הַשְּׂדֵה
 וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין • אֲבָל אִם נָתַן לוֹ מִשְׂדֵּה אַחֶרֶת אוֹ מִמֵּין
 אַחֵר • מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

^ב הַחוֹכֵר שְׂדֵה מִן הַנֶּכְרִי • מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לוֹ • רַבִּי יְהוּדָה
 אוֹמֵר אִף הַמְקַבֵּל שְׂדֵה אֲבוֹתָיו מִן הַגּוֹי • מַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן
 לוֹ:

^ג כֹּהֵן וְלוֹי שֶׁקִּבְּלוּ שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל • כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בְּחוּלִין
 כֹּךְ חֹלְקִין בְּתֵרוּמָה • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִף הַמַּעֲשְׂרוֹת
 שֶׁלָּהֶן • שֶׁעַל מַנֶּת כֵּן בָּאוּ:

^ד יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבְּלָה מִכֹּהֵן וּמִלוֹי • הַמַּעֲשְׂרוֹת לַבְּעָלִים • רַבִּי
 יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר הַקֶּרְתָּנִי שֶׁקִּבְּלָה שְׂדֵה מִירוּשָׁלַיִם • מַעֲשֵׂר
 שְׁנֵי שָׁל יְרוּשָׁלַיִם • וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים יָכוֹל הוּא הַקֶּרְתָּנִי •
 לַעֲלוֹת וּלְאוֹכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם:

^ה הַמְקַבֵּל זֵתִים לְשֶׁמֶן • כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בְּחוּלִין כֹּךְ חֹלְקִין
 בְּתֵרוּמָה • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבְּלָה מִכֹּהֵן וּמִלוֹי
 זֵתִים לְשֶׁמֶן לְמַחְצִית שֶׁכֶּר • הַמַּעֲשְׂרוֹת לַבְּעָלִים:

י בית שמאי אומרים לא ימכור אדם זיתיו אלא לחבר ·
בית הלל אומרים אף למעשר · וצנועי בית הלל היו נוהגין
כדברי בית שמאי:

י שנים שבצרו את כרמיהם לתוך גת אחת · אחד
מעשר · ואחד שאינו מעשר · המעשר מעשר את שלו ·
וחלקו בכל מקום שהוא:

ח שנים שקבלו שדה באריסות · או שירשו או
שנשתתפו · יכול הוא לומר לו · טול אתה חטים
שבמקום פלוני · ואני חטים שבמקום פלוני · אתה יין
שבמקום פלוני · ואני יין שבמקום פלוני · אבל לא יאמר
לו טול אתה חטים · ואני שעורים · טול אתה יין · ואני
(אטול) שמן:

ט חבר ועם הארץ שירשו את אביהם עם הארץ · יכול
הוא לומר לו · טול אתה חטים שבמקום פלוני · ואני
חטים שבמקום פלוני · אתה יין שבמקום פלוני · ואני יין
שבמקום פלוני · אבל לא יאמר לו טול אתה חטים ואני
שעורים · טול אתה הלח ואני (אטול את) היבש:

י גר וגוי שירשו את אביהם גוי · יכול הוא לומר לו · טול
אתה עבודה זרה · ואני מעות · אתה יין · ואני פירות ·
ואם משבאו לרשות הגר אסור:

י" המזכר פירות בסוריא ואמר . משל ארץ ישראל הן
חייב לעשר . מעשרין הן נאמן . שהפה שאסר הוא
הפה שהתיר . משלי הן חייב לעשר . מעשרין הן נאמן .
שהפה שאסר הוא הפה שהתיר . ואם ידוע שיש לו
שדה אחר בסוריא . חייב לעשר :

י"ב עם הארץ שאמר לחבר . קח לי אגודת ירק . קח לי
גלוסקן אחד . לזקח סתם ופטור . ואם אמר שלי זה .
וזה של חברי ונתערבו . חייב לעשר . ואפילו הן מאה :

פרק ז

המזמין את חבריו שיאכל אצלו . והוא אינו מאמינו
על המעשרות . אומר מערב השבת . מה
שאני עתיד להפריש מחר . הרי הוא מעשר . ושאר
מעשר סמוך לו . זה שעשיתי מעשר . עשוי תרומת
מעשר עליו . ומעשר שני בצפוני או בדרומי . ומחולל
על המעות :

ב' מזגו לו את הכוס . אומר מה שאני עתיד לשייר בשולי
הכוס . הרי הוא מעשר . ושאר מעשר . סמוך לו . זה
שעשיתי מעשר . עשוי תרומת מעשר עליו . ומעשר שני
בפיו . ומחולל על המעות :

ג' פועל שאינו מאמין לבעל הבית . נוטל גרוגרת אחת
ואומר . זו ותשע הבאות אחריה . עשיות מעשר על

תשעים שאני אוכל · זו עשויה תרומת מעשר עליהן ·
 ומעשר שני באחרונה · ומחולל על המעות · וחושף
 גרוגרת אחת · רבן שמעון בן גמליאל אומר לא יחשוף ·
 מפני שהוא ממעט מלאכתו של בעל הבית · רבי יוסי
 אומר לא יחשוף · מפני שהוא תנאי בית דין:

ד הלוקח יין מבין הכותים אומר · שני לוגין שאני עתיד
 להפריש · הרי הן תרומה ועשרה מעשר (ראשון) ·
 ותשעה מעשר שני · מיחל ושזתה:

ה היו לו תאנים של טבל בתוך ביתו · והוא בבית המדרש
 או בשדה · אומר שתי תאנים שאני עתיד להפריש ·
 הרי הן תרומה · ועשר מעשר ראשון · ותשע מעשר
 שני · היו דמאי אומר · מה שאני עתיד להפריש למחר ·
 הרי הוא מעשר · ושאר מעשר סמוך לו · זה שעשיתי
 מעשר · עשוי תרומת מעשר עליו · ומעשר שני בצפון
 או בדרום · ומחולל על המעות:

ו היו לפניו שתי כלכלות של טבל · ואמר מעשרות
 זו בזו · הראשונה מעשרת · של זו בזו ושל זו בזו ·
 הראשונה מעשרת · מעשרותיהן מעשרות · כלכלה
 בחברתה · קרא שם:

ז מאה טבל מאה חולין · נוטל מאה ואחד · מאה טבל
 מאה מעשר · נוטל מאה ואחד · מאה חולין מתוקננין
 מאה מעשר · נוטל מאה ועשר · מאה טבל תשעים

מַעֲשֵׂר • תְּשׁוּעִים טָבֵל וְשִׁמוּנִים מַעֲשֵׂר • לֹא הִפְסִיד
כָּלוּם • זֶה הַכֶּלֶל • כֹּל זֶמֶן שֶׁהֵטֵבֵל מְרַבֶּה • לֹא הִפְסִיד
כָּלוּם:

ח מי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שׁוּרוֹת • שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר כִּדֵּי יֵין • וְאָמַר
שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר • וְאֵין יָדוּעַ אִי זֶה הָיָא • נוֹטֵל
שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת לֹכֶסֶן • חֲצִי שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר •
וְאֵין יָדוּעַ אִי זֶה הָיָא • נוֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיּוֹת מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת •
שׁוּרָה אַחַת מַעֲשֵׂר וְאֵין יָדוּעַ אִי זֶה הָיָא • נוֹטֵל שׁוּרָה אַחַת
לֹכֶסֶן • חֲצִי שׁוּרָה אַחַת מַעֲשֵׂר וְאֵין יָדוּעַ אִי זֶה הָיָא •
נוֹטֵל שְׁתֵּי שׁוּרוֹת לֹכֶסֶן • חֲבִית אַחַת מַעֲשֵׂר • וְאֵין יָדוּעַ
אִי זֶה הָיָא • נוֹטֵל מִכָּל חֲבִית וְחֲבִית: סליק

מסכת כלאים

פרק א

החטים והזוגין אינן כלאים זה בזה. השעורים
והשבולת שועל. הכסמים והשיפון. הפול
והספיר. הפרקדן והטופח. ופול הלבן והשעועית.
אינם כלאים זה בזה:

ב הקשות והמלפפון. אינם כלאים זה בזה. רבי יהודה
אומר כלאים. חזרת וחזרת גלים. עולשין ועולשי
שדה. כרישין וכרישי שדה. כוסבר וכוסבר שדה.
חרדל וחרדל מצרי. ודלעת המצרי וחרמוצה. ופול
מצרי והחרוב. אינם כלאים זה בזה:

ג הלפת והנפון והכרוב והתרובתור. התרדים
והלעונים. אינם כלאים זה בזה. הוסיף רבי עקיבא
השום והשומנית. הבצל והבצלצול. והתורמוס
והפלסלוס. אינן כלאים זה בזה:

ד ובאילן האגסים והקרוסתמלין. והפרישים
והעוזרדים. אינן כלאים זה בזה. התפוח והחזרד.
הפרסקים והשקדין. השיזפין והרימין. אף על פי
שדומין זה לזה כלאים זה בזה:

ה' הַצָּנוֹן וְהַנְּפוּץ · הַחֲרָדֵל וְהַלֶּפֶסן · וְדִלְעַת יִוְנִית עִם
הַמַּצְרִית · וְהַרְמוּצָה · אֵף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה · כִּלְאִים
זֶה בָּזֶה:

י' הַזֶּאֵב וְהַכֶּלֶב · כָּלֵב הַכּוֹפְרִי וְהַשּׁוֹעֵל · הָעֵזִים
וְהַעֲבָאִים · הַיְעֵלִים וְהַרְחֵלִים · הַסּוֹס וְהַפֶּרֶד · הַפֶּרֶד
וְהַחֲמֹר · הַחֲמֹר וְהָעֶרֶד · אֵף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה ·
כִּלְאִים זֶה בָּזֶה:

י' אֵין מְבִיאִין אֵילָן בְּאֵילָן · יֵרֶק בְּיֵרֶק · וְלֹא אֵילָן בְּיֵרֶק ·
וְלֹא יֵרֶק בְּאֵילָן · רַבִּי יְהוּדָה מֵתִיר יֵרֶק בְּאֵילָן:

ח' אֵין נוֹטְעִין יֵרֶקוֹת בְּתוֹךְ סֵדֵן שֶׁל שְׂקָמָה · אֵין מְרַכִּיבִין
פִּיגָם עַל גְּבִי קֶדֶה לְבָנָה · מִפְּנֵי שֶׁהוּא יֵרֶק בְּאֵילָן · אֵין
נוֹטְעִין יָחֹר שֶׁל תְּאֵנָה לְתוֹךְ הַחֲצוּב שֶׁיֵּהָא מְקִירוֹ · אֵין
תּוֹחֲבִין זְמוּרָה שֶׁל גֶּפֶן לְתוֹךְ הָאֲבֵטִיחַ · שֶׁתִּהְיֶה זֹרֶקֶת
מִימֶיהָ לְתוֹכוֹ · מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֵילָן בְּיֵרֶק · אֵין נוֹתְנִין זֶרַע
דִּלְעַת לְתוֹךְ הַחֲלָמִית שֶׁתִּהְיֶה מְשֻׁמְרָתוֹ · מִפְּנֵי שֶׁהוּא יֵרֶק
בְּיֵרֶק:

ט' הַטּוֹמֵן לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת תַּחַת הַגֶּפֶן · אִם הָיוּ מְקַצֵּת
הָעֵלִין מְגוּלִין · אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לֹא מְשׁוּם כִּלְאִים · וְלֹא מְשׁוּם
שְׂבִיעִית · וְלֹא מְשׁוּם מַעֲשְׂרוֹת · וְנִטְלִין בְּשֶׁבֶת · הַזֹּרֵעַ
חֲטָה וְשַׁעֲזָרָה כְּאַחַת · הֲרִי זֶה כִּלְאִים · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
אֵינּוּ כִלְאִים עַד שֶׁיֵּהוּ שְׁתֵּי חֲטִים וְשַׁעֲזָרָה · אוֹ חֲטָה וּשְׁתֵּי
שַׁעֲזָרִים · אוֹ חֲטָה וְשַׁעֲזָרָה וְכוּסְמָת:

פרק ב

כָּל סָאָה שֵׁשׁ בּוֹ רוּבֵעַ מִמִּין אַחֵר • יִמָּעַט • רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יָבוֹר • בֵּין מִמִּין אֶחָד • בֵּין מְשֻׁנֵּי מִינִין • רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֵלָּא מִמִּין אֶחָד • וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּל שֶׁהוּא כְּלָאִים בְּסָאָה • מִצְטָרֵף לְרוּבֵעַ:

^ב בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים תְּבוּאָה בְּתִבּוּאָה • וְקִטְנִית בְּקִטְנִית • תְּבוּאָה בְּקִטְנִית • וְקִטְנִית בְּתִבּוּאָה • בְּאַמַּת אָמְרוּ • זֶרַעוֹנִי גָּנָה שְׂאִינֹן נֶאֱכָלִין • מִצְטָרְפִין אֶחָד מִמַּעֲשֵׂרִים וְאַרְבַּע בְּנוֹפֵל לְבֵית סָאָה • רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כֶּשֶׁם שֶׁאָמְרוּ לְהַחֲמִיר כֶּךָ אָמְרוּ לְהַקֵּל • הַפְּשֵׁתָן בְּתִבּוּאָה • מִצְטָרֶפֶת אֶחָד מִמַּעֲשֵׂרִים וְאַרְבַּע • בְּנוֹפֵל לְבֵית סָאָה:

^ג הֵייתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה חֲטִים וְנִמְלָךְ לְזֹרְעָה שְׁעוֹרִין • יִמָּתִין לָהּ עַד שֶׁתִּתְּלִיעַ • וְיוֹפֵךְ וְאַחֵר כֶּךָ יִזְרַע • אִם צִמְחָה • לֹא יֹאמֵר אֶזְרַע וְאַחֵר כֶּךָ אוֹפֵךְ • אֵלָּא הוֹפֵךְ וְאַחֵר כֶּךָ זֹרַע • כְּמָה יִהְיֶה חוֹרֵשׁ • כְּתִלְמִי הִרְבִּיעָה • אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר כְּדֵי שְׁלֹא יִשְׁיִיר רוּבֵעַ לְבֵית סָאָה:

^ד זְרוּעָה וְנִמְלָךְ לְנוֹטָעָה • לֹא יֹאמֵר אֶטַע וְאַחֵר כֶּךָ אוֹפֵךְ • אֵלָּא הוֹפֵךְ וְאַחֵר כֶּךָ נוֹטֵעַ • נְטוּעָה וְנִמְלָךְ לְזֹרְעָה • לֹא יֹאמֵר אֶזְרַע וְאַחֵר כֶּךָ אֲשֶׁרֶשׁ • אֵלָּא מְשֻׁרֵשׁ וְאַחֵר כֶּךָ זֹרַע • אִם רָצָה גֻמָּם עַד פְּחוֹת מִטֶּפֶחַ וְזֹרַע • וְאַחֵר כֶּךָ מְשֻׁרֵשׁ:

ה היתה שדהו זרועה קנבוס או לוף · לא יהא זורע ובא
על גביהם · שאינן עושין אלא לשלש שנים · תבואה
שעלו בה ספיחי אסטים · וכן מקום הגרנות שעלו בהן
מינין הרבה · וכן תלתן שהעלה מיני עשבים · אין מחיבין
אותו לנכש · אם נכש או כסח · אומרים לו עקור את
הכל · חוץ ממין אחד:

י הרוצה לעשות שדהו משר משר מכל מין · בית שמאי
אומרים שלשה תלמים של פתיח · ובית הלל אומרים
מלא העול השרוני · וקרובין דברי אלו להיות בדברי אלו:

י היתה ראש תור חטים · נכנס בתוך של שעורים מותר ·
מפני שהוא נראה כסוף שדהו · שלו חטים ושל חבירו
מין אחר · מותר לסמוך לו מאותו המין · שלו חטים ושל
חבירו חטים · מותר לסמוך לו תלם של פשתן · ולא תלם
של מין אחר · רבי שמעון אומר אחד זרע פשתן ואחד
כל המינין · רבי יוסי אומר · אף באמצע שדהו · מותר
לבדוק בתלם של פשתן:

ח אין סומכין לשדה תבואה חרדל וחריע · אבל סומכין
לשדה ירקות חרדל וחריע · וסומך לבור ולגיר ולגפה
ולדרדך · ולגדר שהוא גבוה עשרה טפחים · ולחרין
שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה · ולאילן שהוא מסך
על הארץ · ולסלע שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה:

ט הַרוּצָה לַעֲשׂוֹת שְׂדֵהוּ • קִרְחַת קִרְחַת מִכָּל מִין • עוֹשֶׂה עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה קִרְחוֹת לְבֵית סָאָה • מִקְרַחַת לְבֵית רוֹבַע • וְזוֹרַע בְּתוֹכָהּ כָּל מִין שִׁירָצָה • הֵיטָהּ קִרְחַת אַחַת אוֹ שְׁתֵּים • זוֹרַעַם חֲרָדֵל • שָׁלַשׁ לֹא יִזְרַעַם חֲרָדֵל • מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִרְאִית כְּשֵׂדָה חֲרָדֵל • דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר • וְחֻכְמִים אוֹמְרִים תִּשַׁע קִרְחוֹת מוֹתָרוֹת • עֶשֶׂר אֲסוּרוֹת • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר אֲפִילוּ כָּל שְׂדֵהוּ בֵּית כּוֹר • לֹא יַעֲשֶׂה בְּתוֹכָהּ • חוּץ מִקְרַחַת אַחַת:

י כָּל שֶׁהוּא בְּתוֹךְ בֵּית רוֹבַע • עוֹלָה בְּמִדַּת בֵּית רוֹבַע • אֲכִילַת הַגֶּפֶן וְהַקֶּבֶר וְהַסֵּלַע • עוֹלִין בְּמִדַּת בֵּית רוֹבַע • תְּבוּאָה בְּתִבּוּאָה בֵּית רוֹבַע • יָרֵק בִּירְק שֶׁשָּׂה טְפָחִים • תְּבוּאָה בִּירְק • יָרֵק בְּתִבּוּאָה • בֵּית רוֹבַע • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יָרֵק בְּתִבּוּאָה שֶׁשָּׂה טְפָחִים:

יא תְּבוּאָה נוֹטָה עַל גִּבִּי תְּבוּאָה • יָרֵק עַל גִּבִּי יָרֵק • תְּבוּאָה עַל גִּבִּי יָרֵק • יָרֵק עַל גִּבִּי תְּבוּאָה • הַכֹּל מוֹתָר • חוּץ מִדִּלְעַת יוֹנִית • רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אִף הַקְּשׁוֹת וּפּוֹל הַמִּצְרֵי • וְרוּאָה אֲנִי אֶת דִּבְרֵיהֶם מִדִּבְרֵי:

פרק ג

עֲרוּגָה שֶׁהִיא שְׂשֵׁה טְפָחִים עַל שְׂשֵׁה טְפָחִים · זֹרְעִים
 בַּתּוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זֵרְעוֹנִים · אַרְבָּעָה בְּאַרְבָּעָה
 רוּחוֹת הָעֲרוּגָה · וְאַחַד בְּאַמְצָע · הִיא לָהּ גְּבוּל גְּבוּלָה
 טְפַח · זֹרְעִין בַּתּוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר · שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גְּבוּל
 וּגְבוּל · וְאַחַד בְּאַמְצָע · לֹא יֵטַע רֹאשׁ הַלֵּפֶת בַּתּוֹךְ
 הַגְּבוּל · מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַלְאֶהוּ · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שִׂשָּׁה
 בְּאַמְצָע:

בְּ כָל מִין זֵרְעִים אֵין זֹרְעִין בְּעֲרוּגָה · וְכָל מִין יִרְקוֹת זֹרְעִין
 בְּעֲרוּגָה · חֲרָדֵל וְאַפּוֹנִים הַשּׁוֹפִין מִין זֵרְעִים · אַפּוֹנִים
 הַגְּמָלָנִים מִין יֶרֶק · גְּבוּל שֶׁהִיא גְּבוּלָה טְפַח וְנִתְמַעֵט ·
 כָּשֵׁר · שֶׁהִיא כָּשֵׁר מִתְחַלְתּוֹ · הַתֵּלֶם וְאַמַּת הַמִּים שֶׁהִם
 עֲמוּקִים טְפַח · זֹרְעִים לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה זֵרְעוֹנִין · אֶחָד מִכָּאן
 וְאַחַד מִכָּאן · וְאַחַד בְּאַמְצָע:

הִיא רֹאשׁ תּוֹר יֶרֶק נִכְנָס לְתוֹךְ שְׂדֵה יֶרֶק אַחֵר מוֹתֵר ·
 מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאָה כְּסוּף שְׂדֵהוּ · הֵיטָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה
 יֶרֶק · וְהוּא מִבְּקֵשׁ לִטַּע בַּתּוֹכָהּ · שׁוֹרָה שֶׁל יֶרֶק אַחֵר ·
 רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר עַד שֶׁיִּהְיֶה הַתֵּלֶם מִפְּלֵשׁ · מֵרֹאשׁ
 הַשְּׂדֵה וְעַד רֹאשׁוֹ · רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֲרֹךְ שְׂשֵׁה טְפָחִים
 וְרוֹחֵב מְלֹאוֹ · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רוֹחֵב כְּמֵלֶא רוֹחֵב
 הַפְּרָסָה:

ד' הנוטע שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל קְשׁוּאִין · שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל דְּלוּעִים · שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל פֹּל הַמַּצְרִי · מוֹתָר · שׁוּרָה שֶׁל קְשׁוּאִין · שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִים · שׁוּרָה שֶׁל פֹּל הַמַּצְרִי אָסוּר · שׁוּרָה שֶׁל קְשׁוּאִין · שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִים · שׁוּרָה שֶׁל פֹּל הַמַּצְרִי · וְשׁוּרָה שֶׁל קְשׁוּאִים · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵתִיר · וַחֲכָמִים אוֹסְרִין:

ה' נוטע אָדָם קִישׁוֹת וְדֹלַעַת לְתוֹךְ גּוֹמָא אַחַת · וּבִלְבָד שְׁתֵּיהֶּא זֶה נוטע לְצַד זֶה · וְזוֹ נוטע לְצַד זֶה · (וְנוטֵה שְׁעָר שֶׁל זֶה לְכָאן · וְשְׁעָר שֶׁל זֶה לְכָאן · שְׁכָל מָה שְׁאָסְרוּ חֲכָמִים לֹא גָזְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי מֵרְאִית הָעֵין):

ו' הִיתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה בְּצָלִים · וּמִבֶּקֶשׁ לִטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרוֹת שֶׁל דְּלוּעִים · רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל אוֹמֵר עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוטע שׁוּרָה אַחַת · וּמַנִּיחַ קֶמֶת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת · וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת · וְנוטע שׁוּרָה אַחַת · רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת · וְנוטע שְׁתֵּי שׁוּרוֹת · וּמַנִּיחַ קֶמֶת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת · וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת · וְנוטע שְׁתֵּי שׁוּרוֹת · וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֵרְתָּהּ שְׁתֵּים עָשָׂרָה אַמָּה · לֹא יִקְיִים אֶת הַזֶּרַע שֶׁל בְּנֵתִים:

ז' דֹּלַעַת בִּירְק בִּירְק · וּבִתְבוּאָה נֹתֵנִין לָהּ בֵּית רוּבֵעַ · הִיתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה תְּבוּאָה · וּבִקֵּשׁ לִטַּע לְתוֹכָהּ · שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִין · נֹתֵנִין לָהּ לַעֲבוֹדָתָהּ שְׁשֶׁה טַפָּחִים · וְאִם

הגדילה יַעֲקֹר מִלְפָּנֶיהָ · רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר נוֹתֵנִין לָהּ
 עֲבוֹדָתָה אַרְבַּע אַמּוֹת · אָמְרוּ לוֹ הִתְחַמֵּיר זֶה מִן הַגֶּפֶן ·
 אָמַר לָהֶן מְצִינוּ שְׂזֵז חֲמוּרָה מִן הַגֶּפֶן · שֶׁלִּגְפָן יְחִידִית
 נוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָה שֵׁשׁ טַפָּחִים · וְלִדְלַעַת יְחִידִית נוֹתֵנִין
 לָהּ בֵּית רוֹבַע · רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל
 כָּל שְׁלֹשָׁה דְלוּעִין לְבֵית סָאָה · לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית
 סָאָה · רַבִּי יוֹסִי בֶן הַחוּטָף אֶפְרָתִי אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי
 יִשְׁמַעְאֵל כָּל שְׁלֹשָׁה דְלוּעִין לְבֵית כּוֹר · לֹא יָבִיא זֶרַע
 לְתוֹךְ בֵּית כּוֹר:

פרק ד

קִרְחַת הַכֶּרֶם · בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים
 אַמּוֹת · וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה ·
 מִחוּל הַכֶּרֶם · בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה ·
 וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים שְׁתֵּים עָשָׂרָה אַמָּה · וְאִיזוֹ הִיא קִרְחַת
 הַכֶּרֶם · כֶּרֶם שֶׁחָרַב מֵאֲמָצְעוֹ · אִם אֵין שֵׁם שֵׁשׁ עָשָׂרָה
 אַמָּה · לֹא יָבִיא זֶרַע לְשֵׁם · הָיוּ שֵׁם שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה ·
 נוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ · וְזוֹרַע אֶת הַמוֹתָר:

^ב אִי זֶה הִיא מִחוּל הַכֶּרֶם · בֵּין כֶּרֶם לְגֵדֵר · אִם אֵין שֵׁם
 שְׁתֵּים עָשָׂרָה אַמָּה · לֹא יָבִיא זֶרַע לְשֵׁם · הָיוּ שֵׁם שְׁתֵּים
 עָשָׂרָה אַמָּה · נוֹתֵנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרַע אֶת הַמוֹתָר:

^ג רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין זֶה אֶלָּא גֵדֵר הַכֶּרֶם · וְאִי זֶה הוּא
 מִחוּל הַכֶּרֶם · בֵּין שְׁנֵי הַכְּרָמִים · וְאִי זֶה הוּא גֵדֵר שֶׁהוּא

גבוהה עֲשָׂרָה טַפָּחִים · וְחָרִיץ שֶׁהוּא עָמוּק עֲשָׂרָה וְרַחֵב
אַרְבָּעָה:

ד' מַחֲצִית הַקֶּנִּים · אִם אֵין בֵּין קֶנֶה לַחֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים
כְּדִי שְׂיִכְנֶס הַגִּדִי · הֲרִי זֶה כְּמַחֲצִיָּה · וְגִדֵּר שֶׁנִּפְרָץ עַד
עֶשֶׂר אַמּוֹת הֲרִי הִיא כִּפְתָּח · יֵתֵר מִכֵּן כְּנֶגֶד הַפְּרָצָה
אָסוּר · נִפְרָצוּ בּוֹ פְּרָצוֹת הַרְבֵּה · אִם הָעוֹמֵד מְרַבֵּה
עַל הַפְּרוּץ מוֹתֵר · וְאִם הַפְּרוּץ מְרַבֵּה עַל הָעוֹמֵד כְּנֶגֶד
הַפְּרָצָה אָסוּר:

ה' הַנוֹטֵעַ שׁוֹרֶה שֶׁל חֲמֵשׁ גִּפְנִים · בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
כֶּרֶם · וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אֵינוֹ כֶּרֶם · עַד שֶׁיְהִי שֵׁם שְׁתֵּי
שׁוּרוֹת · לְפִיכֵךְ הַזֹּרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבְּכֶרֶם · בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים קֹדֶשׁ שׁוֹרֶה אַחַת · וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים קֹדֶשׁ שְׁתֵּי
שׁוּרוֹת:

ו' הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁתֵּים · וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב · הֲרִי זֶה
כֶּרֶם · שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁתֵּים וְאַחַת בְּנִתִּים · אוֹ שְׁתֵּים כְּנֶגֶד
שְׁתֵּים · וְאַחַת בְּאַמְצַע אֵינוֹ כֶּרֶם · עַד שֶׁיְהִי שְׁתֵּים נֶגֶד
שְׁתֵּים · וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב:

ז' הַנוֹטֵעַ שׁוֹרֶה אַחַת בְּתוֹךְ שְׁלֹו · וְשׁוֹרֶה אַחַת בְּתוֹךְ
שֶׁל חֲבִירוֹ · וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים בְּאַמְצַע · וְגִדֵּר
שֶׁהוּא נִמּוֹךְ מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים הֲרִי אֵלּוּ מִצְטַרְפוֹת · גְּבוּהָ
מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים אֵינָן מִצְטַרְפוֹת · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם
עָרְסָן מִלְמַעְלָה הֲרִי אֵלּוּ מִצְטַרְפוֹת:

ה' הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת · אִם אֵין בִּינְיָהֶם שְׁמוּנָה אַמּוֹת לֹא יָבִיא זָרַע לְשֵׁם · הָיוּ שְׁלֹשׁ · אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֵרְתָּהּ שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה · לֹא יָבִיא זָרַע לְשֵׁם · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשּׁוּם חֲנֻנְיָה בֶּן חֲכִינָאִי אֲפִילוּ חֲרֻבָּה הָאֻמְצָעִית · וְאֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֵרְתָּהּ שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה · לֹא יָבִיא זָרַע לְשֵׁם · שְׁאֵלוּ מִתַּחֲלָה נִטְעָן · הָיָה מוֹתֵר בְּשִׁמוּנָה אַמּוֹת:

ט' הַנוֹטֵעַ אֶת כְּרָמוֹ עַל שֵׁשׁ עָשָׂרָה (אַמָּה) שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה · מוֹתֵר לְהָבִיא זָרַע לְשֵׁם · אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַעֲשֶׂה בְּצִלְמוֹן · בְּאַחַד שְׁנָטַע אֶת כְּרָמוֹ עַל שֵׁשׁ עָשָׂרָה · שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה · וְהָיָה הוֹפֵךְ שְׁעַר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת לְצַד אֶחָד · וְזוֹרֵעַ אֶת הַנֵּיר · וּבִשְׁנָה הָאֲחֵרֶת הָיָה הוֹפֵךְ אֶת הַשְּׁעָר לְמָקוֹם אַחֵר וְזוֹרֵעַ אֶת הַבוֹר · וּבָא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּ · רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים אֵף הַנוֹטֵעַ אֶת כְּרָמוֹ עַל (שְׁמוּנָה) שְׁמוּנָה אַמּוֹת מוֹתֵר:

פרק ה

כָּרֶם שְׁחָרַב · אִם יֵשׁ בּוֹ לְלֶקֶט עֶשֶׂר גִּפְנִים לְבֵית
 סֵאָה · וְנִטְוְעוֹת כְּהִלְכֶתָן · הֲרִי זֶה נִקְרָא כָּרֶם דָּל ·
 כָּרֶם (דָּל) שֶׁהוּא נְטוּעַ עֲרֻבֵיָא · אִם יֵשׁ בּוֹ לְכוּיִן שְׁתִּים
 כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ · הֲרִי זֶה כָּרֶם · וְאִם לֹא אֵינוֹ כָּרֶם · רַבִּי
 מֵאִיר אֹמֵר הוּאִיל וְהוּא נִרְאָה כְּתִבְנִית הַכְּרָמִים · הֲרִי
 זֶה כָּרֶם:

^ב כָּרֶם שֶׁהוּא נְטוּעַ עַל פְּחוֹת פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת · רַבִּי
 שְׁמַעוֹן אֹמֵר אֵינוֹ כָּרֶם · וְחֲכָמִים אֹמְרִים כָּרֶם · וְרוֹאִין
 אֶת הָאֻמָּצְעִיּוֹת · כְּאֵלוֹ אֵינָן:

^ג חֲרִיץ שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּכָרֶם · עֲמוֹק עֲשָׂרָה וָרֹחַב אַרְבָּעָה ·
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אֹמֵר אִם הָיָה מְפֹלֵשׁ מֵרֹאשׁ
 הַכָּרֶם וְעַד סוּפוֹ · הֲרִי זֶה נִרְאָה כְּבִין שְׁנֵי כְרָמִים זוֹרְעִים
 בְּתוֹכוֹ · וְאִם לֹא הֲרִי הוּא כָּגֶת · וְהִגֵּת שֶׁבְּכָרֶם עֲמוּקָה
 עֲשָׂרָה וָרֹחַב אַרְבָּעָה · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר זוֹרְעִים
 בְּתוֹכָהּ · וְחֲכָמִים אוֹסְרִים · שׁוּמִירָה שֶׁבְּכָרֶם גְּבוּהָה
 עֲשָׂרָה וָרֹחַב אַרְבָּעָה · זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ · וְאִם הָיָה שְׁעָר
 בּוֹתֵשׁ אֲסוּר:

^ד גִּפֶּן שֶׁהִיא נְטוּעָה בִּגְתָּ אוֹ בְּנִקְעָה · נוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ
 זוֹרְעָה אֶת הַמּוֹזָר · רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע
 אַמּוֹת לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם · וְהִבִּית שֶׁבְּכָרֶם זוֹרְעִים בְּתוֹכוֹ:

ה' הנוטע ירק בכרם או מקיים · הרי זה מקדש ארבעים
 וחמש גפנים · (אימתי) בזמן שהיו נטועות על ארבע
 ארבע · או על חמש חמש · היו נטועות על שש שש ·
 או על שבע שבע · הרי זה מקדש שש עשרה אמה לכל
 רוח · עגולות ולא מרבעות:

י' הרואה ירק בכרם ואמר · כשאגיע לו אלקטנו מותר ·
 כשאחזור אלקטנו · אם הוסיף במאתים אסור:

י' היה עובר בכרם ונפלו ממנו זרעים · או שיצאו עם
 הזבלים או עם המים · הזורע וסערתו הרוח לאחוריו
 מותר · סערתו הרוח לפניו · רבי עקיבא אומר אם
 עשבים יופך · ואם אביב ינפץ · ואם הביאה דגן תדלק:

ח' המקיים קוצים בכרם · רבי אליעזר אומר קדש ·
 וחכמים אומרים לא קדש · אלא דבר שפמוהו מקיימין ·
 האירוס והקיסוס · ושושנת המלך · וכל (מיני) זרעים ·
 אינן בלאים בכרם · הקנבוס רבי טרפון אומר אינו
 בלאים · וחכמים אומרים בלאים · והקנרס בלאים
 בכרם:

פרק ו

אֵיזְהוּ עָרִיס • הַנוֹטֵעַ שׁוֹרָה שֶׁל חֲמֵשׁ גִּפְּנִים • בְּצֵד
הַגָּדֵר • שֶׁהוּא גְבוּהַ עֲשָׂרָה טַפָּחִים • אוֹ בְּצֵד
חָרִיץ • שֶׁהוּא עָמוּק עֲשָׂרָה טַפָּחִים וְרוֹחֵב אַרְבַּע • נוֹתֵנִין
לוֹ עֲבוּדָתוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת • בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מוֹדִדִין
אַרְבַּע אַמּוֹת מֵעֵקֶר הַגִּפְּנִים לַשָּׂדֶה • וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים
מִן הַגָּדֵר לַשָּׂדֶה • אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי • טוֹעִין כָּל
הָאוֹמְרִים כֵּן • אֲלֵא אִם יֵשׁ שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת מֵעֵקֶר גִּפְּנִים
וְלַגָּדֵר • נוֹתֵנִין לוֹ אֶת עֲבוּדָתוֹ • וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתֵר • וְכַמָּה
הִיא עֲבוּדַת הַגֶּפֶן • שֶׁשָּׂה טַפָּחִים לְכָל רוּחַ • רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה:

^ב עָרִיס שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַמְּדִרְגָּה • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
יַעֲקֹב אוֹמֵר אִם עוֹמֵד בָּאָרֶץ וּבוֹצֵר אֶת כָּלֹ • הָרִי זֶה
אוֹסֵר אַרְבַּע אַמּוֹת בְּשָׂדֶה • וְאִם לֹא אֵינוֹ אוֹסֵר אֲלֵא
כִּנְגְדּוֹ • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִף הַנוֹטֵעַ אַחַת בָּאָרֶץ וְאַחַת
בַּמְּדִרְגָּה • אִם גְּבוּהַ מִן הָאָרֶץ עֲשָׂרָה טַפָּחִים אֵינָה
מַצְטַרֶּפֶת עִמָּה • וְאִם לֹא הָרִי זֶה מַצְטַרֶּפֶת עִמָּה:

^ג הַמְּדִלָּה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצַת אֲפִירוֹת • לֹא יֵבִיא זֶרַע
אֶל תַּחַת הַמּוֹתֵר • וְאִם הֵבִיא לֹא קֹדֵשׁ • וְאִם הֵלֵךְ הַחֲדָשׁ
אֲסוּר • וְכֵן הַמְּדִלָּה עַל מִקְצַת אֵילָן סָרֵק:

^ד הַמְּדִלָּה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצַת אֵילָן מֵאֲכָל • מִתֵּר לְהֵבִיא
זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתֵר • אִם הֵלֵךְ הַחֲדָשׁ יַחֲזִירָנוּ • מַעֲשֵׂה

שְהֵלֶךְ רַבִּי יְהוֹשֻעַ אֵצֶל רַבִּי יִשְמָעֵאל לְכַפֵּר עֲזִיזִי
וְהִרְאֵהוּ גִפֶּן מוֹלֶדֶה עַל מְקַצֵּת תְּאֵנָה · אָמַר לוֹ מָה אָנִי
לְהֵבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמוֹתֵר · אָמַר לוֹ מוֹתֵר · וְהֵעֱלֵהוּ
מִשֵּׁם לְבֵית הַמַּגְנִיָּה · וְהִרְאֵהוּ גִפֶּן שֶׁהוּא מוֹדֵלָה עַל
מְקַצֵּת הַקּוֹרֶה · וְסֻדָּן שֶׁל שְׁקָמָה · וְבוֹ קוֹרוֹת הַרְבֵּה ·
אָמַר לוֹ תַּחַת הַקּוֹרֶה זֶה אֲסוּר · וְהִשְׁאֵר מוֹתֵר:

ה' אֵיזָהוּ אֵילָן סָרֶק · כָּל שֶׁאִינוֹ עוֹשֶׂה פִּירוֹת · רַבִּי מֵאִיר
אוֹמֵר הַכֹּל אֵילָן סָרֶק · חוּץ מִן הַזֵּית וְהַתְּאֵנָה · רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר כָּל שֶׁאִין כְּמוֹהוּ נוֹטְעִין שְׂדוֹת שְׁלֵמוֹת · הֲרִי זֶה
אֵילָן סָרֶק:

י פְּסָקֵי עָרִיס שְׂמוּנָה אֲמוֹת וְעוֹד · וְכָל מְדוֹת שֶׁאָמְרוּ
חֲכָמִים בְּכֶרֶם אֵין בָּהֶם וְעוֹד · חוּץ מִפְּסָקֵי עָרִיס · אֵלוֹ הֵן
פְּסָקֵי עָרִיס · עָרִיס שֶׁחָרַב מֵאֲמָצְעוֹ · וְנִשְׁתִּירָוּ בּוֹ חֲמֵשׁ
גִּפְנִים מִכָּאן וְחֲמֵשׁ גִּפְנִים מִכָּאן · אִם יֵשׁ שֵׁם שְׂמוּנָה
אֲמוֹת לֹא יֵבִיא זֶרַע לְשֵׁם · שְׂמוּנָה אֲמוֹת וְעוֹד · נוֹתֵנִין
לוֹ כְּדֵי עֲבוֹדָתוֹ · וְזוֹרֵעַ אֶת הַמוֹתֵר:

י' עָרִיס שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַכוֹתֵל מִתּוֹךְ הַקֶּרֶן וְכֻלָּהּ · נוֹתֵנִין
לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמוֹתֵר · רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם אֵין שֵׁם
אַרְבַּע אֲמוֹת · לֹא יֵבִיא זֶרַע לְשֵׁם:

ח' הַקִּנִּים הַיוֹצְאִים מִן הָעָרִיס · וְחֵס עֲלֵיהֶם לְפָסְקוֹן · כְּנֻגָּד
מוֹתֵר · עֲשָׂאן כְּדֵי שִׁיְהֵלֶךְ עֲלֵיהֶן הַחֹדֶשׁ אֲסוּר:

ט הפּרַח הַיּוֹצֵא מִן הָעֵרִיס · רֹאֵין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ מְטוּטָלָת
תְּלוּיָהּ בּוֹ · כְּנִגְדּוֹ אָסוּר · וְכֵן בְּדִלִית · הַמּוֹתֵחַ זְמוּרָה
מֵאִילָן לְאִילָן תַּחְתֶּיהָ אָסוּר · סִפְקָהּ בְּחֶבֶל אוֹ בְּגָמִי ·
תַּחַת הַסָּפּוֹק מוֹתֵר · עֲשָׂאָה כְּדִי שְׂיִהְיֶה עָלָיו הַחֲדָשׁ
אָסוּר:

פרק ז

הַמְּבַרִּיד אֶת הַגֶּפֶן בְּאַרְץ · אִם אֵין עֵפֶר עַל גְּבֵה
שְׁלֹשָׁה טַפְחִים · לֹא יָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ · אֲפִילוּ
הַבְּרִיכָה בְּדִלְעַת אוֹ בְּסִילוֹן · הַבְּרִיכָה בְּסַלַע · אֵף עַל פִּי
שְׂאִין עֵפֶר עַל גְּבֵה אֲלֹא שְׁלֹשׁ אַצְבָּעוֹת · מוֹתֵר לְהַבִּיא
זֶרַע עָלֶיהָ · הָאֲרֻכָּה שְׁבַגְפָּן · אֵין מוֹדֵדִין לָהּ אֲלֹא מִן
הָעֵיקָר הַשֵּׁנִי:

ב הַמְּבַרִּיד שְׁלֹשׁ גִּפְנִים וְעֶקְרֵיהֶם נִרְאִים · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּר
צְדוֹק אוֹמֵר אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה ·
הָרִי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת · וְאִם לֹא אֵינָן מִצְטָרְפוֹת · גֶּפֶן
שְׂיִבְשָׁה · אָסוּרָה וְאִינָהּ מְקַדָּשֶׁת · רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֵף
צֶמֶר גֶּפֶן אָסוּר וְאִינוֹ מְקַדָּשׁ · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּר צְדוֹק אוֹמֵר
מִשְׁמוֹ · אֵף עַל גְּבֵי הַגֶּפֶן · אָסוּר וְאִינוֹ מְקַדָּשׁ:

ג אֵלּוּ אוֹסְרִין וְלֹא מְקַדָּשִׁין · מוֹתֵר חֶרְבֵּן הַכֶּרֶם · מוֹתֵר
מִחוּל הַכֶּרֶם · מוֹתֵר פְּסָקֵי עֵרִיס · מוֹתֵר אֲפִיפִירוֹת · אֲבֵל
תַּחַת הַגֶּפֶן וְעִבּוּדַת הַגֶּפֶן · וְאַרְבַּע אַמּוֹת שְׁבַבְכֶּרֶם · הָרִי
אֵלּוּ מְקַדָּשׁוֹת:

י' המספך את גפנו על גבי תבואתו של חבירו • הרי זה קדש וחייב באחריותו • רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אין אדם מקדש דבר שאינו שלו:

ה' אמר רבי יוסי מעשה באחד שזרע את כרמו בשביעית • ובא מעשה לפני רבי עקיבא • ואמר אין אדם מקדש דבר שאינו שלו:

י' האנס שזרע את הכרם ויצא מלפניו • קוצרו אפילו במועד • עד כמה הוא נותן לפועלים עד שליש • יתר מכאן קוצר כדרכו והולך • אפילו לאחר המועד • מאימתי הוא נקרא אנס משישקע:

י' הרוח שעלעלה את הגפנים על גבי תבואה יגדור מיד • אם ארעו אנס • מותר • תבואה שהיא נוטה תחת הגפן • וכן בירק • מחזיר ואינו מקדש • מאימתי תבואה מתקדשת • משתשריש • וענבים משיעשו כפול הלבן • תבואה שייבשה כל צרכה • וענבים שבשלו כל צרכן • אינן מתקדשות:

ה' עציץ נקוב מקדש בכרם • ושאינו נקוב אינו מקדש • ורבי שמעון אומר זה וזה אוסרין ולא מקדשין • המעביר עציץ נקוב בכרם • אם הוסיף במאתים אסור:

פרק ח

כִּלְאֵי הַכֶּרֶם • אֲסוּרִין מִלְזָרְעַ וּמִלְקָיִים • וְאֲסוּרִין
 בַּהֲנָאָה • כִּלְאֵי זְרַעִים • אֲסוּרִין מִלְזָרְעַ וּמִלְקָיִים •
 וּמוֹתְרִין בְּאֲכִילָה • וְכָל שֹׁכֵן בַּהֲנָאָה • כִּלְאֵי בָגָדִים •
 מוֹתְרִין בְּכָל דָּבָר • וְאִינָן אֲסוּרִין אֲלֵא מִלְלָבוֹשׁ • כִּלְאֵי
 בַּהֲמָה מוֹתְרִים לְגִדֵּל וְלִקְיִים • וְאִינָן אֲסוּרִים אֲלֵא
 מִלְהַרְבִּיעַ • כִּלְאֵי בַּהֲמָה אֲסוּרִים זֶה בְּזֶה:

בַּבַּהֲמָה עִם בַּהֲמָה • וְחִיָּה עִם חִיָּה • בַּבַּהֲמָה עִם חִיָּה •
 וְחִיָּה עִם בַּהֲמָה • טִמְאָה עִם טִמְאָה • וְטְהוֹרָה עִם
 טְהוֹרָה • טִמְאָה עִם טְהוֹרָה • וְטְהוֹרָה עִם טִמְאָה •
 אֲסוּרִין לְחֵרוֹשׁ וְלִמְשׁוֹךְ וְלַהֲנִיחַ:

גַּ הַמְנַהִיג • סוֹפֵג אֶת הָאֲרָבָעִים • וְהַיּוֹשֵׁב בְּקֶרוֹן • סוֹפֵג
 אֶת הָאֲרָבָעִים • רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר • וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא
 קְשׁוּרָה לְרִצּוּעוֹת אֲסוּרָה:

ד' אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוֹס • לֹא לְצַדִּי הַקֶּרוֹן • וְלֹא לְאַחַר
 הַקֶּרוֹן • וְלֹא אֶת הַלְבָדָקִים לְגַמְלִים • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל
 הַנוֹלָדִים מִן הַסּוֹס אֶף עַל פִּי שְׁאֲבִיָּהּ חֲמוֹר מִתְרִין זֶה
 עִם זֶה • וְכֵן הַנוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר אֶף עַל פִּי שְׁאֲבִיָּהּ סוֹס
 מִתְרִין זֶה עִם זֶה • אֲבָל הַנוֹלָדִים מִן הַסּוֹס עִם הַנוֹלָדִים
 מִן הַחֲמוֹר • אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה:

ה הפרוטיות אסורות • והרמץ מתר • ואדני השדה חיה •
 רבי יוסי אומר מטמאות באהל באדם • הקופד • וחולדת
 הסניים חיה • חולדת הסניים רבי יוסי אומר בית שמאי
 אומרים מטמא כזית במשא וכעדשה במגע:

י שזר בר מין בהמה • ורבי יוסי אומר מין חיה • כלב מין
 חיה • רבי מאיר אומר מין בהמה • החזיר מין בהמה •
 הערוד מין חיה • הפיל והקוף מין חיה • ואדם מתר עם
 כלם • למשוך ולחרוש (ולהנהיג):

פרק ט

אין אסור משום כלאים • אלא צמר ופשתים • ואינו
 מטמא בנגעים אלא צמר ופשתים • אין הכהנים
 לזבשין לשמש בבית המקדש • אלא צמר ופשתים •
 צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה • אם רוב
 מן הגמלים מתר • ואם רוב מן הרחלים אסור • מחצה
 למחצה אסור • וכן הפשתן והקנבוס • שטרפן זה בזה:

ב השירים והפלך אין בהם משום כלאים • אבל אסורים
 מפני מראית העין • הכרים והכסתות אין בהם משום
 כלאים • ובלבד שלא יהיה בשרו נוגע בהם • אין עראי
 לכלאים • ולא ילבש כלאים • אפילו על גבי עשרה •
 אפילו לגנוב את המקס:

ג מְטַפְּחוֹת הַיָּדִים • מְטַפְּחוֹת הַסְּפָרִים • מְטַפְּחוֹת הַסָּפֵג •
אֵין בָּהֶם מְשׁוּם כְּלָאִים • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר • וּמְטַפְּחוֹת
הַסְּפָרִים • אֲסוּרוֹת מְשׁוּם כְּלָאִים:

ד תְּכַרִּיבֵי הַמַּת וּמִרְדַּעַת שֶׁל חֲמֹזֵר • אֵין בָּהֶם מְשׁוּם
כְּלָאִים • לֹא יִתֵּן הַמִּרְדַּעַת עַל כְּתָפוֹ • אֲפִילוּ לְהוֹצִיא
עָלֶיהָ זָבֵל:

ה מוֹכְרֵי כֶסֶת • מוֹכְרֵין בְּדֶרֶךְן • וּבִלְבָד שְׁלֹא יִתְכַּוְּנוּ •
בַּחֲמָה • מִפְּנֵי הַחֲמָה • וּבִגְשָׁמִים • מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים •
וְהַצְנוּעִים מִפְּשִׁילִין בַּמָּקַל לְאַחֲזִירֵיהֶן:

ו תּוֹפְרֵי כֶסֶת • תּוֹפְרֵין בְּדֶרֶךְן • וּבִלְבָד שְׁלֹא יִתְכַּוְּנוּ •
בַּחֲמָה • מִפְּנֵי הַחֲמָה • וּבִגְשָׁמִים • מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים •
וְהַצְנוּעִים תּוֹפְרֵין בְּאַרְצָן:

ז הַבְּרִיסִין וְהַבְּרִדְסִין • וְהַדִּלְמָטִיקִיוֹן • וּמִנְעָלוֹת הַפִּינוֹן •
לֹא יִלְבַּשׁ בָּהֶן עַד שִׁיבְדוֹק • רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַבָּאִים מִחוּץ
הַיָּם וּמִמְדִּינֹת הַיָּם • אֵינָן צָרִיכִים בְּדִיקָה • מִפְּנֵי שְׁחִזְקָתָן
בְּקִנְבוֹס • וּמִנְעָל שֶׁל זָרֵד אֵין בּוֹ מְשׁוּם כְּלָאִים:

ח אֵין אֲסוּר מְשׁוּם כְּלָאִים אֶלָּא טוּוֹי וְאַרוּג • שֶׁנֶּאֱמַר לֹא
תִלְבַּשׁ שַׁעֲטָנָן • דָּבָר שֶׁהוּא שׁוּעַ טוּוֹי וְנוֹז • רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר נָלוֹז • וּמִלִּז הוּא אֶת אָבִיו שֶׁבִשְׁמִים עָלָיו:

ט לְבָדִים אֲסוּרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם שׁוּעִים • פִּי שֶׁל צֶמֶר בְּשֶׁל
פִּשְׁתָּן אֲסוּר • מִפְּנֵי שֶׁהֵם חוֹזְרִין בְּאַרְיָג • רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר

משיחות של ארגמן אסורות • מפני שהוא מולל עד שלא
קושר • לא יקשור סרט של צמר בשל פשתן • לחגור בו
את מתניו • אף על פי שהרצועה באמצע:

• אותות הגרדין ואותות הכובסין • אסורות משום
כלאים • התוכף תכיפה אחת אינה חבור • ואין בה
משום כלאים • והשומטה בשבת פטור • עשה שני
ראשיה לצד אחד • חבור ויש בה משום כלאים •
והשומטה בשבת חייב • רבי יהודה אומר עד שישלש •
השק והקפה מצטרפין לכלאים: סליק

מסכת שביעית

פרק א

עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית · בית
שמאי אומרים כל זמן שהוא יפה לפרי · ובית הלל
אומרים עד העצרת · וקרובין דברי אלו · להיות בדברי
אלו:

ב איזהו שדה האילן · כל שלשה אילנות לבית סאה · אם
ראויין לעשות כפר דבלה · של ששים מנה באיטלקי ·
חורשים כל בית סאה בשבילן · פחות מכאן · אין חורשין
להם אלא מלא האורה · וסלו חוצה לו:

ג אחד אילן סרק · ואחד אילן מאכל · רואין אותן כאלו
הם תאנים · אם ראויין לעשות כפר דבלה · של ששים
מנה באיטלקי · חורשין כל בית סאה בשבילן · פחות
מכאן · אין חורשין להן אלא לצרכן:

ד היתה אחד עושה כפר דבלה ושנים אין עושין · או שנים
עושין ואחד אינו עושה · אין חורשין להן אלא לצרכן ·
עד שיהיו משלשה ועד תשעה · היו עשרה · מעשרה
ולמעלה · בין עושין בין שאינן עושין · חורשין כל בית
סאה בשבילן · שנאמר בחריש ובקציר תשבות · אין
צריך לומר חריש וקציר של שביעית · אלא חריש של
ערב שביעית שהוא נכנס בשביעית · וקציר של שביעית

שהוא יוצא למוצאי שביעית · רבי ישמעאל אומר מה
חריש רשות אף קציר רשות · יצא קציר העומר:

ה שלשה אילנות של שלשה אנשים הרי אלו מצטרפין ·
וחורשין כל בית סאה בשבילן · וכמה יהא ביניהם · רבן
(שמעון בן) גמליאל אומר כדי שיהא הבקר עובר בכליו:

י עשר נטיעות מפוזרות בתוך בית סאה · חורשין כל
בית סאה בשבילן · עד ראש השנה · היו עשויות שורה
ומוקפות עטרה · אין חורשין להם אלא לצרכן:

י הנטיעות והדלועים מצטרפין לתוך בית סאה · רבן
שמעון בן גמליאל אומר כל עשרה דלועים לבית סאה ·
חורשין כל בית סאה עד ראש השנה:

ה עד אימתי נקראו נטיעות · רבי אלעזר בן עזריה
אומר עד שיחולו · רבי יהושע אומר בת שבע
שנים · רבי עקיבא אומר נטיעה כשמה · אילן שנגמם
והוציא חליפין · מטפח ולמטה כנטיעה · מטפח ולמעלה
כאילן · דברי רבי שמעון:

פרק ב

עַד אֵימָתִי חוֹרְשִׁין בְּשָׂדֶה לָבֵן עָרֵב שְׁבִיעִית · עַד
שֶׁתְּכַלֶּה הַלִּיחָה · כָּל זֶמֶן שֶׁבָּנִי אָדָם חוֹרְשִׁין לִטַּע
בַּמִּקְשָׁאוֹת וּבַמִּדְלָעוֹת · אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן נָתַתְּ תוֹרַת כָּל
אֶחָד וְאֶחָד בִּידּוֹ · אֲלֹא בְּשָׂדֶה הַלָּבֵן עַד הַפֶּסַח · וּבְשָׂדֶה
הָאֵילָן עַד עֲצָרַת:

ב מִזְבְּלִין וּמַעֲדָרִין בַּמִּקְשָׁאוֹת וּבַמִּדְלָעוֹת עַד רֹאשׁ
הַשָּׁנָה · וְכֵן בְּבֵית הַשְּׁלָחִים · מִיִּבְלִין מִפְּרָקִין מֵאֲבָקִין
מִעֲשָׁנִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה · רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵף נוֹטֵל הוּא
אֶת הָעֵלָה מִן הָאֲשָׁכּוֹל בְּשְׁבִיעִית:

ג מִסְקָלִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה · מִקְרָסְמִין מְזֻרְדִין מִפְּסָלִין עַד
רֹאשׁ הַשָּׁנָה · רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר כְּזֵרוּדָה וּכְפִסּוּלָה שֶׁל
חֲמִישִׁית בְּדָ שֶׁל שְׁשִׁית · רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל זֶמֶן שֶׁאֲנִי
רֹשֵׁאִי בַעֲבוּדַת הָאֵילָן רֹשֵׁאִי אֲנִי בַּפִּסּוּל:

ד מְזֻהָמִין אֶת הַנְּטִיעוֹת וְכוֹרְכִין אוֹתָן וְקוֹטְמִין אוֹתָן ·
וְעוֹשִׂין לָהֶם בָּתִּים · וּמִשְׁקִין אוֹתָן עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה ·
רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּר צְדוֹק אוֹמֵר אֵף מִשְׁקָה הוּא אֶת הַנוֹף
בְּשְׁבִיעִית · אֲבָל לֹא אֶת הָעֵקֶר:

ה סָכִין אֶת הַפָּגִים וּמִנְקָבִים אוֹתָם עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה · פָּגִי
עָרֵב שְׁבִיעִית שֶׁנִּכְנְסוּ לְשְׁבִיעִית · וְשֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיֵּצְאוּ
לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית · לֹא סָכִין וְלֹא מִנְקָבִין אוֹתָן · רַבִּי יְהוּדָה

אומר מקום שנהגו לסוד אינן סכין מפני שהיא עבודה ·
מקום שנהגו שלא לסוד סכין · רבי שמעון מתיר באילן ·
מפני שהוא רשאי בעבודת האילן:

י אין נוטעין · ואין מברכין · ואין מרכיבין · ערב
שבועית · פחות משלשים יום לפני ראש השנה · ואם
נטע או הבריך או הרביב יעקור · רבי יהודה אומר
כל הרבבה שאינה קולטת לשלשה ימים · שוב אינה
קולטת · רבי יוסי ורבי שמעון אומרים לשתי שבתות:

י האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו לפני
ראש השנה · מתעשרין לשעבר ומתריין בשביעית · ואם
לאו אסורין בשביעית · ומתעשרין לשנה הבאה:

ח רבי שמעון שזורי אומר פול המצרי שזרעו
לזרע בתחלה כיוצא בהן · רבי שמעון אומר אפונין
הגמלונין כיוצא בהן · רבי אלעזר אומר אפונין הגמלונין
משתרמלו לפני ראש השנה:

ט הבצלים הסריסים ופול המצרי · שמנע מהם מים
שלשים יום לפני ראש השנה · מתעשרין לשעבר
ומתריין בשביעית · ואם לאו אסורין בשביעית ·
ומתעשרין לשנה הבאה · ושל בעל שמנע מהם מים שתי
עונות דברי רבי מאיר · וחכמים אומרים שלש:

הַדְלוּעֵין שְׁקִיּוֹמָן לְזֶרַע . אִם הִקְשׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה
וְנִפְסְלוּ מֵאֹכֶל אָדָם . מִתֵּר לְקִיּוֹמָן בְּשִׁבְעִית . וְאִם
לֹא אָסוּר לְקִיּוֹמָן בְּשִׁבְעִית . הַתְּמָרוֹת שֶׁלֹּהֶם אָסוּרוֹת
בְּשִׁבְעִית . וּמִרְבִּיצִין בְּעֶפֶר לָבֶן . דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן . רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹסֵר . מִמָּרְסִין בְּאוֹרֵז בְּשִׁבְעִית . רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אָבֵל אֵין מִכֶּסְחִין:

פרק ג

מֵאִימַתִּי מוֹצִיאִין זְבָלִים לְאַשְׁפֹּתוֹת . מְשִׁיפְסִיקוּ עוֹבְרֵי
עֲבִירָה . דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר . רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
מְשִׁיבֵשׁ הַמֶּתוֹק . רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מְשִׁיקֶשׁוֹר:

בַּעַד כַּמָּה מְזַבְּלִין . עַד שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אַשְׁפֹּתוֹת לְבֵית סָאָה .
שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר מִשְׁפָּלוֹת . שֶׁל לֶתֶד לֶתֶד . מוֹסִיפִין עַל
הַמִּשְׁפָּלוֹת . וְאֵין מוֹסִיפִין עַל הָאַשְׁפֹּתוֹת . רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר אֵף עַל הָאַשְׁפֹּתוֹת:

ג עוֹשֶׂה אָדָם אֶת שְׂדֵהוּ שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אַשְׁפֹּתוֹת לְבֵית
סָאָה . יֵתֵר מִכֵּן מִחֻצֵּיב . דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן . וְחֻכְמִים
אוֹסְרִין עַד שִׁיעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שִׁיגְבִיָּה שְׁלֹשָׁה .
עוֹשֶׂה אָדָם אֶת זִבְלוֹ אוֹצֵר . רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר עַד שִׁיעֲמִיק
שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שִׁיגְבִיָּה שְׁלֹשָׁה . הִיא לוֹ דְּבָר מוֹעֵט מוֹסִיף
עָלָיו וְהוֹלֵךְ . רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר עַד שִׁיעֲמִיק
שְׁלֹשָׁה . אוֹ עַד שִׁיגְבִיָּה שְׁלֹשָׁה . אוֹ עַד שִׁיתָן עַל הַסֹּלַע:

י המדייר שדהו · עושה סהר לבית סאתים · עוקר שלש רוחות ומניח את האמצעית · נמצא מדייר בית ארבע סאין · רבן שמעון בן גמליאל אומר בית שמונה סאין · היתה כל שדהו בית ארבע סאין · משייר ממנה מקצת מפני מראית העין · ומוציא מן הסהר · ונותן לתוך שדהו בדרך המזבלין:

ה לא יפתח אדם מחצב בתחלה לתוך שדהו · עד שיהיו בו שלש מרביות · שהם שלש על שלש על רום שלש · שיעורן עשרים ושבעה אבנים:

י גדר שיש בו עשרה אבנים · של משאוי שנים שנים · הרי אלו ינטלו · שיעור גדר עשרה טפחים · פחות מכן מחצב וגוממו · עד פחות מהארץ טפח · במה דברים אמורים מתוך שלו · אבל מתוך של חבירו · מה שהוא רוצה יטול · במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל בו מערב שביעית · אבל אם התחיל בו מערב שביעית · מה שהוא רוצה נוטל:

י אבנים שזעזעטן המחרישה · או שהיו מכוסות ונתגלו · אם יש בהם שתים של משאוי שנים שנים · הרי אלו ינטלו · המסקל את שדהו · נוטל את העליונות · ומניח את הנוגעות בארץ · וכן גרגר של צרורות או גל של אבנים · נוטל את העליונות · ומניח את הנוגעות בארץ · אם יש תחתיהן סלע או קש · הרי אלו ינטלו:

ח אין בוגין מדרגות על פי הגאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים • מפני שהוא מתקנן לשביעית • אבל בונה הוא בשביעית משפסקו גשמים • מפני שהוא מתקנן למוצאי שביעית • ולא יסמוך בעפר • אבל עושה הוא חייץ • כל אבן שהוא יכול לפשוט את ידו ולטלה • הרי זו תנטל:

ט אבני כתר באות מכל מקום • והקבלן מביא מכל מקום • ואלו הם אבני כתר • כל שאינה יכולה להנטל באחת יד • דברי רבי מאיר • רבי יוסי אומר אבני כתר בשמן • כל שהן נטלות שתיים שלש על הכתר:

י הבונה גדר בינו ובין רשות הרבים • מתיר להעמיק עד הסלע • מה יעשה בעפר • צוברו ברשות הרבים ומתקנו • דברי רבי יהושע • רבי עקיבא אומר כדרך שאין מקלקלין ברשות הרבים • כך לא יתקנו • מה יעשה בעפר • צוברו בתוך שדהו כדרך המזבלים • וכן החופר בור ושיח ומערה:

יום ג

פרק ד

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים מִלֶּקֶט אָדָם עֲצִים וְאֲבָנִים
וַעֲשֻׁבִים מִתּוֹךְ שָׁלוֹ בְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מִלֶּקֶט
מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבִירוֹ אֶת הַגָּס הַגָּס מִשְׁרְבוּ עוֹבְרֵי עֲבִירָה
הַתְּקִינוּ שֶׁיְהִי זֶה מִלֶּקֶט מִתּוֹךְ שֶׁל זֶה וְזֶה מִלֶּקֶט מִתּוֹךְ
שֶׁל זֶה שְׁלֹא בְטוֹבָה וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁיִּקְצֹץ לָהֶם
מִזִּנּוֹת:

ב שָׂדֶה שֶׁנִּתְקַוָּצָה תִּזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית שֶׁנִּשְׁטִיבָה אוֹ
שֶׁנִּדְיָיְרָה לֹא תִזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית שָׂדֶה שֶׁנִּשְׁטִיבָה
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵין אוֹכְלִין פִּירוֹתֶיהָ בְּשְׁבִיעִית
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אוֹכְלִין בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵין
אוֹכְלִין פִּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אוֹכְלִין
בְּטוֹבָה וְשְׁלֹא בְטוֹבָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר חֲלוּף הַדְּבָרִים
זוֹ מִקּוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמַחֲוֵמֵי בֵּית הֵלֵל:

ג חוֹכְרִין גִּרְיָן מִן הַגּוֹזִים בְּשְׁבִיעִית אָבֵל לֹא מִיִּשְׂרָאֵל
וּמִחֲזִיקִים יְדֵי גּוֹזִים בְּשְׁבִיעִית אָבֵל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל
וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּמָן מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם:

ד הַמִּדֵּל בִּזְיָתִים בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יְגוֹס וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים יִשְׁרֹשׁ וּמוֹדִים בְּמַחֲלִיק עַד שֶׁיְגוֹס אִי זֶה הוּא
הַמִּדֵּל אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם הַמַּחֲלִיק שְׁלֹשָׁה זֶה בְּצַד זֶה

במה דברים אמורים מתוך שלו · אבל מתוך של חבירו ·
אף המחליק ישרש:

ה המבקייע בנית · לא יחפהו בעפר · אבל מכסה הוא
באבנים או בקש · הקוצץ קורות שקמה · לא יחפהו
בעפר · אבל מכסה הוא באבנים או בקש · אין קוצצין
בתולת שקמה בשביעית · מפני שהיא עבודה · רבי
יהודה אומר כדרך אסור · אלא או מגביה עשרה
טפחים · או גומם מעל הארץ:

י המזנב בגפנים והקוצץ קנים · רבי יוסי הגלילי אומר
ירחיק טפח · רבי עקיבא אומר קוצת כדרך בקרדום ·
או במגל ובמגירה · ובכל מה שירצה · אילן שנפסח
קושרין אותו בשביעית · לא שיעלה אלא שלא יוסיף:

ז מאימתי אוכלין פירות האילן בשביעית · הפגים
משניזריחו אוכל בהם פתו בשדה · בחלו כונס לתוך
ביתו · וכן פוצא בהם בשאר שני שבוע · חייב
במעשרות:

ח הבוסר משהביא מים · אוכל בו פתו בשדה · הבאיש
כונס לתוך ביתו · וכן פוצא בהם בשאר שני שבוע ·
חייב במעשרות:

ט זיתים משניכניסו רביעית לסאה · פוצע ואוכל בשדה ·
הכניסו חצי לוג · כותש וסך בשדה · הכניסו שלישי ·

כֹּוֹתֵשׁ בַּשָּׂדֶה וְכוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ • וְכֵן פּוֹצֵא בָהֶם • בַּשָּׂאֵר
שְׁנֵי שָׁבוּעַ חַיִּיבִים בַּמַּעֲשֹׂרוֹת • וּשְׂאֵר כָּל פִּירוֹת הָאֵילָן •
בְּעוֹנָתָן לַמַּעֲשֹׂרוֹת כִּד עוֹנָתָן לַשְּׁבִיעִית:

• מֵאִמָּתִי אֵין קוֹצֵצִין הָאֵילָן בַּשְּׁבִיעִית • בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים כָּל הָאֵילָן מְשִׁיזִיא • בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים הַחֲרוּבִין
מְשִׁישָׁלְשָׁלוּ • וְהַגָּפְנִים מְשִׁיגְרָעוּ • וְהַזֵּיתִים מְשִׁינְצוּ •
וּשְׂאֵר כָּל אֵילָן מְשִׁיזִיא • וְכָל אֵילָן כִּיּוֹן שָׁבָא לְעוֹנַת
הַמַּעֲשֹׂרוֹת מוֹתֵר לְקוֹצְצוֹ • כִּמָּה יִהְיֶה בְּזֵית וְלֹא יִקוֹצְנוּ
רוֹבֵעַ • רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַזֵּית:

פרק ה

בְּנוֹת שׁוּחַ שְׁבִיעִית שְׁלָהֶן שְׁנִיָּה • שֶׁהֵן עוֹשׂוֹת לְשִׁלְשׁ
שָׁנִים • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַפְּרָסָאוֹת • שְׁבִיעִית
שְׁלָהֶן מוֹצְאֵי שְׁבִיעִית • שֶׁהֵן עוֹשׂוֹת לְשִׁנֵּי שָׁנִים • אָמְרוּ
לֹא לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּנוֹת שׁוּחַ:

^ב הַטּוֹמֵן אֶת הַלוֹף בַּשְּׁבִיעִית • רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא יִפְחוֹת
מִסָּאֲתִים • עַד גּוֹבֶה שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים • וְטַפַּח עֶפֶר עַל
גִּבּוֹ • וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים לֹא יִפְחוֹת מֵאַרְבָּעָה קָבִים עַד
גּוֹבֶה טַפַּח • וְטַפַּח עֶפֶר עַל גִּבּוֹ • וְטוֹמְנוֹ בְּמִקּוֹם דְּרִיסַת
אָדָם:

^ג לוֹף שֶׁעָבְרָה עָלָיו שְׁבִיעִית רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם לָקְטוּ
הָעֲנָנִים אֶת עָלָיו לָקְטוּ • וְאִם לֹא יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן עִם

הַעֲנִיִּים · רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר אִם לִקְטוּ הָעֲנִיִּים אֶת עָלְיוֹ
לִקְטוּ · וְאִם לֹא אֵין לָעֲנִיִּים עָלְיוֹ חֲשָׁבוֹן:

ד' לֹף שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית שֶׁנִּכְנָס לְשְׁבִיעִית · וְכֵן בְּצֻלִים
הַקִּיצוֹנִים · וְכֵן פּוֹאָה שֶׁל עִידִית · בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים
עוֹקְרִין אוֹתָן בְּמֵאֲרוּפוֹת שֶׁל עֵץ · וּבֵית הִלֵּל אֹמְרִים
בְּקִרְדּוּמוֹת שֶׁל מִתְּכַת · וּמוֹדִים בְּפּוֹאָה שֶׁל צִלְעוֹת ·
שְׁעוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקִרְדּוּמוֹת שֶׁל מִתְּכַת:

ה' מֵאִמְתִּי מוֹתֵר אָדָם לִקַּח לֹף בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית · רַבִּי
יְהוּדָה אֹמֵר מִיָּד · וְחֻכְמִים אֹמְרִים מִשִּׁירְבָּה הַחֹדֶשׁ:

ו' אֵלּוּ כָּלִים שֶׁאֵין הָאוֹמֵן רֹשָׁאֵי לְמִכְרָם בְּשְׁבִיעִית ·
מִחְרִישָׁה וְכָל בְּלִיָּה · הָעוֹל וְהַמְזֶרֶה וְהַדָּקֵר · אֲבָל מוֹכֵר
הוּא מִגֵּל יָד וּמִגֵּל קָצִיר · וְעִגְלָה וְכָל בְּלִיָּה · זֶה הַכֶּלֶל ·
כָּל שֶׁמִּלֹּאכְתּוֹ מִיּוֹחֶדֶת לְעִבְיָהּ אֲסוּר · לְאֲסוּר וּלְהִתֵּר
מוֹתֵר:

ז' הַיּוֹצֵר מוֹכֵר חֲמִשָּׁה כַּדֵּי שֶׁמֶן · וְחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר כַּדֵּי יִין ·
שֶׁכֵּן דֶּרֶכּוֹ לְהֵבִיא מִן הַהֶפְקֵר · וְאִם הֵבִיא יוֹתֵר מִכָּאן ·
מוֹתֵר · וּמוֹכֵר לְגוֹי בְּאַרְץ · וּלְיִשְׂרָאֵל בְּחוּצָה לְאַרְץ:

ח' בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים לֹא יִמְכּוֹר לוֹ פֶּרֶה חוֹרֶשֶׁת
בְּשְׁבִיעִית · וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין · מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל
לְשַׁחֲטָהּ · מוֹכֵר לוֹ פִּירוֹת (אֲפִילוּ) בְּשַׁעַת הַזֶּרַע ·
וּמִשְׁאֵיל לוֹ סֵאתוֹ · אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שִׁישׁ לוֹ גִּזְרֵן ·

וּפּוֹרֵט לוֹ מַעוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ פּוֹעֲלִים ·
וְכֵלֶן בְּפִירוֹשׁ אֲסוּרִין:

ט מִשְׁאֲלַת אִשָּׁה לַחֲבֵרְתָּהּ הַחֲשׂוּדָה עַל הַשְּׂבִיעִית ·
נָפֶה · וּכְבֵּרָה · וְרַחֲמִים · וְתִנּוֹר · אֲבָל לֹא תְבוּר וְלֹא תִטְחַן
עֲמָה · אִשֶּׁת חֵבֶר מִשְׁאֲלַת לְאִשֶּׁת עִם הָאָרֶץ · נָפֶה ·
וּכְבֵּרָה · וּבִוֶּרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמִרְקָדֶת עֲמָה · אֲבָל מִשְׁתָּטִיל
אֶת הַמַּיִם לֹא תִגַּע אֲצֵלָהּ · שָׂאִין מִחֲזִיקִין יָדֵי עוֹבְרֵי
עֲבִירָה · וְכֵלֶן לֹא אָמְרוּ אֱלָא מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם · וּמִחֲזִיקִין
יָדֵי גוֹיִם בַּשְּׂבִיעִית · אֲבָל לֹא יָדֵי יִשְׂרָאֵל · וְשׂוֹאֲלִין
בְּשִׁלּוּמֵן מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם:

פרק ו

שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת לְשְׂבִיעִית · כָּל שֶׁחֲזִיקוּ עוֹלֵי בָּבֶל מֵאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל וְעַד כְּזִיב · לֹא נֶאֱכָל וְלֹא נֶעֱבַד · וְכָל
שֶׁחֲזִיקוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם מִכְּזִיב וְעַד הִנָּהָר וְעַד אֲמֹנָה ·
נֶאֱכָל אֲבָל לֹא נֶעֱבַד · מִן הִנָּהָר וּמֵאֲמֹנָה וּלְפָנִים · נֶאֱכָל
וְנֶעֱבַד:

ב עוֹשִׂין בְּתֵלוֹשׁ בְּסוּרְיָא · אֲבָל לֹא בַּמַּחְבֵּר · דְּשִׁין וְזוֹרִין
וְדוֹרְכִין וּמַעֲמָרִין · אֲבָל לֹא קוֹצְרִין וְלֹא בּוֹצְרִין וְלֹא
מוֹסְקִין · כָּלֵל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כָּל שֶׁפְּיוּצָא בּוֹ מוֹתֵר
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל · עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא:

ג בְּצֵלִים שִׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים וַצִּמְחוּ • אִם הָיוּ הָעֵלִין
שָׁלְהֵן שְׁחוּרִין • אֲסוּרִין • הוֹרִיקוּ • הָרִי אֵלוֹ מוֹתְרִין • רַבִּי
חֲנִינָא בֶן אֲנָטִיגְנוֹס אוֹמֵר אִם (אֵינָם) יְכוּלִין לְהַתְלֹשׁ
בְּעֵלִין שָׁלְהֵן אֲסוּרִין • וּכְנָגַד כֵּן • מוֹצְאֵי שְׁבִיעִית מוֹתְרִין:

ד מֵאִימָתִי מוֹתֵר אָדָם לֶקַח יָרֵק בְּמוֹצְאֵי שְׁבִיעִית •
מְשִׁיעֵשָׁה כִּיּוֹצֵא בּוֹ • עֲשֵׂה הַבְּכִיר הַתֵּר הָאֶפֶל • רַבִּי
הַתִּיר לֶקַח יָרֵק בְּמוֹצְאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד:

ה אֵין מוֹצִיאִין שָׁמֶן שְׂרָפָה וּפִירוֹת שְׁבִיעִית מֵהָאֶרֶץ
לְחוּצָה לָאֶרֶץ • אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁמְעֵתִי בְּפִירוֹשׁ
שְׁמוֹצִיאִין לְסוּרְיָא • וְאֵין מוֹצִיאִין לְחוּצָה לָאֶרֶץ:

ו אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מִחוּצָה לָאֶרֶץ לָאֶרֶץ • אָמַר רַבִּי
שִׁמְעוֹן שִׁמְעֵתִי בְּפִירוֹשׁ שְׁמִבִּיאִין מִסוּרְיָא • וְאֵין מְבִיאִין
מִחוּצָה לָאֶרֶץ:

פרק ז

כָּלֵל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּשְׁבִיעִית • כָּל שֶׁהוּא מֵאֵכֶל אָדָם
וּמֵאֵכֶל בְּהֵמָה • וּמִמֵּין הַצּוֹבְעִים • וְאֵינוּ מִתְקִיִּים
בָּאֶרֶץ • יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית • וּלְדָמִיו שְׁבִיעִית • יֵשׁ לוֹ בִיעוּר •
וּלְדָמִיו בִיעוּר • וְאִיזָה • זֶה עֵלָה הַלּוֹף הַשּׁוֹטָה • וְעֵלָה
הַדְּנִדְנָה • הַעוֹלְשִׁין • וְהַפְּרִישִׁין • וְהַרְגִּילָה • וְגַן הַחֶלֶב •
וּמֵאֵכֶל בְּהֵמָה • הַחוֹחִים וְהַדְּרָדִרִים • וּמִמֵּין הַצּוֹבְעִים •

סְפִיחֵי אֶסְטִיס וְקוֹצֶה · יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית · וּלְדַמְיָהּ
שְׁבִיעִית · יֵשׁ לָהֶם בִּיעוּר · וּלְדַמְיָהּ בִּיעוּר:

ב · וְעוֹד כָּלֵל אַחֵר אָמְרוּ · כָּל שְׂאִינוּ מֵאֵכֶל אָדָם ·
וּמֵאֵכֶל בְּהֵמָה · וּמִמִּין הַצּוֹבְעִין · וּמִתְקִיִּים בְּאֶרֶץ · יֵשׁ
לוֹ שְׁבִיעִית · וּלְדַמְיוֹ שְׁבִיעִית · אֵין לוֹ בִּיעוּר וְאֵין לְדַמְיוֹ
בִּיעוּר · וְאִיזָה · זֶה עֵקֶר הַלּוֹף הַשּׁוֹטֵה · וְעֵקֶר הַדִּנְדָּנָה ·
וְהַעֲקָרְבָּנִין · וְהַחֲלָבִצִין · וְהַבּוֹכְרִיא · וּמִמִּין הַצּוֹבְעִין ·
הַפּוֹאָה וְהַרְכָּפָא · יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדַמְיָהּ שְׁבִיעִית ·
אֵין לָהֶם בִּיעוּר וְלֹא לְדַמְיָהּ בִּיעוּר · רַבִּי מֵאִיר אָמַר
דַּמְיָהּ מִתְבַּעְרִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה · אָמְרוּ לוֹ לֶהֱן אֵין
בִּיעוּר · קֵל וְחוֹמֶר לְדַמְיָהּ:

ג · קְלִיפֵי רִמּוֹן וְהַנֶּץ שָׁלוּ · קְלִיפֵי אֶגְזִיזִים וְהַגֶּרְעִינִין · יֵשׁ
לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדַמְיָהּ שְׁבִיעִית · הַצֶּבַע צוֹבֵעַ לְעֶצְמוֹ ·
וְלֹא יִצְבַּע בְּשֹׁכֶר · שְׂאִין עוֹשִׂין סְחוּרָה בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית ·
וְלֹא בְּבִכּוּרוֹת · וְלֹא בְּתֵרוֹמוֹת · וְלֹא בְּנִבְלוֹת · וְלֹא
בְּטֵרְפוֹת · וְלֹא בְּשִׁקְצִים · וְלֹא בְּרִמָּשִׁים · וְלֹא יִהְיֶה לוֹקָח
יִרְקוֹת שְׂדֵה וּמוֹכֵר בְּשׁוּק · אֲבָל הוּא לוֹקָח וּבָנוּ מוֹכֵר עַל
יָדוֹ · לָקַח לְעֶצְמוֹ וְהוֹתִיר · מוֹתֵר לְמִכְרָן:

ד · לָקַח בְּכוֹר לְמִשְׁתָּה בָּנוּ אוֹ לְרָגֵל · וְלֹא צָרִיד לוֹ ·
מוֹתֵר לְמִכְרוֹ · צָדִי חֲתָה עוֹפּוֹת וְדָגִים · שֶׁנִּדְמְנוּ לָהֶם מִיָּנִי
טְמֵאִין · מוֹתֵר לְמִכְרָן · רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אֵף מִי שֶׁנִּתְמַנָּה

לֹא לְפִי דְרָכּוֹ • לֹקַח וּמוֹכֵר • וּבִלְבָד שְׁלֹא תִהְיֶה אוֹמְנוֹתוֹ
בְּכֶד • וְחֻכָּמִים אוֹסְרִין:

ה' לֹלְבֵי זֵרְדִים וְהַחְרוּבִין • יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדַמְיָהּ
שְׁבִיעִית • יֵשׁ לָהֶם בִּיעוּר וּלְדַמְיָהּ בִּיעוּר • לֹלְבֵי
הָאֵלֶּה וְהַבְּטָנָה וְהָאֶטְדִין • יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית • וּלְדַמְיָהּ
שְׁבִיעִית • אֵין לָהֶם בִּיעוּר וְלֹא לְדַמְיָהּ בִּיעוּר • אָבֵל לַעֲלִין
יֵשׁ בִּיעוּר • מִפְּנֵי שְׁנוּשְׁרִין מֵאֲבִיהֶן:

י' הוֹרֵד וְהַכְפֵּר וְהַקְטִף וְהַלּוֹטִם • יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית •
וּלְדַמְיָהּ שְׁבִיעִית • רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵין לְקַטֵּף שְׁבִיעִית •
מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ פָּרִי:

י' וְרָד חֹדֶשׁ שְׁכַבְשׁוֹ בְּשֶׁמֶן יֶשֶׁן • יִלְקֹט אֶת הַוֹרֵד • וַיֵּשֶׁן
בְּחֹדֶשׁ חֵיִיב בְּבִיעוּר • חֲרוּבִים חֹדָשִׁים שְׁכַבְשׁוֹ בֵּין יֶשֶׁן •
וַיֵּשְׁנִים בְּחֹדֶשׁ • חֵיִיבִין בְּבִיעוּר • זֶה הַכָּלָל • כָּל שֶׁהוּא
בְּנוֹתֵן טַעַם חֵיִיב לְבָעֵר • מִן בְּשִׁאִינוֹ מִינוֹ • וּמִן בְּמִינוֹ
כָּל שֶׁהוּא • שְׁבִיעִית אוֹסֶרֶת כָּל שֶׁהוּא בְּמִינָה • וְשִׁלֵּא
בְּמִינָה בְּנוֹתֵן טַעַם:

פרק ח

כָּלֵל גָּדוֹל אָמְרוּ בִּשְׁבִיעִית · כָּל הַמְּיוֹחֵד לְמֹאכֵל אָדָם
 אֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מְלֻוּגָמָא לְאָדָם · וְאֵין צָרִיד לֹאמַר
 לְבִהְמָה · וְכָל שְׂאִינוֹ מְיוֹחֵד לְמֹאכֵל אָדָם עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ
 מְלֻוּגָמָא לְאָדָם אֲבָל לֹא לְבִהְמָה · וְכָל שְׂאִינוֹ מְיוֹחֵד לֹא
 לְמֹאכֵל אָדָם וְלֹא לְמֹאכֵל בְּהֵמָה · חָשַׁב עָלָיו לְמֹאכֵל
 אָדָם וְלְמֹאכֵל בְּהֵמָה · נֹתֵנִין עָלָיו חֹמְרֵי אָדָם וְחֹמְרֵי
 בְּהֵמָה · חָשַׁב עָלָיו לְעֵצִים הָרִי הוּא כְּעֵצִים · כְּגֹזֶן הַסִּיּאָה
 וְהָאֵזוּב וְהַקּוֹרְנִית:

^ב שְׁבִיעִית נִתְּנָה לְאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וְלִסִּיכָה · לְאֲכֹל דְּבָר
 שְׂדֵרְכוֹ לְאֲכֹל · (וְלִשְׁתּוֹת דְּבָר שְׂדֵרְכוֹ לִשְׁתּוֹת) · וְלִסּוּף
 דְּבָר שְׂדֵרְכוֹ לִסּוּף · לֹא יִסּוּף יֵין וְחֹמֶץ · אֲבָל סֵף הוּא אֶת
 הַשֶּׁמֶן · וְכֵן בְּתֵרוּמָה וּבִמְעֵשֶׁר שְׁנִי · קֵל מֵהֶם שְׁבִיעִית
 שְׁנִיתָנָה לְהַדְלִקֵת הַנֵּר:

^ג אֵין מוֹכְרִין פִּירוֹת שְׁבִיעִית לֹא בְּמִידָה · וְלֹא בְּמִשְׁקָל ·
 וְלֹא בְּמִנְיָן · וְלֹא תֵּאֲנִים בְּמִנְיָן · וְלֹא יֶרֶק בְּמִשְׁקָל · בֵּית
 שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵף לֹא אֲגָדוֹת · וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אֶת
 שְׂדֵרְכוֹ לְאֲגוּד אוֹתוֹ בְּבֵית · אוֹגְדִין אוֹתוֹ בְּשׁוֹק כְּגֹזֶן
 הַכְּרִישִׁין וְגַן הַחֶלֶב:

^ד הָאוֹמֵר לְפֹעֵל הָאֵל לֶךְ אִיסֵר זֶה וְלִקֵּט לִי יֶרֶק הַיּוֹם
 שְׂכָרוֹ מוֹתֵר · לִקֵּט לִי בּוֹ יֶרֶק הַיּוֹם שְׂכָרוֹ אֲסוּר · לִקַּח
 מִן הַנְּחִתּוֹם כֶּכֶר בְּפוֹנְדִּיּוֹן כְּשֶׁאֵלְקוּט יֶרֶקוֹת שְׂדֵה אֲבִיא

לך מותר • לקח ממנו סתם לא ישלם לו מדמי שביעית •
שאין פורעין חוב מדמי שביעית:

^ה אין נותנין לא לביר ולא לבלן ולא לספר ולא לספן •
אבל נותן הוא לביר לשתות • ולכלן הוא נותן מתנת חנם:

^י תאנים של שביעית אין קוצין אותן במוקצה • אבל קוצה
הוא בחרבה • אין דורכין ענבים בגת • אבל דורד הוא
בעריבה • ואין עושין זיתים בבד ובקוטב • אבל כותש
הוא ומכניס לבודידה • רבי שמעון אומר אף טוחן הוא
בבית הבד ומכניס לבודידה:

^י אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה שלא
יביאנו לידי פסול • רבי שמעון מתיר • ואחרון אחרון
נתפש בשביעית • והפרי עצמו אסור:

^ח אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי
שביעית • ואם לקח יאכל כנגדן • אין מביאין קיני זבים •
וקיני זבות • וקיני יולדות • מדמי שביעית • ואם הביא
יאכל כנגדן • אין סכין פלים בשמן של שביעית • ואם
סד יאכל כנגדו:

^ט עור שסכו בשמן של שביעית • רבי אליעזר אומר
ידלק וחכמים אומרים יאכל כנגדו • אמרו לפני רבי
עקיבא • אומר הִיָּה רבי אליעזר עור שסכו בשמן של

שְׂבִיעִית יִדְּלֶק . אָמַר לָהֶם שְׁתּוֹקוּ לֹא אוֹמֵר לָכֶם מֵה
שָׂרְבִי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר בּוֹ:

וְעוֹד אָמְרוּ לִפְנֵיו . אוֹמֵר הִיא רַבִּי אֲלִיעֶזֶר הָאוֹכֵל פֶּת
כּוֹתִים כְּאוֹכֵל בֶּשֶׂר חֲזִיר . אָמַר לָהֶם שְׁתּוֹקוּ לֹא אוֹמֵר
לָכֶם מֵה שָׂרְבִי אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר בּוֹ:

” מֵרַחֵץ שֶׁהִסְקָה בְּתֵבָן אוֹ בִקֵּשׁ שֶׁל שְׂבִיעִית מוֹתֵר
לְרַחוּץ בָּהּ . וְאִם מִתְחַשֵּׁב הוּא הִרִי זֶה לֹא יֵרַחֵץ:

פרק ט

הַפִּיגִם וְהִירְבּוּזִין הַשּׁוֹטִים וְהַחֲלָלָגוֹזוֹת . כּוֹסֶבֶר
שְׂבֵהָרִים . וְהַכֶּרֶפֶס שְׂבֵנְהָרוֹת . וְהַגִּרְגֵר שֶׁל
אֶפֶר . פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת . וְנִלְקָחִין מִכָּל אָדָם
בְּשִׂבְעִית שָׂאִין כִּיּוֹצֵא בָהֶם נִשְׁמֵר . רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
סְפִיחֵי חֲרָדֵל מוֹתְרִין שְׁלֹא נִחְשְׁדוּ עָלֵיהֶן עוֹבְרֵי עֲבִירָה .
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל הַסְּפִיחִין מוֹתְרִין . חוּץ מִסְּפִיחֵי
כְּרוֹב שָׂאִין כִּיּוֹצֵא בָהֶם בִּירְקוֹת שָׂדֶה . וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים
כָּל הַסְּפִיחִין אֲסוּרִין:

ב שֶׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְבִיעֵעוֹר . יְהוּדָה . וְעֵבֶר הִירְדֵן . וְהַגָּלִיל .
וְשֶׁלֹשׁ שֶׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת . גָּלִיל הָעֲלִיּוֹן .
וְגָלִיל הַתַּחְתּוֹן . וְהָעֵמֶק . מִכָּפֶר חֲנַנְיָה וּלְמַעֲלָן כָּל שְׂאִינוֹ
מִגִּידֵל שְׁקָמִין גָּלִיל הָעֲלִיּוֹן . וּמִכָּפֶר חֲנַנְיָה וּלְמַטָּן כָּל שֶׁהוּא
מִגִּידֵל שְׁקָמִין גָּלִיל הַתַּחְתּוֹן . וְתַחֲסוּם טַבְרִיָה הָעֵמֶק .

וביהודה ההר השפלה והעמק ושפלת לוד כשפלת
הדרום וההר שלה כהר המלך • מבית חורון ועד הים
מדינה אחת:

ג ולמה אמרו שלש ארצות שיהיו אוכלין בכל אחת ואחת
עד שיכלה האחרון שבה • רבי שמעון אומר לא אמרו
שלש ארצות אלא ביהודה • ושאר כל הארצות כהר
המלך • וכל הארצות כאחת לזיתים ולתמרים:

ד אוכלין על המפקר אבל לא על השמור • רבי יוסי מתיר
אף על השמור • אוכלין על הטפיחין ועל הדופרא אבל
לא על הסתוניות • רבי יהודה מתיר כל זמן שבבכרו עד
שלא יכלה הקיץ:

ה הכובש שלשה כבשים בחבית אחת • רבי אליעזר
אומר אוכלין על הראשון • רבי יהושע אומר אף על
האחרון • רבן גמליאל אומר כל שפלה מינו מן השדה
יבער מינו מן החבית (והלכה כדבריו) • רבי שמעון אומר
כל ירק אחד לביעור • אוכלין ברגילה עד שיכלו סגריות
מבקעת בית גטופה:

ו המלקט עשבים לחים עד שייבש המתוק • והמגבב
ביבש עד שתד רביעה שניה • עלי קנים • ועלי גפנים •
עד שישורו מאביהן • והמגבב ביבש עד שתד רביעה
שניה • רבי עקיבא אומר בכלן עד שתד רביעה שניה:

י כִּיּוֹצֵא בּוֹ הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ עַד הַגָּשְׁמִים · עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה · הַמְדֵּר הַנָּאָה מִחֲבִירוֹ עַד הַגָּשְׁמִים · עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה · עַד אֵימָתִי עֲנִיִּים נִכְנָסִין לַפְּרָדְסוֹת עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה · מֵאֵימָתִי נִהְנִין וְשׁוֹרְפִין בַּתֶּבֶן וּבִקֵּשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית · מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה:

ח מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פִּירוֹת שְׁבִיעִית · וְהִגִּיעַ שַׁעַת הַבִּיעוּר · מִחֲלֵק מְזוֹן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד · וְעֲנִיִּים אוֹכְלִין אַחֵר הַבִּיעוּר · אָבֵל לֹא עֲשִׂירִים דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה · רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֶחָד עֲנִיִּים וְאֶחָד עֲשִׂירִים אוֹכְלִין אַחֵר הַבִּיעוּר:

ט מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פִּירוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנִּפְּלוּ לוֹ בִּירוּשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמִתְּנָה · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִנָּתְנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן · וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין הַחוּטָא גִשְׁפָּר אֱלָא יִמְכְּרוּ לְאוֹכְלֵיהֶן · וְדַמִּיהֶם יִתְחַלְקוּ לְכָל אָדָם · הָאוֹכֵל מְעִיסַת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוֹרְמָה חֻלְתָּהּ · חַיִּיב מִיתָה:

פרק י

שְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטת אֶת הַמְּלוֹה בְּשֶׁטֶר וְשֵׁלָא בְּשֶׁטֶר ·
הַקֶּפֶת הַחֲנוּת אֵינָה מְשַׁמֶּטת · וְאִם עֲשָׂאָה
מְלוֹה הָרִי זֶה מְשַׁמֶּטת · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָרֵאשׁוֹן
הָרֵאשׁוֹן מְשַׁמֶּט · שֶׁכֶּר שְׁכִיר אֵינוֹ מְשַׁמֵּט · וְאִם עֲשָׂאֻ
מְלוֹה הָרִי זֶה מְשַׁמֵּט · רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל מְלָאכָה
שֶׁפּוֹסְקֶת בְּשִׁבְעִית מְשַׁמֶּטת · וְשִׁאֵינָה פּוֹסְקֶת בְּשִׁבְעִית
אֵינָה מְשַׁמֶּטת:

^א הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּרֶה וְחִלְקָהּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם הִיָּה
הַחֹדֶשׁ מֵעֶבֶר מְשַׁמֵּט · וְאִם לֹא אֵינוֹ מְשַׁמֵּט · הָאוֹנֵס
וְהַמִּפְתָּה וְהַמוֹצִיא שֵׁם רָע וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין אֵינֶן
מְשַׁמְטִין · הַמְּלוֹה עַל הַמִּשְׁכּוֹן וְהַמוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית
דִּין אֵינֶן מְשַׁמְטִין:

^ג פְּרוֹזְבוֹל אֵינוֹ מְשַׁמֵּט · זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהִתְקִין
הַלֵּל הַזֶּקֶן · כְּשֶׁרָאָה שֶׁנִּמְנְעוּ הָעָם מִלְּהִלּוֹת זֶה אֶת זֶה ·
וְעוֹבְרִין עַל מֶה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דְּבָר
עִם לִבְבְּךָ בְּלִיעַל וְגוֹמֵר · הִתְקִין הַלֵּל פְּרוֹזְבוֹל:

^ד זֶהוּ גּוֹפוֹ שֶׁל פְּרוֹזְבוֹל מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי
הַדִּינִין שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי · שֶׁכָּל חוֹב שֵׁישׁ לִי שֶׁאֲגַבְנוּ כָּל
זְמַן שֶׁאֲרָצָה · וְהַדִּינִים חוֹתְמִין לְמָטָה אוֹ הָעֵדִים:

ה פְּרוּזְבוֹל הַמִּקְדָּם כָּשֶׁר וְהַמְּאוּחָר פָּסוּל · שְׁטָרִי
 חוּב הַמִּקְדָּמִים פָּסוּלִין וְהַמְּאוּחָרִין כָּשִׁירִים · אֶחָד לִזֶּה
 מִחֲמַשָּׁה כּוֹתֵב פְּרוּזְבוֹל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד · תִּמְשָׁה לוֹזִין
 מֵאֶחָד אֵינוֹ כּוֹתֵב אֶלָּא פְּרוּזְבוֹל אֶחָד לְכָלֶם:

י אֵין כּוֹתְבִין פְּרוּזְבוֹל אֶלָּא עַל הַקֶּרֶקַע · אִם אֵין לוֹ · מִזְכָּה
 הוּא בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ כָּל שְׂהוּא · הֵיתָה לוֹ שְׂדֵהוּ מִמִּשְׁכַּנָּת
 בָּעִיר כּוֹתְבִים עָלֶיהָ פְּרוּזְבוֹל · רַבִּי חוּצְפִית אוֹמֵר כּוֹתְבִין
 לְאִישׁ עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ · וְלִיתְּוָמִים עַל נִכְסֵי אֶפְסָרוֹפִין:

י' כּוֹרֵת דְּבוּרִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הָרִי הִיא כְּקֶרֶקַע ·
 וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבוֹל · וְאֵינָה מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה
 בְּמִקְוָמָה · וְהִרְוֹדָה מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת חִיִּיב · וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים
 אֵינָה כְּקֶרֶקַע וְאֵין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבוֹל וּמְקַבֶּלֶת טוּמְאָה
 בְּמִקְוָמָה · וְהִרְוֹדָה מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת פָּטוּר:

י"ה הַמַּחֲזִיר חוּב בְּשִׁבְיעִית יֹאמֵר לוֹ מְשֻׁמֵּט אָנִי · אָמַר לוֹ
 אָף עַל פִּי כֵן יִקְבֹּל מִמֶּנּוּ שְׁנֵאמַר זֶה דְּבַר הַשְּׁמֵטָה ·
 כִּיּוֹצֵא בּוֹ רוֹצֵחַ שְׁגָלָה לְעִיר מְקֻלָּט וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר
 לְכַבְּדוֹ · יֹאמֵר לָהֶם רוֹצֵחַ אָנִי · אָמְרוּ לוֹ אָף עַל פִּי כֵן
 יִקְבֹּל מֵהֶם שְׁנֵאמַר זֶה דְּבַר הַרוֹצֵחַ:

ט הַמַּחֲזִיר חוּב בְּשִׁבְיעִית רוּחַ חֻכָּמִים נוֹחָה הֵימָּנוּ · הַלּוֹזָה
 מִן הַגֶּר שְׁנֵתִּגְרִי בָּנִי עִמּוֹ לֹא יִחֲזִיר לְבָנִי · וְאִם הִחֲזִיר
 רוּחַ חֻכָּמִים נוֹחָה הֵימָּנוּ · כָּל הַמְּטַלְטְלִים נִקְנִין בְּמִשְׁכָּה
 וְכָל הַמְּקִיִּים אֶת דְּבָרֵי רוּחַ חֻכָּמִים נוֹחָה הֵימָּנוּ: סליק

מסכת תרומה

פרק א

חמשה לא יתרמו • ואם תרמו אין תרומתן תרומה •
החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו
שלו • נכרי שתרים את של ישראל אפילו ברשות אין
תרומתו תרומה:

ב חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום ואם תרים תרומתו
תרומה • חרש שדברו בו חכמים בכל מקום • שאינו לא
שומע ולא מדבר:

ג קטן שלא הביא שתי שערות רבי יהודה אומר תרומתו
תרומה • רבי יוסי אומר אם עד שלא בא לעזנת נדרים
אין תרומתו תרומה ומשבא לעזנת נדרים תרומתו
תרומה:

ד אין תורמין זיתים על השמן ולא ענבים על היין ואם
תרמו בית שמאי אומרים תרומת עצמן בהם • ובית הלל
אומרים אין תרומתן תרומה:

ה אין תורמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן
ההפקר • ולא ממעשר ראשון (שנטלה תרומתו) ולא
ממעשר שני והקדש (שנפדו) ולא מן החייב על הפטור
ולא מן הפטור על החייב • ולא מן התלוש על המחבר
ולא מן המחבר על התלוש ולא מן החדש על הישן ולא

מן הישן על החדש · ולא מפירות הארץ על פירות חוצה
 לארץ ולא מפירות חוצה לארץ על פירות הארץ · ואם
 תרמו אין תרומתן תרומה:

י חמשה לא יתרמו ואם תרמו תרומתן תרומה · האלם
 והשכור והערום והסומא ובעל קרי לא יתרמו ואם
 תרמו תרומתן תרומה:

י אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין · אבל
 תורם הוא את המדוד ואת השקול ואת המנוי · אין
 תורמין בסל ובקפה שהם של מדה · אבל תורם הוא
 בהן חציין ושלישן · לא יתרום בסאה חציה · שחציה
 מדה:

י"א אין תורמין שמן על זיתים הנכתשין ולא יין על ענבים
 הנדרכות · ואם תרם תרומתו תרומה ויחזור ויתרום ·
 הראשונה מדמעת בפני עצמה וחיובין עליה חומש אבל
 לא שניה:

י"ב ותורמין שמן על זיתים הנכתשין · ויין על ענבים
 לעשותן צמוקין · הרי שתירם שמן על זיתים לאכילה
 וזיתים על זיתים לאכילה ויין על ענבים לאכילה וענבים
 על ענבים לאכילה · ונמלך לדורכן · אינו צריך לתרום:

י"ג אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו · על דבר שלא
 נגמרה מלאכתו · ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו ·

עַל דְּבַר שְׁנֵי גִמְרָה מְלֹאכְתּוֹ • וְלֹא מִדְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה
מְלֹאכְתּוֹ עַל דְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ • וְאִם תִּרְמוּ
תְּרוּמַתְן תְּרוּמָה:

פרק ב

אֵין תּוֹרְמִין מִטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא • וְאִם תִּרְמוּ תְּרוּמַתְן
תְּרוּמָה • בְּאַמַּת אָמְרוּ הָעֵגוּל שֶׁל דְּבִילָה שְׁנֵי טָמֵא
מִקְצָתוֹ • תּוֹרֵם מִן הַטְּהוֹר שֵׁשׁ בּוֹ עַל הַטָּמֵא שֵׁשׁ
בּוֹ • וְכֵן אֶגְדָּה שֶׁל יָרֵק וְכֵן עֶרְמָה • הֵיוּ שְׁנֵי עֵגוּלִין שְׁתֵּי
אֶגְדּוֹת • שְׁתֵּי עֶרְמוֹת • אַחַת טָמְאָה וְאַחַת טְהוֹרָה • לֹא
יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תּוֹרְמִין מִן הַטְּהוֹר
עַל הַטָּמֵא:

^ב אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטְּהוֹר • וְאִם תִּרְם שׁוּגִג
תְּרוּמַתוֹ תְּרוּמָה • וּמִזִּיד לֹא עֲשֵׂה כְּלוּם • וְכֵן בֶּן לֹוִי שֶׁהָיָה
לוֹ מַעֲשֵׂר טָבֵל הָיָה מִפְּרִישׁ עָלָיו וְהוֹלֵךְ • שׁוּגִג מֶה שֶׁעֲשֵׂה
עָשׂוִי • מִזִּיד לֹא עֲשֵׂה כְּלוּם • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עִם הָיָה
יֹודֵעַ בּוֹ בַּתְּחִלָּה • אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוּגִג לֹא עֲשֵׂה כְּלוּם:

^ג הַמְטָבִיל כְּלִים בְּשַׁבַּת שׁוּגִג יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם • מִזִּיד לֹא
יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם • הַמַּעֲשֵׂר וְהַמְבִּשֵׁל בְּשַׁבַּת • שׁוּגִג יֹאכֵל •
מִזִּיד לֹא יֹאכֵל • הַנוֹטֵעַ בְּשַׁבַּת • שׁוּגִג יִקְיִים • מִזִּיד יַעֲקוֹר
וּבְשִׁבְעִית בֵּין שׁוּגִג בֵּין מִזִּיד יַעֲקוֹר:

י אין תורמין ממין על שאינו מינו . ואם תרם אין תרומתו תרומה . כל מין חטים אחד . כל מין תאנים וגרוגרות ודבילה אחד . ותורם מזה על זה . כל מקום שיש כהן תורם מן היפה . וכל מקום שאין כהן תורם מן המתקנים . רבי יהודה אומר לעולם הוא תורם מן היפה:

ה תורמין בצל קטן שלם ולא חצי בצל גדול . רבי יהודה אומר לא כי אלא חצי בצל גדול . וכן היה רבי יהודה אומר תורמין בצלים מבני המדינה על הכופרים . אבל לא מן הכופרים על בני המדינה . מפני שהוא מאכל פוליטיקין:

י ותורמין זיתי שמן על זיתי כבש . ולא זיתי כבש על זיתי שמן . ויין שאינו מבשל על המבשל . ולא מן המבשל על שאינו מבשל . זה הכלל כל שהוא בלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה . אפילו מן היפה על הרע . וכל שאינו בלאים בחבירו תורם מן היפה על הרע . אבל לא מן הרע על היפה . ואם תרם מן הרע על היפה תרומתו תרומה . חוץ מן הזוגין על החטים שאינן אכל . והקישות . והמלפפון . מין אחד . רבי יהודה אומר שני מינין:

פרק ג

הַתּוֹרִם קִישוֹת • וְנִמְצְאָת מָרָה • אֲבִטִיחַ וְנִמְצְאָת
 סְרוּחָה • תְּרוּמָה וַיַּחְזֹר וַיִּתְּרוֹם • הַתּוֹרִם חֲבִית
 שֶׁל יֵין וְנִמְצְאָת שֶׁל חֹמֶץ • אִם יָדוּעַ שֶׁהִיָּתָה שֶׁל חֹמֶץ עַד
 שֶׁלֹּא תִרְמָה אֵינָה תְּרוּמָה • אִם מִשְׁתַּרְמָה הִחְמִיצָה הָרִי
 זֶה תְּרוּמָה • אִם סָפַק תְּרוּמָה וַיַּחְזֹר וַיִּתְּרוֹם • הָרֵאשׁוֹנָה
 אֵינָה מְדַמְעֶת בִּפְנֵי עֲצָמָה • וְאִין חֵיבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ • וְכֵן
 הַשְּׁנִיָּה:

^ב נִפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחֹלִין אֵינָה מְדַמְעֶתָן • נִפְלָה
 שְׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר אֵינָה מְדַמְעֶתָן • נִפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם
 אֶחָד • מְדַמְעוֹת כִּקְטָנָה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן:

^ג הַשְּׁתֵּפִין שֶׁתִּרְמוּ זֶה אַחֵר זֶה • רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר תְּרוּמַת
 שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים תְּרוּמַת הָרֵאשׁוֹן
 תְּרוּמָה • רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם תֵּרַם הָרֵאשׁוֹן כְּשִׁיעוֹר אֵין
 תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה • וְאִם לֹא תֵּרַם הָרֵאשׁוֹן כְּשִׁיעוֹר •
 תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה:

^ד בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֵׁלֹא דְבָר • אֲבָל הִרְשָׁה אֶת בֶּן
 בֵּיתוֹ • אוֹ אֶת עַבְדּוֹ • אוֹ אֶת שִׁפְחָתוֹ לְתֵרוֹם • תְּרוּמָתוֹ
 תְּרוּמָה • בְּטֹל • עַם עַד שֶׁלֹּא תֵּרַם בְּטֹל • אֵין תְּרוּמָתוֹ
 תְּרוּמָה • וְאִם מִשְׁתַּרְם בְּטֹל תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה • הַפּוֹעֲלִים
 אֵין לָהֶם רְשׁוּת לְתֵרוֹם חוּץ מִן הַדְּרוּכוֹת שֶׁהֵן מִטְמְאִין
 אֶת הַגֶּת מִיָּד:

ה' האומר תרומת הכרי זה בתוכו · ומעשרותיו בתוכו
תרומת מעשר זה בתוכו · רבי שמעון אומר קרא שם ·
וחכמים אומרים עד שיאמר בצפון או בדרום · רבי
אלעזר חסמא אומר האומר תרומת הכרי ממנו עליו
קרא שם · רבי אליעזר בן יעקב אומר האומר עשור
מעשר זה עשוי תרומת מעשר עליו קרא שם:

י' המקדים תרומה לבכורים מעשר ראשון לתרומה ·
מעשר שני לראשון · אף על פי שהוא עובר בלא
תעשה · מה שעשה עשוי · שנאמר מלאתך ודמעת לא
תאחר:

י' ומנין שיקדימו הבכורים לתרומה · זה קרוי תרומה
וראשית · וזה קרוי תרומה וראשית · אלא יקדימו
הבכורים שהן בכורים לכל · ותרומה לראשון שהיא
ראשית · מעשר ראשון לשני שיש בו ראשית:

י"ה המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר · מעשר ואמר
תרומה · עולה ואמר שלמים · שלמים ואמר עולה ·
שאיני נכנס לבית זה ואמר לזה · שאיני נהנה לזה ואמר
לזה · לא אמר כלום עד שיהו פיו ולבו שוין:

ט' הנכרי והביתי · תרומתן תרומה · ומעשרותיהן מעשר
וחקדשן הקדש · רבי יהודה אומר אין לנכרי פרים רבעי ·
וחכמים אומרים יש לו · תרומת הנכרי מדמעת וחייבין
עליה חמש · ורבי שמעון פוטר:

פרק ד

הַמִּפְּרִישׁ מִקְצַת תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת מוֹצִיא מִמֶּנּוּ
תְּרוּמָה עָלָיו • אֲבָל לֹא לְמָקוֹם אַחֵר • רַבִּי
מֵאִיר אֹמֵר אֵף מוֹצִיא הוּא לְמָקוֹם אַחֵר תְּרוּמָה
וּמַעֲשָׂרוֹת:

^ב מִי שֶׁהָיוּ פִּירוֹתָיו בַּמְּגוּרָה וְנָתַן סֵאָה לְבֶן לִוי וְסֵאָה
לְעַנִּי • מִפְּרִישׁ עַד שְׁמוֹנֶה סָאִין וְאוֹכְלֵן דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר •
וְחֻכָּמִים אֹמְרִים אֵינוֹ מִפְּרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

^ג שִׁיעוֹר תְּרוּמָה עֵין יָפָה אֶחָד מֵאַרְבָּעִים • בֵּית
שִׁמְאִי אֹמְרִים מְשַׁלְּשִׁים • וְהַבְּנוּנִית מַחֲמִשִּׁים • וְהֶרְעָה
מְשֻׁשִׁים • תָּרֵם וְעָלָה בִידּוֹ אֶחָד מְשֻׁשִׁים תְּרוּמָה וְאֵינוֹ
צָרִיד לְתָרוּם • חֲזַר וְהוֹסִיף חֵיִב בַּמַּעֲשָׂרוֹת • עָלָה בִידּוֹ
מְשֻׁשִׁים וְאֶחָד תְּרוּמָה וַיַּחֲזוֹר וַיִּתְּרוֹם • כִּמוֹ שֶׁהוּא לְמוֹד
בַּמִּדָּה וּבַמֶּשְׁקָל וּבַמִּנְיָן • רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר אֵף שֶׁלֹּא מִן
הַמוֹקֵף:

^ד הָאֹמֵר לְשַׁלּוּחוֹ צֵא וְתָרוּם • תוֹרֵם כִּדְעָתוֹ שֶׁל בַּעַל
הַבֵּית • אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ דְּעָתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית תוֹרֵם
כַּבְּנוּנִית • אַחַת מַחֲמִשִּׁים • פַּחַת עֲשָׂרָה אוֹ הוֹסִיף
עֲשָׂרָה תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה • אִם נִתְּכּוֹן לְהוֹסִיף אֶפִּילוֹ אַחַת
אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

ה' המרבה בתרומה רבי אליעזר אומר אחד מעשרה בתרומת מעשר יתר מכאן יעשרה תרומת מעשר למקום אחר רבי ישמעאל אומר מחצה חולין ומחצה תרומה רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים עד שישייר שם חולין:

י' בשלשה פרקים משערים את הכלכלה בבכורות ובסיפות ובאמצע הקיץ המונה משבח והמודד משבח ממנו והשוקל משבח משלשתן:

י' רבי אליעזר אומר תרומה עולה באחד ומאה רבי יהושע אומר במאה ועוד ועוד זה אין לו שיעור רבי יוסי בן משולם אומר ועוד קב למאה סאה שתות למדמע:

ח' רבי יהושע אומר תאנים שחורות מעלות את הלבנות והלבנות מעלות את השחורות עגולי דבילה הגדולים מעלים את הקטנים והקטנים מעלים את הגדולים העגולים מעלים את המלבנים והמלבנים מעלים את העגולים רבי אליעזר אוסר ורבי עקיבא אומר בידוע מה נפלה אין מעלות זו את זו וכשאינו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו:

ט' כיצד חמשים תאנים שחורות וחמשים לבנות נפלה שחורה שחורות אסורות והלבנות מתרות נפלה לבנה לבנות אסורות ושחורות מתרות כשאינו ידוע

מה נפלה מעלות זו את זו • ובזו רבי אליעזר מחמיר ורבי יהושע מקל:

• ובזו רבי אליעזר מקל ורבי יהושע מחמיר • בדורס ליטרא קציעות על פי הכד ואינו יודע אי זו היא • רבי אליעזר אומר רואין אותן כאלו הם פרודות והתחתונות מעלות את העליונות • רבי יהושע אומר לא תעלה • עד שיהיו שם מאה כדים:

י" סאה תרומה שנפלה על פי מגורה וקפאה • רבי אליעזר אומר אם יש בקפוי (מאה סאה) תעלה באחד ומאה • רבי יהושע אומר לא תעלה • סאה תרומה שנפלה על פי מגורה יקפיאנה • ואם בן למה אמרו תרומה עולה באחת ומאה בשאינו ידוע אם בלולות הן או לאין נפלה:

י"ב שתי קופות ושתי מגורות שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהם • ואין ידוע לאיזו מהן נפלה • מעלות זו את זו • רבי שמעון אומר אפילו הם בשתי עיירות מעלות זו את זו:

י"ג אמר רבי יוסי מעשה בא לפני רבי עקיבא בחמשים אגדות של ירק שנפלה אחת מהן לתוך חציה תרומה • ואמרתי לפניו תעלה • לא שהתרומה עולה בחמשים ואחד • אלא שהיו שם מאה ושני חצאים:

פרק ה

סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לַפְּחוֹת מִמָּאָה חוֹלִין ·
 אוֹ לַמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן · אוֹ לַמַּעֲשֵׂר שְׁנִי אוֹ לְהִקְדֵּשׁ
 בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִים יִרְקְבוּ · וְאִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ
 הַסָּאָה יִמָּכְרוּ לַכֹּהֲנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה · חוּץ מִדָּמֵי אוֹתָהּ
 סָאָה · וְאִם לַמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן נִפְלָה יִקְרָא שֵׁם לַתְּרוּמַת
 מַעֲשֵׂר · וְאִם לַמַּעֲשֵׂר שְׁנִי אוֹ לְהִקְדֵּשׁ נִפְלָה הָרִי אֵלּוּ
 יִפְדּוּ · וְאִם טְמֵאִים הָיוּ אוֹתָן הַחוֹלִין יֵאָכְלוּ נְקוּדִים אוֹ
 קְלִיּוֹת אוֹ יִלוּשׁוּ בְּמֵי פִירוֹת אוֹ יִתְחַלְקוּ לְעֶסוֹת · כְּדֵי שֶׁלֹּא
 יִהְיֶה בַּמָּקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^א סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מָאָה חוֹלִין טְהוֹרִין ·
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תִּירוֹם וְתִשְׂרֹף שְׁאֵנִי אוֹמֵר סָאָה
 שֶׁנִּפְלָה הִיא סָאָה שֶׁעָלְתָהּ · וַחֲכָמִים אוֹמְרִים תַּעֲלֶה
 וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת אוֹ תִלוּשׁ בְּמֵי פִירוֹת · אוֹ
 תִתְחַלֵּק לְעֶסוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בַּמָּקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^ב סָאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁנִּפְלָה לַמָּאָה חוֹלִין טְמֵאִין תַּעֲלֶה
 וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת · אוֹ תִלוּשׁ בְּמֵי פִירוֹת אוֹ
 תִתְחַלֵּק לְעֶסוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בַּמָּקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^ג סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לַמָּאָה סָאָה תְּרוּמָה
 טְהוֹרָה · בֵּית שְׁמַאי אוֹסְרִים וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין · אָמְרוּ
 בֵּית הַלֵּל לְבֵית שְׁמַאי הוּאִיל וְטְהוֹרָה אֲסוּרָה לְזָרִים
 וְטְמֵאָה אֲסוּרָה לַכֹּהֲנִים · מַה טְהוֹרָה עוֹלָה אִף טְמֵאָה

תַּעֲלֶה · אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי לֹא · אִם הָעֵלוּ הַחוּלִין
הַקָּלִים הַמִּתְרִין לְזָרִים אֶת הַטְּהוֹרָה · תַּעֲלֶה תְּרוּמָה
הַחֲמוּרָה הָאֲסוּרָה לְזָרִים אֶת הַטְּמֵאָה · לְאַחַר שֶׁהוּדוּ
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תְּרוּם וְתִשְׂרֹף · וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים
אַבְדָּה בְּמִיעוּטָה:

ה סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה הַגְּבִיָּהּ וְנִפְלָה לְמָקוֹם
אַחֵר · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִדְּמַעַת כְּתְּרוּמָה וְדָאִי ·
וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵינָה מִדְּמַעַת אֲלֵא לְפִי חֲשָׁבוֹן:

י סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה וְנִדְמָעוּ · וְנִפְלָה
מִן הַמְּדוּמָע לְמָקוֹם אַחֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִדְּמַעַת
כְּתְּרוּמָה וְדָאִי · וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵין הַמְּדוּמָע מִדְּמַעַת
אֲלֵא לְפִי חֲשָׁבוֹן · וְאֵין הַמְּחַמֵּץ מְחַמֵּץ אֲלֵא לְפִי חֲשָׁבוֹן ·
וְאֵין הַמֵּים שְׂאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמְּקוֹה אֲלֵא לְפִי חֲשָׁבוֹן:

יז סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה הַגְּבִיָּהּ וְנִפְלָה אַחֲרֶת ·
הַגְּבִיָּהּ וְנִפְלָה אַחֲרֶת הָרִי זֶה מִתְּרַת עַד שֶׁתִּרְבֶּה תְּרוּמָה
עַל הַחוּלִין:

ח סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבִּיָּהּ ·
עַד שֶׁנִּפְלָה אַחֲרֶת הָרִי זֶה אֲסוּרָה · רַבִּי שְׁמַעוֹן מֵתִיר:

ט סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה וְטַחֲנָן וּפְחָתוּ · כָּשֶׁם
שֶׁפְּחָתוּ הַחוּלִין כִּד פְּחָתָה הַתְּרוּמָה וּמִתֵּר · סָאָה תְּרוּמָה
שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה וְטַחֲנָן וְהוֹתִירוּ כָּשֶׁם שֶׁהוֹתִירוּ

החולין כן הותירה התרומה ואסור · אם ידוע שהחטים
של חולין יפות משל תרומה מתר · סאה תרומה שנפלה
לפחות ממאה ואחר כן נפלו שם חולין · אם שוגג מתר ·
ואם מזיד אסור:

פרק ו

האוכל תרומה שוגג משלם קרן וחומש · אחד
האוכל · ואחד השותה ואחד הסד · אחד
תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה משלם חמשה
וחמש חמשה · אינו משלם תרומה אלא חולין מתקנים ·
והם נעשין תרומה והתשלומין תרומה · אם רצה הכהן
למחול אינו מוחל:

^ב בת ישראל שאכלה תרומה ואחר כך נשאת לכהן · אם
תרומה שלא זכה בה כהן אכלה · משלמת קרן וחמש
לעצמה · ואם תרומה שזכה בה כהן אכלה משלמת קרן
לבטלים וחמש לעצמה · מפני שאמרו האוכל תרומה
משלם קרן לבטלים · וחמש לכל מי שירצה:

^ג המאכיל את פועליו ואת אורחיו תרומה · הוא משלם
את הקרן והם משלמין את החמש · דברי רבי מאיר ·
וחכמים אומרים הם משלמין קרן וחמש · והוא משלם
להם דמי סעודתן:

ד' הגזיב תרומה ולא אכלה · משלם תשלומי כפל דמי תרומה · אכלה משלם שני קרנים וחמש · קרן וחמש מן החולין · וקרן דמי תרומה · גנב תרומת הקדש ואכלה משלם שני חומשין וקרן · שאין בהקדש תשלומי כפל:

ה' אין משלמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן ההפקר ולא ממעשר ראשון (שנטלה תרומתו) ולא ממעשר שני והקדש (שנפדו) · שאין הקדש פודה את הקדש דברי רבי מאיר · וחכמים מתירין באלו:

י' רבי אליעזר אומר משלמין ממין על שאינו מינו ובלבד שישלם מן היפה על הרע · ורבי עקיבא אומר אין משלמין אלא ממין על מינו לפיכך אם אכל קשואין של ערב שביעית · ימתין לקשואין של מוצאי שביעית וישלם מהם · ממקום שרבי אליעזר מקל משם רבי עקיבא מחמיר · שנאמר ונתן לכהן את הקדש כל שהוא ראוי להיות קדש דברי רבי אליעזר · ורבי עקיבא אומר ונתן לכהן את הקדש קדש שאכל:

פרק ז

הַאֹכֵל תְּרוּמָה מִזֵּיד · מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם
אֶת הַחֲמֵשׁ · הַתְּשֻׁלוּמִין חֹלִין · אִם רָצָה הַכֹּהֵן
לְמַחֹל מִזֵּחַל:

בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּשְׁאָת לְיִשְׂרָאֵל וְאַחֵר כֵּךְ אָכְלָה תְּרוּמָה ·
מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינָה מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַחֲמֵשׁ · וּמִיתְתָּהּ
בְּשָׂרִיפָה · נִשְׁאָת לְאַחַד מִכָּל הַפְּסוּלִין מְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן
וְחֲמֵשׁ · וּמִיתְתָּהּ בְּחֶנֶק דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר · וְחֻכָּמִים
אוֹמְרִים זֶה זֶה מְשַׁלְּמוֹת אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינָן מְשַׁלְּמוֹת אֶת
הַחֲמֵשׁ וּמִיתְתָּן בְּשָׂרִיפָה:

הַמֵּאֲכִיל אֶת בָּנָיו קִטְנִים וְאֵת עֲבָדָיו בֵּין גְּדוּלִים בֵּין
קִטְנִים · הַאֹכֵל תְּרוּמָה חוּצָה לְאֶרֶץ · וְהַאֹכֵל פְּחוֹת
מִבֵּית תְּרוּמָה · מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת
הַחֲמֵשׁ · וְהַתְּשֻׁלוּמִין חֹלִין · אִם רָצָה הַכֹּהֵן לְמַחֹל מִזֵּחַל:

זֶה הַכֹּל כָּל הַמְּשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֲמֵשׁ הַתְּשֻׁלוּמִין תְּרוּמָה ·
אִם רָצָה הַכֹּהֵן לְמַחֹל אֵינוֹ מִזֵּחַל · וְכָל הַמְּשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן
וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֲמֵשׁ · הַתְּשֻׁלוּמִין חֹלִין · אִם רָצָה
הַכֹּהֵן לְמַחֹל מִזֵּחַל:

שְׁתֵּי קוֹפּוֹת · אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֹלִין ·
שֶׁנִּפְלָה סָאָה תְּרוּמָה · לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶם וְאֵין יָדוּעַ לְאִיזוֹ
מֵהֶן נִפְלָה · הָרִי אֲנִי אוֹמֵר לְתוֹךְ שֶׁל תְּרוּמָה נִפְלָה ·

אָבֵל אַם אַין יָדוּעַ אִי זֶה הִיא שֶׁל תְּרוּמָה וְאִי זֶה הִיא שֶׁל
חֹלִין · אָבֵל אַחַת מֵהֶן פָּטוּר · וְהַשְּׁנִייה נוֹהֵג בָּהּ בְּתֵרוּמָה
וְחֵיִיבֶת בַּחֲלָה דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר · רַבִּי יוֹסִי פּוֹטֵר · אָבֵל
אַחֵר אֶת הַשְּׁנִייה פָּטוּר · אָבֵל אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן מְשַׁלֵּם
בְּקִטְנָה שְׁבַשְׁתִּיהֶן:

י נִפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחֹלִין אֵינָה מְדַמְעָתָן · וְהַשְּׁנִייה
נוֹהֵג בָּהּ בְּתֵרוּמָה וְחֵיִיבֶת בַּחֲלָה דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר · וְרַבִּי
יוֹסִי פּוֹטֵר · נִפְלָה שְׁנִייה לְמָקוֹם אַחֵר אֵינָה מְדַמְעָתָן ·
נִפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם אֶחָד מְדַמְעוֹת בְּקִטְנָה שְׁבַשְׁתִּיהֶן:

י זָרַע אֶת אַחַת מֵהֶן פָּטוּר וְהַשְּׁנִייה נוֹהֵג בָּהּ בְּתֵרוּמָה ·
וְחֵיִיבֶת בַּחֲלָה דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר · וְרַבִּי יוֹסִי פּוֹטֵר · זָרַע
אַחֵר אֶת הַשְּׁנִייה פָּטוּר · זָרַע אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן בַּדָּבָר
שֶׁזָּרְעוּ כָּלָה מוֹתֵר · וּבַדָּבָר שֶׁאֵין זָרְעוּ כָּלָה אָסוּר:

פרק ח

הָאִשָּׁה שֶׁהִיָּתָה אוֹכֵלֶת בְּתֵרוּמָה · בָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ
מֵת בַּעֲלֶיךָ אוֹ גֵרֶשֶׁךָ · וְכֵן הֶעֱבֵד שֶׁהָיָה אוֹכֵל
בְּתֵרוּמָה · וּבָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ מֵת רַבֶּךָ · אוֹ מִכְרָךְ לְיִשְׂרָאֵל
אוֹ נִתְּנָךְ בַּמִּתְנָה · אוֹ עֲשָׂאךָ בֶּן חוֹרִין · וְכֵן כֵּהֵן שֶׁהָיָה
אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה · וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חִלּוּצָה
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב קָרֵן וְחֵמֶשׁ · וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר · הָיָה
עוֹמֵד וּמִקְרִיב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ · וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ
בֶּן חִלּוּצָה · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כָּל הַקִּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיב עַל

גבי המזבח פסולים · ורבי יהושע מכשיר · נודע שהוא
בעל מום עבודתו פסולה:

ב וכלם שהיתה תרומה בתוך פיהם · רבי אליעזר אומר
יבלעו · ורבי יהושע אומר יפלוטו · אמרו לו נטמאת
ונטמאת תרומה · רבי אליעזר אומר יבלע · ורבי יהושע
אומר יפלוט · טמא היית וטמאה היתה תרומה · או
נודע שהוא טבל · ומעשר ראשון שלא נטלה תרומהו ·
ומעשר שני והקדש שלא נפדו · או שטעם טעם פשפש
לתוך פיו · הרי זה יפלוט:

ג הִיָּה אוֹכֵל בְּאֶשְׁכּוֹל · וְנִכְנַס מִן הַגֶּנֶז לַחֲצֵר · רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר יִגְמֹר · וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר לֹא יִגְמֹר ·
חֲשִׁיכָה לַיְלִי שֶׁבַת · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר יִגְמֹר · וְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר לֹא יִגְמֹר:

ד יֵין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְּגַלָּה יִשְׁפֹּךְ · וְאִין צְרִיךְ לֹמַר שֶׁל
חֹלִין · שְׁלֹשָׁה מִשְׁקִין אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי · הַמִּים וְהַיֵּין
וְהַחֵלֶב · וְשֹׁאֵר כָּל הַמִּשְׁקִין מוֹתְרִין · כִּמָּה יִשְׁהוּ וְיִהְיוּ
אֲסוּרִין · כְּדִי שִׁיֵּצֵא הָרַחֵשׁ מִמָּקוֹם קָרוֹב · וְיִשְׁתֶּה:

ה שִׁיעוֹר הַמִּים הַמְּגוּלִין · כְּדִי שֶׁתֵּאָבֵד בָּהֶם הַמָּרָה · רַבִּי
יוֹסִי אֹמֵר בְּכָלִים כָּל שֶׁהֵן · וּבִקְרָקְעוֹת אֲרֻבָּעִים סָאָה:

ו נְקוּרֵי תַּאֲנִים וְעֹנְבִים וְקִשּׁוּאִין וְהִדְלוּעִים וְהָאֲבִטִּיחִים
וְהַמְּלַפְּנֹת · אֶפִּילוּ הֵם כָּפָר · אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן ·

אֶחָד תְּלוֹשׁ וְאֶחָד מַחְבֵּר • כָּל שֵׁישׁ בּוֹ לִיחָה אָסוּר •
וְנִשְׁכַּת הַנֶּחֱשׁ אָסוּרָה • מִפְּנֵי סִכְנַת נַפְשׁוֹת:

י' הַמְשַׁמֶּרֶת שֶׁל יֵינן • אָסוּרָה מִשּׁוּם גְּלוּי • רַבִּי נַחֲמִיָּה
מֵתִיר:

ח' חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנּוֹלַד בָּהּ סֶפֶק טוֹמְאָה • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר אִם הָיְתָה מוֹנַחַת בְּמָקוֹם תּוֹרְפָה • יִנְיַחָנָה בְּמָקוֹם
הַמְצָנֶע • וְאִם הָיְתָה מְגֵלָה יִכְסֶּנָּה • וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אִם
הָיְתָה מוֹנַחַת בְּמָקוֹם מְצָנֶע יִנְיַחָנָה בְּמָקוֹם תּוֹרְפָה • וְאִם
הָיְתָה מְכֻסָּה יִגְלָנָה • וְרַבִּין גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר אֵל יַחֲדֵשׁ בָּהּ
דָּבָר:

ט' חֲבִית שֶׁנִּשְׁפְּרָה בְּגַת הָעֲלִיּוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה טְמֵאָה •
מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה
רְבִיעִית בְּטָהֳרָה יִצִּיל • וְאִם לֹא • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תֵּרֵד
וְתִטָּמֵא • וְאֵל יִטְמָאָנָה בִּידֵיו:

י' וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁנִּשְׁפְּכָה • מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה יִצִּיל •
וְאִם לֹא • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תֵּרֵד וְתִבָּלַע • וְאֵל יִבְלַעֶנָּה
בִּידֵיו:

יא' (וְעַל זֶה) וְעַל זֶה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא זֶה הִיא תְּרוּמָה
שֶׁאֲנִי מוֹזְהֵר עָלֶיהָ מִלְּטְמָאָה • אֲלֵא מְלֹאכְלָה • וְכֵן
תִּטְמָאָה • כִּיצַד • הִיא עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם • וְכַפּוֹת

שֶׁל תְּרוּמָה בִּידּוֹ • אָמַר לוֹ נִכְרִי • תֵּן לִי אַחַת מֵהֶם
וְאַטְמָאָה • וְאִם לֹא הָרִי אֲנִי מְטַמֵּא אֶת כְּלֵה • רַבִּי
אֵלִיעֶזֶר אוֹמֵר יְטַמֵּא אֶת כְּלֵה • וְאֵל יִתֵּן לוֹ אַחַת מֵהֶן
וְיְטַמֵּא • רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר יֵנִיחַ לִפְנֵי אַחַת מֵהֶן • עַל
הַסֵּלַע:

^ב וְכֵן נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ לָהֶם גּוֹיִם • תָּנוּ אַחַת מֵכֶם וְנִטְמָאָה •
וְאִם לֹא הָרִי אֲנִי מְטַמֵּאִים אֶת כְּלֵכֶם • יְטַמְאוּ אֶת כָּלֶן •
וְאֵל יִמְסְרוּ לָהֶם • נָפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל:

פרק ט

הַזֹּרֵעַ תְּרוּמָה • שׁוֹגֵג יוֹפֵד • וּמִזִּיד יִקְיִים • אִם הִבִּיאָה
שְׁלִישׁ • בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מִזִּיד יִקְיִים • וּבִפְשָׁתָן מִזִּיד
יוֹפֵד:

^ב וְחִיִּיבַת בִּלְקָט וּבִשְׂכָחָה וּבִפְאָה • וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִי
כְּהֲנָנִים מִלְּקָטִים • וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלָהֶם לַכְּהֲנָנִים
בְּדָמֵי תְּרוּמָה • וְהִדָּמִים שְׁלָהֶם • רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר לֹא
יִלְקָטוּ אֶלָּא עֲנִי כְּהֲנָנִים • שְׁמָא יִשְׁכָּחוּ וְיִתְּנוּ לַתּוֹדֵף פִּיהֶם •
אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא אִם כֵּן לֹא יִלְקָטוּ אֶלָּא טְהוֹרִים:

^ג וְחִיִּיבַת בְּמַעֲשֵׂרוֹת וּבְמַעֲשֵׂר עָנִי • וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל • וְעֲנִי
כְּהֲנָנִים נוֹטְלִים • וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלָהֶם לַכְּהֲנָנִים •
בְּדָמֵי תְּרוּמָה • וְהִדָּמִים שְׁלָהֶם • הַחוּבֵט מְשַׁבַּח • וְהִדָּשׁ
כִּיצַד יַעֲשֶׂה • תּוֹלָה כְּפִיפּוֹת בְּצוּאָרֵי בִּהְמָה • וְנוֹתֵן לַתּוֹכֵן

מאותו המין · נמצא לא זומם את הבהמה · ולא מאכיל
את התרומה:

ד גדולי תרומה תרומה · וגדולי גדולין חולין · אבל
הטבל ומעשר ראשון · וספיחי שביעית · ותרומת
חוצה לארץ · והמדמע והבכורין · גדוליהן חולין · גדולי
הקדש · ומעשר שני חולין · ופודה אותם בזמן זרעם:

ה מאה לגינה של תרומה · ואחד של חולין · כלן מותרים
בדבר שזרעו כלה · אבל בדבר שאין זרעו כלה · אפילו
מאה של חולין · ואחת של תרומה · כלן אסורין:

ו הטבל גדוליו מותרין · בדבר שזרעו כלה · אבל בדבר
שאין זרעו כלה · גדולי גדולין אסורין · איזהו דבר שאין
זרעו כלה · כגון הלוף והשום והבצלים · רבי יהודה אומר
השום בשעורים:

ז המנפש עם הנכרי בחסיות · אף על פי שפירותיו טבל ·
אוכל מהם עראי · שתילי תרומה שננטמאו · שתלן טהרו
מלטמא · ואסורין מלאכול · עד שיגום את האכל · רבי
יהודה אומר עד שיגום וישנה:

פרק י

בָּעֵל שֶׁנִּתְּנוּ בְּתוֹךְ עֲדָשִׁים • אִם שָׁלֵם מוֹתֵר • וְאִם חֲתָכוֹ
בְּנוֹתָן טַעַם • וְשָׂאֵר כָּל הַתְּבָשִׁיל • בֵּין שָׁלֵם בֵּין
מִחוּתָךְ בְּנוֹטָן טַעַם • רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר בְּצִחָהּ • שְׂאִינָה
אֵלָּא לְטוֹל אֶת הַזֹּהֶמָּא:

ב תַּפּוּחַ שֶׁרִסְקוֹ וְנִתְּנוּ לְתוֹךְ עֵסָה וְחֻמְצָה • הֲרִי זֶה
אֲסוּרָה • שְׁעוּרִים שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל מִים • אֵף עַל
פִּי שֶׁהִבְאִישׁוּ מִמֶּיּוֹ • (מִימִיּוֹ) מוֹתְרִים:

ג הַרְוּדָה פֶּת חֲמָה • וְנִתְּנָה עַל פִּי חֲבִית שֶׁל יֵין שֶׁל
תְּרוּמָה • רַבִּי מֵאִיר אֹסֵר • וְרַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר • רַבִּי
יוֹסִי מִתִּיר בְּשֶׁל חֲטִין • וְאֹסֵר בְּשֶׁל שְׁעוּרִים • מִפְּנֵי
שֶׁהַשְּׁעוּרִים שׂוֹאֲבוֹת:

ד תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוֹ בְּכַמּוֹן שֶׁל תְּרוּמָה • וְאָפָה בּוֹ אֶת הַפֶּת •
הַפֶּת מוֹתֶרֶת • שְׂאִינּוֹ טַעַם כְּמוֹן אֵלָּא רֵיחַ כְּמוֹן:

ה תִּלְתָּן שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל יֵין • בְּתְרוּמָה וּבִמְעָשֶׁר
שְׁנֵי • אִם יֵשׁ בְּזֶרַע כְּדֵי לִתֵּן טַעַם • אֲבָל לֹא בָעֵץ •
בְּשִׁבְעִית וּבְכֻלָּי הַכֶּרֶם וְהַקֵּדֶשׁ • אִם יֵשׁ בְּזֶרַע וּבָעֵץ •
כְּדֵי לִתֵּן טַעַם:

ו מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל כֻּלָּי הַכֶּרֶם יִדְּלְקוּ • הָיוּ
לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל טָבֵל • כּוֹתֵשׁ וּמַחֲשֵׁב כִּמְהָ זֶרַע יֵשׁ
בָּהֶם • וּמִפְּרִישׁ אֶת הַזֶּרַע • וְאִינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶת

הָעֵץ · אִם הִפְרִישׁ לֹא יֹאמַר אֶכְתּוֹשׁ · וְאֵטוּל אֶת הָעֵץ ·
וְאַתָּן אֶת הַזֶּרַע · אֵלָּא נוֹתֵן הָעֵץ עִם הַזֶּרַע:

י' זִיתֵי חוֹלִין שֶׁכִּבְּשׁוּ עִם זֵיתֵי תְרוּמָה · פְּצוּעֵי חוֹלִין עִם
פְּצוּעֵי תְרוּמָה · פְּצוּעֵי חוֹלִין עִם שְׁלִימֵי תְרוּמָה · אוֹ בְּמֵי
תְרוּמָה · אָסוּר · אֲבָל שְׁלִימֵי חוֹלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה
מוֹתֵר:

ח' דָּג טָמֵא שֶׁכִּבְּשׁוּ עִם דָּג טָהוֹר · כָּל גֶּרֶב שֶׁהוּא מַחֲזִיק
סָאתִים · אִם יֵשׁ בּוֹ מִשְׁקַל עֶשְׂרִי זָוִי בִיהוּדָה · שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה
סָלָעִים בְּגָלִיל · דָּג טָמֵא צִירוֹ אָסוּר · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
רַבִּיעִית בְּסָאתִים · וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֶחָד מִשְׁשֶׁה עֶשְׂרִי בּוֹ:

ט' חֲגָבִים טָמְאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים טָהוֹרִים · לֹא פָּסְלוּ
אֶת צִירָם · הָעִיד רַבִּי צְדוֹק עַל צִיר חֲגָבִים טָמְאִים ·
שֶׁהוּא טָהוֹר:

י' כָּל הַנִּכְבְּשִׁים זֶה עִם זֶה מוֹתָרִים · אֵלָּא עִם הַחֲסִית ·
חֲסִית חוֹלִין עִם חֲסִית שֶׁל תְרוּמָה · יֵרֶק שֶׁל חוֹלִין עִם
חֲסִית שֶׁל תְרוּמָה אָסוּר · אֲבָל חֲסִית שֶׁל חוֹלִין עִם יֵרֶק
שֶׁל תְרוּמָה מוֹתֵר:

י"א רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל הַנִּשְׁלָקִים עִם הַתְּרָדִים אָסוּרִים ·
מִפְּנֵי שֶׁהֵם נוֹתְנִין אֶת הַטֶּעַם · רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כְּרוֹב
שֶׁל שְׁקִיָּא עִם כְּרוֹב שֶׁל בַּעַל אָסוּר · מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלֵעַ ·
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה מוֹתָרִים ·

אָלֵא עִם הַבֶּשֶׂר • רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר הַכֶּבֶד אוֹסֶרֶת
וְאִינָה נֶאֱסֶרֶת • מִפְּנֵי שֶׁהִיא פּוֹלָטֶת וְאִינָה בּוֹלַעַת:

^{יב} בִּיעָה שֶׁנִּתְבָּלָה בַּתְּבָלִין (אֲסוּרִים) • אֲפִילוּ חֶלְמוֹן שְׁלֵה
אֲסוּר • מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלַע • מִי שֶׁלָּקוֹת • וּמִי כִּבְשִׁים שֶׁל
תְּרוּמָה • אֲסוּרִים לְזָרִים:

פרק יא

אֵין נוֹתֵנִין דְּבִילָה וּגְרוּגֶרֶת לְתוֹךְ הַמּוֹרִיִּים • מִפְּנֵי שֶׁהוּא
מֵאֲבֹדֵן • אֲבָל נוֹתֵנִין אֶת הַיֵּין לַמּוֹרִיִּים • וְאֵין מִפֶּטֶםִּין
אֶת הַשֶּׁמֶן • אֲבָל עוֹשִׂין אֶת הַיֵּין יֵינוּמָלִין • אֵין מִבְּשָׁלִים
יֵין שֶׁל תְּרוּמָה • מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִמַּעֲטוֹ • רַבִּי יְהוּדָה מֵתִיר
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבֵּיחוֹ:

^ב דְּבִשׁ תְּמָרִים וְיֵין תְּפוחִים וְחֶמֶץ סְתוּנִיּוֹת • וְשֶׁאֵר כָּל
מִי פִירוֹת שֶׁל תְּרוּמָה • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב קֶרֶן וְחֶמֶשׁ •
וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר • וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם מִשְׁקָה •
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא מָנוּ חֲכָמִים שְׁבָעָה מִשְׁקִין כְּמוֹנֵי
פֶּטֶמִים • אֲלֵא אָמְרוּ שְׁבָעָה מִשְׁקִין טַמְאִים • וְשֶׁאֵר כָּל
הַמִּשְׁקִין טְהוֹרִים:

^ג אֵין עוֹשִׂין תְּמָרִים דְּבִשׁ • וְלֹא תְּפוחִים יֵין • וְלֹא סְתוּנִיּוֹת
חֶמֶץ • וְשֶׁאֵר כָּל הַפִּירוֹת • אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָם מִבְּרִייתָן
בַּתְּרוּמָה וּבִמְעֶשֶׂר שְׁנֵי • אֲלֵא זִיתִים וְעִנְבִּים בְּלֶבֶד • אֵין
סוֹפְגִין אַרְבָּעִים מִשּׁוּם עֶרְלָה • אֲלֵא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזִּיתִים

ומן העֲנָבִים · ואִין מְבִיאִין בְּכוֹרִים מִשְׁקִין · אֵלָּא הַיּוֹצֵא
 מִן הַזֵּיתִים ומן העֲנָבִים · ואִינוּ מְטַמֵּא מִשּׁוּם מִשְׁקָה ·
 אֵלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים ומן העֲנָבִים · ואִין מְקַרִּיבִין עַל
 גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ · אֵלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים ומן העֲנָבִים:

י עוֹקְצֵי תֵּאֲנִים וגְּרוּגְרוֹת הַפְּלִיסִים וְהַחֲרוּבִין שֶׁל תְּרוּמָה ·
 אֲסוּרִים לְזָרִים:

ה גִּרְעִינֵי תְּרוּמָה בְּזֶמֶן שֶׁהוּא מְכַנִּסֵּן אֲסוּרוֹת · ואם
 הַשְּׁלִיכֵן מוֹתְרוֹת · וְכֵן עֲצָמוֹת הַקֹּדְשִׁים · בְּזֶמֶן שֶׁהוּא
 מְכַנִּסֵּן אֲסוּרִין · ואם הַשְּׁלִיכֵן מוֹתְרִין · הַמּוֹרְסֵן מוֹתֵר ·
 סוֹבֵבִין שֶׁל חֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת · וְשֶׁל יִשְׁנוֹת מוֹתְרוֹת · וְנוֹהֵג
 בַּתְּרוּמָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחֹלִין · הַמְּסִלֵּת קֵב אוֹ
 קֵבִים לְסֵאָה · לֹא יֵאבֹד אֶת הַשָּׂאָר · אֵלָּא יִנְיַחוּ בַּמָּקוֹם
 הַמְּצֻנֶּה:

י מגוֹרָה שֶׁפָּנָה מִמֶּנָּה חֲטִי תְּרוּמָה · אִין מְחַיִּיבִים אוֹתוֹ
 לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב וּמִלְקֹט אַחַת אַחַת · אֵלָּא מְכַבֵּד כְּדֶרֶכּוֹ וְנוֹתֵן
 לְתוֹכָהּ חוֹלִין:

י וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁנִּשְׁפְּכָה אִין מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ לְהִיּוֹת
 יוֹשֵׁב וּמִטְפֹּחַ · אֵלָּא נוֹהֵג בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחֹלִין:

ה הַמַּעֲרָה מִכֹּד לְכַד וְנוֹטֵף שְׁלֹשׁ טַפִּים נוֹתֵן לְתוֹכָהּ
 חוֹלִין · הַרְכִּינָה וּמָצָה הָרִי זוֹ תְּרוּמָה · וְכַמָּה תִּהְיֶה

בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאֵי וְיֹלִיכָנָה לַכֹּהֵן · אֶחָד מִשְׁמוֹנָה
לְשִׁמְיָנִית:

^ט כְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָה מֵאֲכִילִין אוֹתָם לַבְּהֵמָה וְלַחֲיָה
וְלַתְּרַגְוִלִּים · יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִכֶּהֶן מֵאֲכִילָה כְּרִשְׁיָנִי
תְרוּמָה · וְכֵהֶן שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל אַף עַל פִּי
שְׁמֻזְזוֹנֻתֶיהָ עָלְיוּ לֹא יֵאָכְלָנָה כְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָה · יִשְׂרָאֵל
שֶׁשָּׂם פָּרָה מִכֶּהֶן לֹא יֵאָכְלָנָה כְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָה · וְכֵהֶן
שֶׁשָּׂם פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל מֵאֲכִילָה כְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָה:

· מְדֻלֵּקִין שָׁמֶן שְׂרִיפָה בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מְדֻרְשׁוֹת
וּבְמִבְאוֹת הָאֶפְלִין וְעַל גְּבֵי הַחֹזְלִין בְּרִשּׁוֹת כֹּהֵן · בֵּית
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵאת לַכֹּהֵן וְהִיא לְמוֹדָה (לָבֵא) אֶצֶל אָבִיהָ ·
אָבִיהָ מְדֻלֵּק בְּרִשּׁוֹתָהּ · מְדֻלֵּקִין בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה אֲבָל
לֹא בְּבֵית הָאֲבָל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה · וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּבֵית
הָאֲבָל אֲבָל לֹא בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה · רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר כָּאֵן
וְכָאֵן · רַבִּי שְׁמַעוֹן מֵתִיר כָּאֵן וְכָאֵן: סליק

מסכת מעשרות

יום ד

פרק א

כָּלֵל אָמְרוּ בַּמַּעֲשֹׂרוֹת כֹּל שֶׁהוּא אָכַל וְנִשְׁמַר וְגִדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ חֵיִיב בַּמַּעֲשֹׂרוֹת וְעוֹד כָּלֵל אַחֵר אָמְרוּ כֹּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ אָכַל וְסוּפוֹ אָכַל אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹמְרוֹ לְהוֹסִיף אָכַל חֵיִיב קֶטֶן וְגִדּוֹל וְכֹל שֶׁאֵין תַּחֲלָתוֹ אָכַל אָבֵל סוּפוֹ אֵינוֹ חֵיִיב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אָכַל:

ב מאימתי הפירות חייבין
בַּמַּעֲשֹׂרוֹת הֵתְאֵנִים מְשִׁיב־חִילוֹ הָעֲנָבִים וְהָאֲבִשִׁים
מְשֶׁהֶבְאִישׁוֹ הָאוֹג וְהַתּוֹתִים מְשִׁיב־אֲדִימוֹ וְכֹל הָאֲדוּמִים
מְשִׁיב־אֲדִימוֹ הָרְמוֹנִים מְשִׁימְסוֹ הַתְּמָרִים מְשִׁיטִילוֹ
שְׁאוֹר הָאֶפְרָסְקִים מְשִׁיטִילוֹ גִּידִים הָאֲגֻזִּים מְשִׁיעֵשׂוֹ
מְגוֹנָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָאֲגֻזִּים וְהַשְּׁקָדִים מְשִׁיעֵשׂוֹ
קְלִיפָה:

ג החרובין משינן קדו וכל השחורין משינן קדו האגסים
והקרסטומלין והפרישין והעוזרדים משיקרחו וכל
הלבנים משיקרחו התלתן משתצמח התבואה והזתים
משיכניסו שליש:

ד וביירק הקשואים והדלועים והאבטיחים והמלפפונות
התפוחים והאתרוגין חייבים גדולים וקטנים רבי שמעון

פּוֹטֵר אֶת הָאֶתְרוּגִין בְּקִטָּנָן · הַחַיִּיב בַּשְּׂקָדִים הַמָּרִים
פְּטוֹר בַּמֶּתוּקִים · הַחַיִּיב בַּמֶּתוּקִים פְּטוֹר בַּמָּרִים:

ה' אֵיזְהוּ גִרְנָן לַמַּעֲשֵׂרוֹת · הַקְּשׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים מִשִּׁיפָּקֶסוּ ·
וְאִם אֵינוֹ מִפָּקֶס מִשִּׁיעֵמִיד עֲרִימָה · אֲבֵטִיחַ מִשִּׁשְׁלֶק
וְאִם אֵינוֹ מִשְׁלֶק עַד שִׁיעֵשָׁה מִקְצָה · יֵרֶק הַנֶּאֱגָד
מִשִּׁיאֲגָד · אִם אֵינוֹ אֲוִגָד עַד שִׁימְלֵא אֶת הַפְּלִי · וְאִם
אֵינוֹ מִמְּלֵא אֶת הַפְּלִי · עַד שִׁילְקֹט כָּל צָרְכוֹ · כֹּלְכֵלָה
עַד שִׁיחֲפָה · וְאִם אֵינוֹ מִחֲפָה עַד שִׁימְלֵא אֶת הַפְּלִי ·
וְאִם אֵינוֹ מִמְּלֵא אֶת הַפְּלִי · עַד שִׁילְקוֹט כָּל צָרְכוֹ · בְּמָה
דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּמוֹלִיד לְשׁוֹק · אֲבָל בְּמוֹלִיד לְבֵיתוֹ ·
אוֹכֵל מֵהֶם עָרָא עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ:

י הַפֶּרֶד וְהַצְמוּקִין וְהַחֲרוּבִין מִשִּׁיעֵמִיד עֲרִימָה · הַבְּצָלִים
מִשִּׁיפָּקֶל · וְאִם אֵינוֹ מִפָּקֶל · מִשִּׁיעֵמִיד עֲרִימָה · הַתְּבוּאָה
מִשִּׁימְרַח · וְאִם אֵינוֹ מִמְּרַח עַד שִׁיעֵמִיד עֲרִימָה ·
הַקִּטְנִיּוֹת מִשִּׁיכְבוֹר וְאִם אֵינוֹ כּוֹבֵר עַד שִׁימְרַח · אֵף עַל
פִּי שִׁמְרַח נוֹטֵל מִן הַקּוֹטְעִים וּמִן הַצֹּדְדִים · וּמִמָּה שֶׁבִּתּוֹךְ
הַתֶּבֶן וְאוֹכֵל:

י' הֵיִזֵּן מִשִּׁיקָפָה אֵף עַל פִּי שֶׁקָּפָה קוֹלֵט מִן הַגֶּת הָעֲלִיזָה ·
וּמִן הַצִּנּוֹר וְשׁוֹתָהּ · הַשֶּׁמֶן מִשִּׁירֵד לְעֹזָקָה · אֵף עַל פִּי
שִׁירֵד נוֹטֵל מִן הָעֶקֶל וּמִבֵּין הַמָּמֶל וּמִבֵּין הַפָּצִין · וְנוֹתֵן
לְחֻמָּטָה וּלְתַמְחוּי · אֲבָל לֹא יִתֵּן לְקִדְרָה וְלִלְפָס כְּשֶׁהֵן

רוֹתְחִין · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְכָל הוּא נוֹתֵן חוּץ מִדְּבַר שֵׁשׁ
בו חֶמֶץ וְצִיר:

ח הַעֲגוּל מְשִׁיחֵ לִיקְנוֹ · מַחֲלִיקִים בְּתֵאֲנִים וּבַעֲנָבִים שֶׁל
טָבֵל · רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר · הַמַּחֲלִיק בְּעֲנָבִים לֹא הֵכֶשֶׁר ·
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הֵכֶשֶׁר · הַגְּרוּגְרוֹת מְשִׁדּוּשׁ · וּמְגוּרָה
מְשִׁיעָגֵל · הִיא דָּשׁ בְּחִבִּית וּמַעְגָּל בְּמְגוּרָה · נִשְׁבְּרָה
הַחִבִּית וְנִפְתָּחָה הַמְּגוּרָה לֹא יֵאָכֵל מֵהֶם עָרָאִי · רַבִּי יוֹסִי
מִתִּיר:

פרק ב

הָיָה עוֹבֵר בְּשׂוּק וְאָמַר טָלוּ לָכֶם תֵּאֲנִים אוֹכְלִין
וּפְטוּרִין · לְפִיכָךְ אִם הִכְנִיסוּ לְבִתְיָהֶם מִתְקָנִים
וְדֹאִי · טָלוּ וְהִכְנִיסוּ לְבִתְיָכֶם לֹא יֵאָכְלוּ מֵהֶם עָרָאִי ·
לְפִיכָךְ אִם הִכְנִיסוּ לְבִתְיָהֶם אֵינָן מִתְקָנִין אֶלָּא דְמָאִי:

ב הָיוּ יוֹשְׁבֵין בַּשַּׁעַר אוֹ בַּחֲנוּת · וְאָמַר טָלוּ לָכֶם תֵּאֲנִים
אוֹכְלִין וּפְטוּרִין · וּבַעַל הַשַּׁעַר וּבַעַל הַחֲנוּת חִיִּיבִין · רַבִּי
יְהוּדָה פּוֹטֵר עַד שְׂיַחֲזִיר אֶת פָּנָיו · אוֹ עַד שְׂיִשְׁנָה מְקוֹם
יִשְׁיבָתוֹ:

ג הַמַּעֲלָה פִּירוֹת מִן הַגָּלִיל לַיהוּדָה אוֹ עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם ·
אוֹכֵל מֵהֶם עַד שֶׁהוּא מִגִּיעַ לְמָקוֹם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ ·
וְכֵן בַּחֲזָרָה · רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר עַד שֶׁהוּא מִגִּיעַ לְמָקוֹם
הַשְּׁבִיתָה · וְהוֹכְלִין הַמַּחֲזִירִין בַּעֲיֵירוֹת אוֹכְלִים עַד

שְׁמַגִּיעִים לַמָּקוֹם הַלֵּינָה · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַבֵּית
הָרֵאשׁוֹן הוּא בֵּיתוֹ:

י פִּירוֹת שֶׁתֵּרְמָן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכֶתָן · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹסֵר מְלֹאכֹל מֵהֶם עָרָאִי וְחֻכְמִים מִתִּירִין חוּץ מִכֻּלְפֶּלֶת
תְּאֵנִים · כֻּלְפֶּלֶת תְּאֵנִים שֶׁתֵּרְמָה רַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר
וְחֻכְמִים אוֹסְרִין:

ה האומר לחבירו הילך איסר זה · וְתַן לִי בּו חֲמֵשׁ
תְּאֵנִים · לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה דְבָרֵי רַבִּי מֵאִיר · רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוֹר · וְאִם צָרַף חַיִּיב ·
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַעֲשֶׂה בְּגִנַּת וְרָדִים שֶׁהֵיְתָה בִּירוּשָׁלַם ·
וְהָיוּ תְּאֵנִים נִמְכָּרוֹת מְשֻׁלָּשׁ וּמֵאַרְבַּע בְּאִסָּר וְלֹא הוֹפְרָשׁ
מִמֶּנָּה תְּרוּמָה וּמַעֲשֶׂה מַעֲוָלִים:

ו האומר לחבירו הילך איסר זה בַּעֲשֶׂר תְּאֵנִים שְׁאָבוֹר
לִי · בּוֹרֵר וְאוֹכֵל · בְּאֶשְׁכּוֹל שְׁאָבוֹר לִי מִגֶּרֶגֶר וְאוֹכֵל ·
בְּרֵמוֹן שְׁאָבוֹר לִי פּוֹרֵט וְאוֹכֵל · בְּאַבְטִיחַ שְׁאָבוֹר לִי סוּפֹת
וְאוֹכֵל · אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בְּעֶשְׂרִים תְּאֵנִים אֵלָיו · בְּשָׁנִי
אֲשְׁכָּלוֹת אֵלָיו · בְּשָׁנִי רֵמוֹנִים אֵלָיו · בְּשָׁנִי אַבְטִיחִים אֵלָיו ·
אוֹכֵל כְּדָרְכּוֹ וּפְטוֹר · מִפְּנֵי שֶׁקֵּנָה בְּמַחְבֵּר לַקֶּרֶקַע:

ז השוכר את הפועל לַקְצוֹת עֲמּוֹ בַּתְּאֵנִים · אָמַר לוֹ עַל
מִנַּת שְׁאוּכָל תְּאֵנִים אוֹכֵל וּפְטוֹר · עַל מִנַּת שְׁאוּכָל אֲנִי
(וּבְנֵי בֵיתִי) אוֹ שְׁיֹאכַל בְּנֵי בִשְׁכָרִי הוּא אוֹכֵל וּפְטוֹר
וּבְנֵי אוֹכֵל וְחַיִּיב · עַל מִנַּת שְׁאוּכָל בְּשַׁעַת הַקְצִיעָה

וּלְאַחַר הַקְצִיעָה · בְּשַׁעַת הַקְצִיעָה אוֹכֵל וּפָטוּר · וְלְאַחַר
הַקְצִיעָה אוֹכֵל וְחַיִּיב · שְׁאִינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה (חַיִּיב) · זֶה
הַכֹּלל הָאוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה פָּטוּר · וְשְׁאִינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה
חַיִּיב:

הָיָה עוֹשֶׂה בַּלְבָּסִים לֹא יֹאכַל בְּבָנוֹת שְׁבַע · בְּבָנוֹת שְׁבַע
לֹא יֹאכַל בַּלְבָּסִים · אֲבָל מוֹנֵעַ הוּא אֶת עַצְמוֹ עַד שְׁמַגִּיעַ
לְמָקוֹם הַיָּפוֹת וְאוֹכֵל · הַמַּחְלִיף עִם חֲבִירוֹ זֶה לְאַכּוֹל וְזֶה
לְאַכּוֹל · זֶה לְקַצּוֹת וְזֶה לְקַצּוֹת · זֶה לְאַכּוֹל וְזֶה לְקַצּוֹת
חַיִּיב · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַמַּחְלִיף לְאַכּוֹל חַיִּיב · וְלְקַצּוֹת
פָּטוּר:

פרק ג

הַמַּעֲבִיר תְּאֵנִים בַּחֲצִירוֹ לְקַצּוֹת · בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ
אוֹכְלִין וּפָטוּרִין · הַפּוֹעֲלִים שְׁעָמוּ · בְּזִמְנָן שְׁאִין
לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת אוֹכְלִין וּפָטוּרִין · אֲבָל אִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו
מְזוֹנוֹת · הָרִי אֵלָיו לֹא יֹאכְלוּ:

הַמּוֹצִיא פּוֹעֲלָיו לַשָּׂדֶה · בְּזִמְנָן שְׁאִין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת
אוֹכְלִין וּפָטוּרִין · וְאִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת אוֹכְלִים אַחַת
אַחַת מִן הַתְּאֵנָה · אֲבָל לֹא מִן הַסֵּל וְלֹא מִן הַקֶּפֶה וְלֹא
מִן הַמִּקְצָה:

הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּיָתִים · אָמַר לוֹ עַל מִנֵּת
לְאַכּוֹל יָתִים · אוֹכֵל אֶחָד אֶחָד פָּטוּר · וְאִם צָרָף חַיִּיב ·

לְנִכְשׁ בַּבָּצָלִים · אָמַר לוֹ עַל מִנֵּת לֶאֱכֹל יֵרֶק · מִקְרִטִּים
עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל · וְאִם צָרָף חַיִּיב:

ד' מִצָּא קְצִיצוֹת בַּדֶּרֶךְ · אֲפִילוּ בְצֵד שְׂדֵה קְצִיצוֹת · וְכֵן
תְּאֵנָה שֶׁהִיא נוֹטָה עַל הַדֶּרֶךְ וּמִצָּא תַּחְתֶּיהָ תְּאֵנִים ·
מוֹתְרוֹת מִשּׁוּם גָּזֵל · וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת · וּבִיָּתִים
וּבְחֲרוּבִים חַיִּיבִים · מִצָּא גְרוּגְרוֹת אִם דָּרְסוּ רוֹב בְּנֵי אָדָם
חַיִּיב · וְאִם לֹא פְטוּר · מִצָּא פֶלְחִי דְבִילָה חַיִּיב · שֶׁיִּדְוַע
שֶׁהֵם מְדַבֵּר גָּמוּר · וְהַחֲרוּבִים עַד שֶׁלֹּא כָּנְסוּ לְרֹאשׁ הַגֶּגֶן ·
מוֹרִיד מֵהֶם לְבִהְמָה פְטוּר · מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחְזִיר אֶת
הַמוֹתֵר:

ה' אִיזוֹ הִיא חֲצֵר שֶׁהִיא חַיִּיבַת בְּמַעֲשְׂרוֹת · רַבִּי יִשְׁמַעֵאל
אוֹמֵר חֲצֵר הַצּוּרִית שֶׁהַפְּלִים נִשְׁמְרִים בְּתוֹכָהּ · רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתַח וְאֶחָד נוֹעַל פְּטוּרָה ·
רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר כָּל שֶׁאֵין אָדָם בּוֹשׁ מִלֶּאֱכֹל בְּתוֹכָהּ
חַיִּיבַת · רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל שֶׁנִּכְנַס לָהּ וְאֵין אוֹמֵר לוֹ מָה
אַתָּה מְבַקֵּשׁ פְּטוּרָה · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זֶה
לְפָנִים מִזֶּה הַפְּנִימִית חַיִּיבַת וְהַחִיצוֹנָה פְטוּרָה:

י' הַגָּזוֹת פְּטוּרִין אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם שֶׁל חֲצֵר הַחַיִּיבַת ·
בֵּית שַׁעַר אַכְסָדְרָה וּמִרְפֶּסֶת הָרִי אֵלּוּ כְּחֲצֵר אִם חַיִּיבַת
חַיִּיבִין · וְאִם פְּטוּרָה פְּטוּרִים:

י' הַצְּרִיפִים וְהַבְּרֶגְנִין וְהָאֱלֵקִיטִיּוֹת פְּטוּרִין · סִכַּת גְּנוֹסֶר
אֵף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַחֲמִים וְתִרְנַגּוּלִים פְּטוּרָה · סִכַּת

הַיּוֹצְרִים הַפְּנִימִית חַיִּיבָתָּהּ וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָהּ • רַבִּי יוֹסִי
אֹמֵר כָּל שְׂאִינָה דִּירַת הַחֲמָה וְדִירַת הַגְּשָׁמִים פְּטוּרָה •
סֵכֶת הַחֶג בְּחֶג רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב • וְחֻכָּמִים פּוֹטְרִין:

ח תֵּאֲנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחֶצֶר • אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוּר •
וְאִם צֶרֶף חַיִּיב • רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר אַחַת בִּימִינוֹ • וְאַחַת
בְּשְׂמָאלוֹ • וְאַחַת בְּפִיו • עָלָה לְרֹאשָׁה מִמָּלֵא חִיקוֹ
וְאוֹכֵל:

ט גִּפֶּן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְּחֶצֶר נוֹטֵל אֶת כָּל הָאֶשְׁכּוֹל וְכֵן
בְּרֵמוֹן וְכֵן בְּאַבְטִיחַ דְּבָרֵי רַבִּי טַרְפוֹן • רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר
מִגִּרְגֵר בְּאֶשְׁכּוֹל וּפּוֹרֵט בְּרֵמוֹן וְסוֹפֶת בְּאַבְטִיחַ • כֶּסֶבֶר
שֶׁהִיא זְרוּעָה בְּחֶצֶר • מְקַרְטֵם עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל • וְאִם
צֶרֶף חַיִּיב • הַסָּאָה וְהָאֵזוּב וְהַקּוֹרְנִית שֶׁבְּחֶצֶר אִם הָיוּ
נִשְׁמָרִים חַיִּיבִין:

י תֵּאֲנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחֶצֶר וְנוֹטָה לַגֶּנֶה • אוֹכֵל כְּדָרְכוֹ
פְּטוּר • עוֹמֶדֶת בַּגֶּנֶה וְנוֹטָה לְחֶצֶר אוֹכֵל אַחַת אַחַת
פְּטוּר • וְאִם צֶרֶף חַיִּיב • עוֹמֶדֶת בְּאַרְץ וְנוֹטָה לְחוּצָה
לְאַרְץ • בְּחוּצָה לְאַרְץ וְנוֹטָה לְאַרְץ • הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר
הָעֵקֶר • וּבִבְתִּי עָרִי חוֹמָה הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הָעֵקֶר • וּבְעָרֵי
מִקְלָט הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַנּוֹף • וּבִירוּשָׁלַיִם הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר
הַנּוֹף:

פרק ד

הַכּוֹבֵשׁ הַשּׁוֹלֵק הַמּוֹלֵחַ בְּשָׂדֶה חַיִּיב • הַמְכַמֵּן בְּאֶדְמָה
פָּטוּר • הַמְטִיבֵל בְּשָׂדֶה פָּטוּר • הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים
שֵׁיִצָא מֵהֶם הַשָּׂרֵף פָּטוּר • הַסּוֹחֵט זֵיתִים עַל בְּשָׂרוֹ
פָּטוּר • וְאִם סָחַט וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ חַיִּיב • הַמְקַפֵּא לַתְּבָשִׁיל
פָּטוּר • לְקַדְרָה חַיִּיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבוֹר קָטָן:

ב תְּנוּקוֹת שֶׁטָּמְנוּ תְּאֵנִים לְשֶׁבֶת וְשִׁכְחוּ לְעֶשְׂרוֹן • לֹא
יֵאכְלוּ לְמוֹצָאֵי שֶׁבֶת עַד שֶׁיַּעֲשֻׂרוּ • כֻּלְּפֶלֶת הַשֶּׁבֶת בֵּית
שְׁמָאִי פּוֹטְרִין • וּבֵית הֶלֶל מְחַיִּיבִין • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
אִף הַלּוֹקֵט אֶת הַכֻּלְכָּלָה לְשִׁלּוּחַ לַחֲבִירוֹ לֹא יֵאכֹל עַד
שִׁיעָשֹׁר:

ג הַנוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בְּמִלַּח וְאוֹכֵל •
אִם מִלַּח וְנָתַן לְפָנָיו חַיִּיב • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִן הַמַּעֲטָן
הַטָּהוֹר חַיִּיב • וּמִן הַטָּמֵא פָּטוּר • מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת
הַמּוֹתֵר:

ד שׁוֹתֵין עַל הַגֶּת בֵּין עַל הַחֲמִין בֵּין עַל הַצּוֹנֵן פָּטוּר דְּבַרִּי
רַבִּי מֵאִיר • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק מְחַיִּיב • וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים עַל הַחֲמִין חַיִּיב • וְעַל הַצּוֹנֵן פָּטוּר:

ה הַמְקַלֵּף שְׁעוּרִים מְקַלֵּף אַחַת אַחַת וְאוֹכֵל • וְאִם קִלֵּף
וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ חַיִּיב • הַמּוֹלִיל מְלִילוֹת שֶׁל חֲטִים מְנַפֵּחַ
מִיָּד לְיָד וְאוֹכֵל • וְאִם נָפַח וְנָתַן לְתוֹךְ חִיקוֹ חַיִּיב • כְּסָבֵר

שְׂזָרְעָה לְזֶרַע · יִרְקָה פָּטוּר · זֶרַעַה לִירֵק מִתַּעֲשֶׂרֶת זֶרַע
וִירֵק · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַשֶּׁבֶת מִתַּעֲשֶׂרֶת זֶרַע וִירֵק
וְזִירִין · וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מִתַּעֲשֹׁר זֶרַע וִירֵק · אֲלָא
הַשְּׁחָלִים וְהַגְרָגִיר בְּלֹבֵד:

י רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר תִּמְרוֹת שֶׁל תִּלְתָּן וְשֶׁל חֲרָדֵל וְשֶׁל
פּוֹל הַלֶּבֶן חִיבוֹת בְּמַעֲשֹׁר · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַצֶּלֶף
מִתַּעֲשֹׁר תִּמְרוֹת וְאַבְיוֹנוֹת וְקַפָּרֶס · רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
אֵין מִתַּעֲשֹׁר אֲלָא אַבְיוֹנוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן פְּרִי:

פרק ה

הָעוֹקֵר שְׁתָּלִים מִתּוֹךְ שָׁלוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שָׁלוֹ פָּטוּר ·
לָקַח בְּמַחְבֵּר לְקִרְקַע פָּטוּר · לָקַט לְשִׁלּוֹחַ
לְחִבְרֵי פָטוּר · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ כִּיּוֹצֵא
בָהֶם נִמְכָּרִים בְּשׁוּק הָרִי אֵלּוֹ חִיבִין:

ב הָעוֹקֵר לְפֶת וְצִנּוֹנוֹת מִתּוֹךְ שָׁלוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שָׁלוֹ לְזֶרַע
חִיִּיב · מִפְּנֵי שֶׁהוּא גֶרֶן · בְּצִלִּים מִשֶּׁהַשְּׂרִישׁוֹ בְּעֵלְיָה
טָהֲרוּ מִלְטָמָא · נִפְלָה עֲלֵיהֶם מִפּוֹלֶת וְהֵם מְגוּלִים · הָרִי
אֵלּוֹ כְּנֻטוּעִים בַּשָּׂדֶה:

ג לֹא יִמְכּוֹר אָדָם אֶת פִּירוֹתָיו מִשָּׂבָא לְעוֹנֶת הַמַּעֲשֹׂרוֹת
לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשֹׂרוֹת · וְלֹא בַשְּׁבִיעִית לְמִי
שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית · וְאִם בָּכְרוּ נוֹטֵל הַבְּכוּרוֹת
וּמוֹכֵר אֶת הַשָּׂאָר:

י' לא ימכור אדם את תבגו ואת גפתו ואת זגיו למי שאינו נאמן על המעשרות להוציא מהן משקין. ואם הוציא חייב במעשרות ופטור מן התרומה. שהתורם. בלבו על הקטועים. על הצדדים. ועל מה שבתוך התבן:

ה' הלוקח שדה ירק בסוריא אם עד שלא בא לעונת המעשרות חייב. ומשבא לעונת המעשרות פטור. ולוקט בדרך ויהולך. רבי יהודה אומר אף ישבור פועלים וילקוט. אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בזמן שקנה קרקע. אבל בזמן שלא קנה קרקע אם עד שלא בא לעונת המעשרות פטור. רבי אומר אף לפי חשבון:

י' המתמד ונתן מים במדה. ומצא כדי מדתו. פטור. רבי יהודה מחייב. מצא יותר על כדי מדתו מוציא עליו ממקום אחר לפי חשבון:

י' חורי הנמלים שלנו בצד הערימה החייבת. הרי אלו חייבים. שידוע שמדבר הגמור היו גוררין כל הלילה:

ה' שום בעל בכי. ובצל של רכפא. וגריסין הקילקין. והעדשים המצריות. רבי מאיר אומר אף הקרקס. רבי יוסי אומר אף הקטנים פטורים מן המעשרות ונלקחין מכל אדם בשביעית. זרע לוף העליון. זרע כרשיים. זרע בצלים. זרע לפת וצנונות. ושאר זרעוני גנה שאינן נאכלים. פטורים מן המעשרות ונלקחין מכל

אָדָם בְּשִׁבְעִית · שָׂאף עַל פִּי שְׂאֲבִיהֶן תְּרוּמָה הָרִי אֵלָיו
יֵאָכְלוּ: סליק

מסכת מעשר שני

פרק א

מַעֲשֵׂר שְׁנִי אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ • וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ •
וְאֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ וְלֹא שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ וְלֹא יֹאמַר
אָדָם לַחֲבִירוֹ בִּירוּשָׁלַם הִילֵךְ יֵין וְתַן לִי שְׁמֶן • וְכֵן שְׂאֵר
כָּל הַפִּירוֹת • אֲבָל נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מִתְּנַת חֲנָם:

ב מַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּמִים חֵי • וְלֹא בֶעַל
מוֹם חֵי וְשָׁחוּט • וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה • הַבְּכוֹר
מוֹכְרִים אוֹתוֹ תָּמִים חֵי • וּבֶעַל מוֹם חֵי וְשָׁחוּט • וּמְקַדְּשִׁין
בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה • אֵין מַחְלִלִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל אֲסִימוֹן וְלֹא
עַל הַמִּטְבֵּעַ שְׂאִינּוֹ יוֹצֵא • וְלֹא עַל הַמַּעוֹת שְׂאִינּוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ:

ג הַלּוֹקַח בְּהֶמָּה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים אוֹ חֵיהַ לְבֶשֶׂר תֹּאווָה • יֵצֵא
הָעוֹר לַחֹלִין אִף עַל פִּי שֶׁהָעוֹר מְרַבֶּה עַל הַבָּשָׂר • כִּדֵּי יֵין
סְתוּמוֹת מְקוֹם שֶׁדֶּרֶכֶן לְמַכֵּר סְתוּמוֹת יֵצֵא קֶנֶקֶן לַחֹלִין •
הָאֲגוּזִים וְהַשְּׂקָדִים יֵצְאוּ קְלִיפָהֶם לַחֹלִין • הַתְּמָד עַד
שֶׁלֹא הִחֲמִיץ אֵינוֹ גִּלְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר • וּמִשֶּׁהִחֲמִיץ גִּלְקַח
בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

ד הַלּוֹקַח חֵיהַ לְזִבְחֵי שְׁלָמִים • בְּהֶמָּה לְבֶשֶׂר תֹּאווָה • לֹא
יֵצֵא הָעוֹר לַחֹלִין • כִּדֵּי יֵין פְּתוּחוֹת אוֹ סְתוּמוֹת • מְקוֹם
שֶׁדֶּרֶכֶן לְמַכֵּר פְּתוּחוֹת • לֹא יֵצֵא קֶנֶקֶן לַחֹלִין • סְלִי זִיתִים
וְסְלִי עֲנָבִים עִם הַכֶּלִי • לֹא יֵצְאוּ דְמֵי הַכֶּלִי לַחֹלִין:

ה' הלוקח מים ומלח ופירות המחברים לקרקע או פירות שאינן יכולין להגיע לירושלים • לא קנה מעשר • הלוקח פירות שוגג יחזרו דמים למקומן • מזיד יעלו ויאכלו במקום • ואם אין מקדש ירקבו:

י' הלוקח בהמה שוגג יחזרו דמיה למקומן • מזיד תעלה ותאכל במקום • ואם אין מקדש תקבר על ידי עורה:

י' אין לוקחין עבדים שפחות וקרקעות • ובהמה טמאה מדמי מעשר שני • ואם לקח יאכל כנגדו • אין מביאין קני זבים • וקני זבות • וקני יולדות • חטאות ואשמות מדמי מעשר שני • ואם הביא יאכל כנגדם • זה הכלל כל שהוא חוץ לאכילה ולשתיה ולסיכה מדמי מעשר שני • יאכל כנגדו:

פרק ב

מעשר שני נתן לאכילה ולשתיה ולסיכה • לאכול דבר שדרכו לאכול • (ולשתות דבר שדרכו לשתות •) ולסוד דבר שדרכו לסוד • לא יסוד יין וחמץ • אבל סד הוא את השמן • אין מפטמין שמן של מעשר שני • ואין לוקחין בדמי מעשר שני שמן מפטם • אבל מפטם הוא את היין • נפל לתוכו דבש ותבלין והשביחו • השבח לפי חשבון • דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני והשביחו • השבח לפי חשבון • עסה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח לשני • זה הכלל

כָּל שֶׁשֶׁבַחֻ נִכְרֹ . הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבֹּן וְכָל שְׂאִין שֶׁבַחֻ
נִכְרֹ הַשֶּׁבַח לְשָׁנִי:

ב רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵין סָכִין שְׁמֹן שֶׁל מַעֲשֵׁר שְׁנִי
בִירוּשָׁלַיִם וְחֻכָּמִים מַתִּירִין . אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אִם
הֵקֵל בְּתְרוּמָה חֲמוּרָה . לֹא נִקַּל בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי הֵקֵל . אָמַר
לָהֶם מָה לֹא אִם הֵקֵל בְּתְרוּמָה הַחֲמוּרָה מְקוֹם שֶׁהֵקֵל
בַּכֶּרְשִׁינִים וּבִתְלָתָן . נִקַּל בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי הֵקֵל מְקוֹם שֶׁלֹּא
הֵקֵל בַּכֶּרְשִׁינִים וּבִתְלָתָן:

ג תְּלָתָן שֶׁל מַעֲשֵׁר שְׁנִי תֹאכַל צִמְחוֹנִים . וְשֶׁל תְּרוּמָה .
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים כָּל מַעֲשִׂיָּה בְּטָהֳרָה חוּץ מִחִפְּתָהּ .
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים כָּל מַעֲשִׂיָּה בְּטוֹמְאָה חוּץ מִשְׂרִיתָהּ:

ד כֶּרְשִׁינֵי מַעֲשֵׁר שְׁנִי יֹאכְלוּ צִמְחוֹנִים . וְנִכְנָסִין לִירוּשָׁלַיִם
וְיוֹצְאִין . נִטְמְאוּ . רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִתְחַלְקוּ לְעֶסוֹת
וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים יִפְדּוּ . וְשֶׁל תְּרוּמָה בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
שׁוֹרִין וְשָׁפִין בְּטָהֳרָה וּמֵאֲכִילִין בְּטוֹמְאָה . וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים שׁוֹרִין בְּטָהֳרָה וְשָׁפִין וּמֵאֲכִילִין בְּטוֹמְאָה . שְׁמַאי
אוֹמֵר יֹאכְלוּ צָרִיד . רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל מַעֲשִׂיָּה
בְּטוֹמְאָה:

ה מַעֲוֹת חוּלִין . וּמַעֲוֹת מַעֲשֵׁר שְׁנִי שֶׁנִּתְפָּזְרוּ . מָה שֶׁלָּקַט
לָקַט לְמַעֲשֵׁר שְׁנִי עַד שִׁישָׁלִים . וְהַשָּׂאָר חוּלִין . אִם בָּלָל
וְחָפֵן לְפִי חֶשְׁבֹּן . זֶה הַכֹּל הַמִּתְלַקְטִים לְמַעֲשֵׁר שְׁנִי .
וְהַנִּבְלָלִין לְפִי חֶשְׁבֹּן:

י סלע של מעשר שני ושל חולין שנתעברו. מביא בסלע מעות ואומר סלע של מעשר שני בכל מקום שהיא. מחללת על המעות האלו. ובזר את היפה שבהן ומחללן עליה. מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק. ולא שיתקיים כן אלא חוזר ומחללם על הכסף:

י' בית שמאי אומרים לא יעשה אדם את סלעיו דינרי זהב. ובית הלל מתירין. אמר רבי עקיבא אני עשיתי לרבן גמליאל ולרבי יהושע את כסף דינרי זהב:

ח הפורט סלע ממעות מעשר שני. בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות. רבי מאיר אומר אין מחללין כסף ופירות על הכסף וחכמים מתירין:

ט הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות. הדגים לפני חכמים אומרים. בשלשה דינרים כסף ובדינר מעות. רבי עקיבא אומר בשלשה דינרים כסף (וברביעית כסף.) וברביעית מעות. רבי טרפון אומר ארבעה אספרי כסף. שמאי אומר יניחנה בחנות ויאכל כנגדה:

מִי שֶׁהָיוּ מִקְצֵת בְּנֵי טִמְאִין • וּמִקְצֵתן טְהוּרִין • מְנִיחַ אֶת
הַסֵּלַע וְאוֹמֵר • מָה שֶׁהִטְהוּרִים שׁוֹתִים • סֵלַע זֶה מִחֻלָּלֶת
עָלָיו • נִמְצְאוּ טְהוּרִים וְטִמְאִין שׁוֹתִין מִכַּד אֶחָד:

פרק ג

לֹא יֹאמֶר אָדָם לְחִבְרוֹ • הֵעַל אֶת הַפִּירוֹת הָאֵלוֹ
לִירוּשָׁלַיִם לְחֵלֶק • אֲלֵא אוֹמֵר לוֹ הָעַלְם שְׁנֹאכְלִם
וְנִשְׁתֵּם בִּירוּשָׁלַיִם • אֲבָל נוֹתְנִים זֶה לָזֶה מִתְּנַת חֲנָם:

בִּי אֵין לֹקַחִין תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר • מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִמַּעַט
בְּאַכִּילָתוֹ • וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מִתִּיר • אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן מָה
אִם הֵקֵל בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים • שֶׁהוּא מְבִיאֵן לַיָּד פֶּגוּל וְנוֹתֵר
וְטִמָּא • לֹא נִקַּל בְּתְרוּמָה אָמְרוּ לוֹ מָה אִם הֵקֵל בְּזִבְחֵי
שְׁלָמִים שֶׁהֵן מוֹתְרִין לְזָרִים • נִקַּל בְּתְרוּמָה שֶׁהִיא אֲסוּרָה
לְזָרִים:

ג מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מַעֲוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וְצָרִיף לוֹ • וְלִחְבְּרוֹ פִּירוֹת •
אוֹמֵר לְחִבְרוֹ הֵרִי הַמַּעֲוֹת הָאֵלוֹ מִחֻלָּלִים עַל פִּירוֹתֶיךָ •
נִמְצָא זֶה אוֹכֵל פִּירוֹתָיו בְּטִהְרָה • וְהֵלֵךְ עוֹשֶׂה צָרְכוֹ
בְּמַעֲוֹתָיו • וְלֹא יֹאמֶר כֵּן לָעַם הָאָרֶץ אֲלֵא בְדִמְאִי:

ד פִּירוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וּמַעֲוֹת בְּמִדְיָנָה • אוֹמֵר הֵרִי הַמַּעֲוֹת
הָהֶם מִחֻלָּלִין עַל פִּירוֹת הָאֵלוֹ • מַעֲוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וּפִירוֹת
בְּמִדְיָנָה • אוֹמֵר הֵרִי הַמַּעֲוֹת הָאֵלוֹ מִחֻלָּלִין עַל פִּירוֹת
הָהֶם • וּבִלְבַד שִׁיעֲלוּ הַפִּירוֹת וַיֹּאכְלוּ בִירוּשָׁלַיִם:

ה מעות נכנסות לירושלים ויוצאות · ופירות נכנסין ואין
 יוצאים · רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הפירות נכנסין
 ויוצאין:

י פירות שנגמרה מלאכתן · ועברו בתוך ירושלים ·
 יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים · ושלל נגמרה
 מלאכתן · סלי ענבים לגת · וסלי תאנים למוקצה ·
 בית שמאי אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל
 בירושלים · ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום ·
 רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי לא נחלקו
 בית שמאי ובית הלל · על פירות שלא נגמרה מלאכתן
 שיפדה מעשר שני שלהם ויאכל בכל מקום · ועל
 מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן · שבית שמאי
 אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים · ובית
 הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום · והדמאי נכנס
 ויוצא ונפדה:

י אילן שהוא עומד בפנים ונוטה לחוץ · או עומד בחוץ
 ונוטה לפנים · מכנגד החומה ולפנים כלפנים · מכנגד
 החומה ולחוץ כלחוץ · בתי הבדים שפתחיהן לפנים
 וחללן לחוץ · או שפתחיהן לחוץ וחללן לפנים · בית
 שמאי אומרים הכל כלפנים · ובית הלל אומרים מכנגד
 החומה ולפנים כלפנים · מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ:

ח הלשכות בנזירות בקדש ופתוחות לחול · תזכן חול
 וגזתינהו קדש · בנזירות בחול ופתוחות לקדש · תזכן
 קדש וגזתינהו חול · בנזירות בקדש ובחול · ופתוחות
 לקדש ולחול · תזכן וגזתינהו מכנגד הקדש ולקדש
 קדש · מכנגד החול ולחול חול:

ט מעשר שני שנכנס לירושלים ונטמא · בין שנטמא באב
 הטומאה · בין שנטמא בולד הטומאה · בין בפנים בין
 בחוץ · בית שמאי אומרים הכל יפדה ויאכל בפנים ·
 חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ · ובית הלל אומרים
 הכל יפדה ויאכל בחוץ · חוץ משנטמא בולד הטומאה
 בפנים:

י הלכות בכסף מעשר שני שנטמא · יפדה · רבי יהודה
 אומר יקבר · אמרו לו לרבי יהודה · מה אם מעשר שני
 עצמו שנטמא · הרי הוא נפדה · הלכות בכסף מעשר
 שני שנטמא · אינו דין שיפדה · אמר להם לא · אם
 אמרתם במעשר שני עצמו · שכן הוא נפדה בטהור
 ברחוק מקום · תאמרו בלכות בכסף מעשר שאינו נפדה
 בטהור ברחוק מקום:

יא צבי שלקחו בכסף מעשר ומת · יקבר על ידי עורו ·
 רבי שמעון אומר יפדה · לקחו חי ושחטו · ונטמא ·
 יפדה · רבי יוסי אומר יקבר · לקחו שחוט ונטמא הרי
 הוא כפירות:

^{יב} הַמְשָׂאִיל קִנְקָנִים לְמַעַשְׂר שְׁנִי · אֶף עַל פִּי שְׁגָפָן לֹא קָנָה מַעַשֵׁר · זֶלַף לְתוֹכָן סֶתֶם · עַד שֶׁלֹּא גָפָן לֹא קָנָה מַעַשֵׁר · מִשְׁגָּפָן קָנָה מַעַשֵׁר · עַד שֶׁלֹּא גָפָן עוֹלוֹת בְּאַחַד וּמֵאָה · וּמִשְׁגָּפָן מְקֻדָּשׁוֹת בְּכָל שָׁהֵן · עַד שֶׁלֹּא גָפָן תוֹרֵם מֵאַחַת עַל הַכֹּל · וּמִשְׁגָּפָן תוֹרֵם מִכָּל אַחַת וְאַחַת:

^{יג} בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מִפְּתַח וּמִעֶרְהָ לַגֹּת · וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים מִפְּתַח וְאִינוּ צָרִיךְ לַעֲרוֹת · בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמָקוֹם שֶׁדִּרְכָן לְמִכּוּר סְתוּמוֹת · אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁדִּרְכָן לְמִכּוּר פְּתוּחוֹת · לֹא יֵצֵא קִנְקָן לְחוּלִין · אֲבָל אִם רָצָה לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ לְמִכּוּר בְּמִדָּה יֵצֵא קִנְקָן לְחוּלִין · רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֶף הָאוֹמֵר לְחַבֵּירוֹ · חֲבִית זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ · חוּץ מִקִּנְקָנִים · יֵצֵא קִנְקָן לְחוּלִין:

פרק ד

הַמוֹלִיךְ פִּירוֹת מַעַשֵׁר שְׁנִי מִמָּקוֹם הַיָּקָר לְמָקוֹם הַזּוֹל · אוֹ מִמָּקוֹם הַזּוֹל לְמָקוֹם הַיָּקָר · פּוֹדְהוּ כְּשֶׁעָר מְקוֹמוֹ · הַמְבִּיא פִּירוֹת מִן הַגֶּרֶן לָעִיר · וְכַדִּי יֵין מִן הַגֶּת לָעִיר · הֵשִׁיבָה לְשְׁנֵי · וַיֵּצִיאוֹת מִבֵּיתוֹ:

^כ פּוֹדִין מַעַשֵׁר שְׁנִי כְּשֶׁעָר הַזּוֹל · כְּמוֹת שֶׁהַחֲנוּנִי לּוֹקַח · לֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר · כְּמוֹת שֶׁהַשְּׁלַחְנִי פּוֹרֵט וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מִצָּרֶף · וְאִין פּוֹדִין מַעַשֵׁר שְׁנִי אֲכַסְרָה · אֶת שְׂדֵמָיו יְדוּעִים · יַפְדָּה עַל פִּי עַד אֶחָד · וְאֶת שְׂאִין דְּמָיו

יְדוּעִים · יִפְדָּה עַל פִּי שְׁלֹשָׁה · כְּגֹזֶן הַיֵּין שְׁקָרָם · וּפִירוֹת
שֶׁהִרְקִיבוּ · וּמַעוֹת שֶׁהִחֲלִיאוּ:

ג בַּעַל הַבֵּית אוֹמֵר בְּסֻלַּע וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֻלַּע · בַּעַל
הַבֵּית קוֹדֵם · מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף חֲמֵשׁ · בַּעַל הַבֵּית אוֹמֵר
בְּסֻלַּע · וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֻלַּע וְאַיֶּסֶר · אֶת שֵׁל סֻלַּע וְאַיֶּסֶר
קוֹדֵם · מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן · הַפּוֹדָה מֵעֶשֶׂר שְׁנֵי
שָׁלוֹ · מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁית · בֵּין שֶׁהוּא שָׁלוֹ · וּבֵין שְׁנֵתָן
לֹא בַּמִּתְּנָה:

ד מַעְרִימִין עַל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי · בִּיצֵד אוֹמֵר אָדָם לִבְנוֹ וּלְבֵיתוֹ
הַגְּדוֹלִים · לְעַבְדּוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים · הִילָךְ מַעוֹת אֵלּוּ
וּפְדָה לָךְ מֵעֶשֶׂר שְׁנֵי זֶה · אֲבָל לֹא יֹאמַר כֵּן לִבְנוֹ וּלְבֵיתוֹ
הַקְּטָנִים לְעַבְדּוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים · מִפְּנֵי שֶׁיֵּדֶן בִּידּוֹ:

ה הִיָּה עוֹמֵד בַּגּוֹרֶן · וְאִין בִּידּוֹ מַעוֹת · אוֹמֵר לְחִבְרֵי הָרִי
הַפְּרוֹת הָאֵלּוּ נְתוּנִים לָךְ בַּמִּתְּנָה · חוֹזֵר וְאוֹמֵר הָרִי אֵלּוּ
מִחֲלָלִין עַל מַעוֹת שְׁבִיבִית:

ו מִשְׁךְ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר בְּסֻלַּע · וְלֹא הִסְפִּיק לְפָדוֹתוֹ עַד
שֶׁעָמַד בְּשִׁתִּים · נוֹתֵן לוֹ סֻלַּע וּמִשְׁתַּכֵּר בְּסֻלַּע · וּמַעֲשֵׂר
שְׁנֵי שָׁלוֹ · מִשְׁךְ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר בְּשִׁתִּים · וְלֹא הִסְפִּיק
לְפָדוֹתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּסֻלַּע · נוֹתֵן לוֹ סֻלַּע מִחוּלִין · וְסֻלַּע
שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁלוֹ · אִם הִיָּה עִם הָאָרֶץ · נוֹתֵן לוֹ
מִדְּמָאִי:

י' הפודה מעשר שני ולא קרא שם רבי יוסי אומר
 דין רבי יהודה אומר צריך לפרש היה מדבר עם
 האשה על עסקי גטה וקדושיה ונתן לה גטה וקדושיה
 ולא פירש רבי יוסי אומר דין רבי יהודה אומר צריך
 לפרש:

ח' המניח איסר ואכל עליו חציו והלך למקום אחר
 והרי הוא יוצא בפונדיון אוכל עליו עוד איסר המניח
 פונדיון ואכל עליו חציו והלך למקום אחר והרי הוא
 יוצא באיסר אוכל עליו עוד פלג המניח איסר של
 מעשר שני אוכל עליו אחד עשר באיסר ואחד ממאה
 באיסר בית שמאי אומרים הכל עשרה ובית הלל
 אומרים בודאי אחד עשר ובדמאי עשרה:

ט' כל המעות הנמצאים הרי אלו חולין אפילו דינר זהב
 עם הפסך ועם המעות מצא בתוכן חרס וכתוב עליו
 מעשר הרי זה מעשר:

המוצא כלי וכתוב עליו קרבן רבי יהודה אומר אם
 היה של חרס הוא חולין ומה שבתוכו קרבן ואם היה
 של מתכת הוא קרבן ומה שבתוכו חולין אמרו לו
 אין דרך בני אדם להיות כונסין חולין לקרבן:

א' המוצא כלי וכתוב עליו ק' קרבן מ' מעשר ד'
 דמאי ט' טבל ת' תרומה שבשעת ספנה היו כותבין
 ת' תחת תרומה רבי יוסי אומר כלם שמות בני אדם

הם · אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֶפִּילוּ מִצָּא חֲבִית וְהִיא מְלִיאָה
פִּירוֹת · וְכָתוּב עָלֶיהָ תְּרוּמָה הֲרִי אֵלּוּ חוֹלִין · שְׁאֵנִי אוֹמֵר
אֶשְׁתַּקֵּד הִיתָה מְלֵאָה פִּירוֹת תְּרוּמָה וּפְנֵה:

^{יב} הָאֹמֵר לִבְנוֹ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּזוּיֹת זֶה · וּמִצָּא בְּזוּיֹת אַחֶרֶת ·
הֲרִי אֵלּוּ חוֹלִין · הִיא שֵׁם מְנָה וּמִצָּא מֵאֲתָיִם · הַשָּׂאֵר
חוֹלִין · מֵאֲתָיִם וּמִצָּא מְנָה · הֵכֵל מַעֲשֵׂר:

פרק ה

כָּרֶם רִבְעִי · מְצִינִין אוֹתוֹ בְּקוֹזוֹזוֹת אֲדָמָה · וְשֵׁל עֶרְלָה
בְּחֶרְסִית · וְשֵׁל קִבְרוֹת בְּסִיד וּמִמַּחֶה וְשׁוּפָךְ ·
אָמַר רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים
בְּשִׁבְיעִית · וְהֶצְנוּעִים מְנִיחִין אֶת הַמְּעוֹת · וְאוֹמְרִים כָּל
הַנִּלְקָט מִזֶּה יֵהָא מְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת הָאֵלּוּ:

^{יב} כָּרֶם רִבְעִי · הִיא עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם מִהֶלֶךְ יוֹם אֶחָד לְכָל
צֵד · וְאִיזוֹ הִיא תְּחוּמָּה · אֵילִת מִן הַדְּרוֹם · וְעַקְרֶבֶת מִן
הַצָּפוֹן · לוֹד מִן הַמַּעֲרָב · וְהִירְדֵּן מִן הַמִּזְרָח · וּמִשְׁרָבוֹ
הַפִּירוֹת הַתְּקִינוּ שֶׁיֵּהָא נִפְדָּה סָמוּךְ לַחוּמָּה · וְתִנָּאִי הִיא
הַדְּבָר שְׁאִימְתִי שְׁיִרְצוּ יַחֲזוֹר הַדְּבָר לְכֻמוֹת שְׁהִיא · רַבִּי
יוֹסִי אוֹמֵר מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִיא הַתִּנָּאִי הַזֶּה · וְתִנָּאִי
הִיא אִימְתִי שְׁיִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ · יַחֲזוֹר הַדְּבָר לְכֻמוֹת
שְׁהִיא:

א כָּרֶם רָבְעִי בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חֲמֵשׁ וְאֵין לוֹ
בִּיעוּר . וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ . בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים יֵשׁ
לוֹ פֶּרֶט . וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת . וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעֶצְמָן . וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים כֻּלּוֹ לָגַת:

ד כִּי־צֶד פּוֹדִין נָטַע רָבְעִי . מַנִּיחַ אֶת הַסֵּל עַל פִּי שְׁלֹשָׁה .
וְאוֹמֵר כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִפְדּוֹת לוֹ בְּסָלַע . עַל מִנַּת
לְהוֹצִיא יְצִיאֹת מִבֵּיתוֹ . וּמַנִּיחַ אֶת הַמַּעוֹת . וְאוֹמֵר כָּל
הַנִּלְקָט מִזֶּה . מַחֲלֵל עַל הַמַּעוֹת הָאֵלֶּה . בְּכַךְ וְכַךְ סֵלִים
בְּסָלַע:

ה בְּשִׁבְעִית פּוֹדְהוּ בְּשׁוּוֹיוֹ . וְאִם הָיָה הַכֹּל מוֹפָקֵר . אֵין
לוֹ אֵלָא שֹׁכֵר לְקִיטָה . הַפּוֹדֶה נָטַע רָבְעִי שְׁלֹו . מוֹסִיף
עָלָיו חֲמִישִׁיתוֹ . בֵּין שֶׁהוּא שְׁלֹו . וּבֵין שֶׁנֶּתַן לוֹ בַּמִּתְנָה:

ו עֶרֶב יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח . שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל
שִׁבְעִית הָיָה בִּיעוּר . כִּי־צֶד (הָיָה בִּיעוּר) . נֹתְנִים תְּרוּמָה
וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לְבָעָלִים . וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן לְבָעָלָיו .
וּמַעֲשֵׂר עֲנִי לְבָעָלָיו . וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַבְּכוּרִים . מִתְבַּעְרִים
בְּכָל מָקוֹם . רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַבְּכוּרִים נִתְּנִין לַכֹּהֲנִים
בְּתְרוּמָה . הַתְּבָשִׁיל בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים צָרִיד לְבָעֵר .
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים הָרִי הוּא כַּמְבוּעֵר:

ז מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פִּירוֹת בְּזֶמֶן הַזֶּה . וְהִגִּיעָה שַׁעַת הַבִּיעוּר .
בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים צָרִיד לְחַלֵּל עַל הַכֶּסֶף . וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים אֶחָד שֶׁהֵן כֶּסֶף וְאֶחָד שֶׁהֵן פִּירוֹת:

ח אמר רבי יהודה בראשונה היו שולחין אצל בעלי בתים שבמדינות מהרו והתקינו את פירותיכם עד שלא הגיע שעת הביעור עד שבא רבי עקיבא ולמד שכל הפירות שלא באו לעונת המעשרות פטורים מן הביעור:

ט מי שהיו פירותיו רחוקים ממנו צריך לקרות להם שם מעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו באין בספינה אמר רבן גמליאל עשור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו משכר לו עשור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף שיזכה בו לעניים ומקומו משכר לו אמר רבי יהושע עשור שאני עתיד למוד נתון לאלעזר בן עזריה ומקומו משכר לו ונתקבלו זה מזה שקר:

י במנחה ביום טוב האחרון היו מתנדין כיצד היה הודוי בערתי הקדש מן הבית זה מעשר שני ונטע רבעי נתתיו ללוי זה מעשר לוי וגם נתתיו זו תרומה ותרומת מעשר לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני הלקט והשכחה והפאה אף על פי שאינן מעבדין את הודוי מן הבית זו חלה:

יא בכל מצותך אשר צויתני הא אם הקדים מעשר שני לראשון אינו יכול להתודות לא עברתי ממצותיך לא הפרשתי ממין על שאינו מינו ולא מן התלוש על

המחבר · ולא מן המחבר על התלוש · ולא מן החדש
על הישן · ולא מן הישן על החדש · ולא שכחתי · ולא
שכחתי מלברך · ומלהזכיר שמך עליו:

י"ב לא אכלתי באני ממנו · הא אם אכלו באנינות אינו
יכול להתודות · ולא בערתי ממנו בטמא · הא אם
הפרישו בטומאה אינו יכול להתודות · ולא נתתי ממנו
למת · לא לקחתי ממנו ארון ותכריכים למת · ולא נתתיו
לאוננים אחרים · שמעתי בקול יי אלהי · הבאתיו לבית
הבחירה · עשיתי ככל אשר צויתני · שמחתי ושמחתי
בו:

י"ג השקיפה ממעון קדשך מן השמים · עשינו מה שצויתך
עלינו · אף אתה עשה מה שהבטחתנו · השקיפה ממעון
קדשך מן השמים · וברך את עמך את ישראל בבנים
ובבנות · ואת האדמה אשר נתתה לנו בטל ובמטר
ובולדות בהמה · כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת
חלב ודבש · כדי שתתן טעם בפירות:

י"ד מכאן אמרו ישראל וממזרים מתנודים · אבל לא גרים ·
ולא עבדים משוחררים שאין להם חלק בארץ · רבי
מאיר אומר אף לא כהנים ולוויים שלא נטלו חלק בארץ ·
רבי יוסי אומר יש להם ערי מגרש:

^{טו} יוֹחֲנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הָעֶבֶר הַיְּהוּדִית הַמַּעֲשֵׂר • אֵף הוּא בָּטֵל
אֶת הַמַּעֲוָרִים וְאֶת הַנּוֹקְפִים • וְעַד יָמָיו הָיָה פְּטִישׁ מִכָּה
בִּירוּשָׁלַיִם וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לְשֹׂאוֹל עַל הַדְּמָאִי: סליק

מסכת חלה

פרק א

חֲמִשָּׁה דְּבָרִים חִיִּבִּין בַּחֲלָה · הַחֲטִים וְהַשְּׁעוּרִים ·
וְהַכֶּסְמִים · וְשִׁבּוּלֶת שׁוּעַל · וְשִׁיפּוֹן · הָרִי אֵלּוּ
חִיִּבִּין בַּחֲלָה · וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה וְאַסוּרִין בְּחֶדֶשׁ מִלִּפְנֵי
הַפֶּסַח וּמִלְקָצוֹר מִלִּפְנֵי הָעוֹמֵר · וְאִם הִשְׁרִישׁוּ קוֹדֵם
לָעוֹמֵר הָעוֹמֵר מֵתִירָן · וְאִם לֹא · אֲסוּרִין עַד שְׂיָבֵא הָעוֹמֵר
הַבָּא:

בִּהָאוֹכֵל מֵהֶם כְּזֵית מִצָּה בַּפֶּסַח · יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתּוֹ · כְּזֵית
חֶמֶץ · חִיִּבִּי בְּהִכָּרֶת · נִתְעָרַב אֶחָד מֵהֶם בְּכָל הַמִּינִים ·
הָרִי זֶה עוֹבֵר בַּפֶּסַח · הַנּוֹדֵר מִן הַפֶּת וּמִן הַתְּבוּאָה ·
אֲסוּר בָּהֶם (אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַדֶּגֶן אֲסוּר בְּכָל הַמִּינִין חוּץ
מִפִּירוֹת הָאֵילָן) דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר · וְחֲכָמִים אוֹמְרִים הַנּוֹדֵר
מִן הַדֶּגֶן אֵינוֹ אֲסוּר אֶלָּא מֵהֶן · וְחִיִּבִּין בַּחֲלָה וּבִמְעַשְׁרוֹת:

גִּ אֵלּוּ חִיִּבִּין בַּחֲלָה וּפְטוּרִים מִן הַמְּעַשְׁרוֹת · הַלֶּקֶט
וְהַשְּׂכָחָה · וְהַפָּאָה וְהַהֶפְקֵר וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה
תְּרוֹמָתוֹ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי · וְהַקֵּדֶשׁ שֶׁנִּפְדּוּ · וּמִזֶּתֶר הָעוֹמֵר ·
וְתְבוּאָה שְׁלֵא הִבִּיָּאָה שְׁלִישׁ · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תְּבוּאָה
שְׁלֵא הִבִּיָּאָה שְׁלִישׁ · פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה:

דִּ אֵלּוּ חִיִּבִּין בִּמְעַשְׁרוֹת וּפְטוּרִין מִן הַחֲלָה · הָאוֹרֵז
וְהַדּוּחָן · וְהַפְּרָגִים · וְהַשּׁוּמְשָׁמִין · וְהַקִּטְנִיּוֹת ·

וּפְחוֹת מִחֻמֶּשֶׁת רְבִיעִים בְּתַבּוּאָה · הַסּוּפְגָנִין · וְהַדְּבָשָׁנִין
וְהָאֶסְקְרִיטִין · וְחֵלֶת הַמִּשְׁרָת וְהַמְדָּמַע פְּטוּרִין מִן הַחֲלָה:

ה' עֶסֶה שֶׁתַּחֲלֶתָה סוּפְגָנִין וְסוּפָה סוּפְגָנִין · פְּטוּרָה מִן
הַחֲלָה · תַּחֲלֶתָה עֶסֶה וְסוּפָה סוּפְגָנִין · תַּחֲלֶתָה סוּפְגָנִין ·
וְסוּפָה עֶסֶה · חִיּוּבָת בַּחֲלָה · וְכֵן הַקִּנְבָּקָאוֹת חִיּוּבוֹת:

י' הַמַּעֲסָה בֵּית שְׁמָאִי פּוֹטְרִין · וּבֵית הַלֵּל מְחַיִּיבִין ·
הַחֲלִיטָה בֵּית שְׁמָאִי מְחַיִּיבִין · וּבֵית הַלֵּל פּוֹטְרִים · חִלּוֹת
תּוֹדָה וְרִקְיָקִי נָזִיר עֲשָׂאן לְעֶצְמוֹ פְּטוּר · לְמַכּוֹר בְּשׁוּק
חִיּוּב:

י' נִחְתּוֹם שֶׁעָשָׂה שְׂאוֹר לְחֶלֶק · חִיּוּב בַּחֲלָה · נָשִׁים שֶׁנִּתְּנוּ
לְנִחְתּוֹם לַעֲשׂוֹת לָהֶם שְׂאוֹר · אִם אֵין בְּשָׁל אַחַת מֵהֶן
בְּשַׁעוֹר · פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה:

ה' עֶסֶת הַכִּלְבִּים · בְּזֶמֶן שֶׁהָרוּעִים אוֹכְלִין מִמֶּנָּה חִיּוּבָת
בַּחֲלָה · וּמַעֲרָבִין בָּהּ · וּמִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ · וּמַבְרִכִין עָלֶיהָ ·
וּמְזַמְּנִין עָלֶיהָ · וְנַעֲשִׂית בְּיוֹם טוֹב וְיוֹצֵא בָּהּ אָדָם יָדִי
חוֹבֵתוֹ בַּפֶּסֶח · אִם אֵין הָרוּעִין אוֹכְלִין מִמֶּנָּה · אֵינָהּ
חִיּוּבָת בַּחֲלָה · וְאֵין מַעֲרָבִין עָלֶיהָ · וְאֵין מְזַמְּנִין עָלֶיהָ
וְאֵינָהּ נַעֲשִׂית בְּיוֹם טוֹב וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יָדִי חוֹבֵתוֹ
בַּפֶּסֶח · בֵּין כֶּךָּ וּבֵין כֶּךָּ מְטַמְּאָה טוֹמְאָת אוֹכְלִין:

ט' הַחֲלָה וְהַתְּרוּמָה חִיּוּבִין עָלֶיהָ מִיתָה וְחֻמֶּשׁ · וְאַסוּרִים
לְזָרִים · וְהֵם נִכְסֵי כֹהֵן · וְעוֹלִין בְּאַחַד וּמֵאָה · וְטַעוּנִין

רְחִיצַת יָדַיִם · וְהָעֶרֶב שֶׁמֶשׁ · וְאֵין נוֹטְלִין מִן הַטְּהוֹר עַל
הַטֵּמֶא · אֵלָא מִן הַמֶּקֶף · וּמִן הַדָּבָר הַגָּמוּר · הָאוֹמֵר
כָּל גִּרְנֵי תְרוּמָה · וְכָל עֲסוֹתֵי חֵלֶה · לֹא אָמַר כָּלוּם · עַד
שִׁישִׁיר מִקְצַת:

פרק ב

פִּירוֹת חוּצָה לָאָרֶץ שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ · חֵיִיבִים בַּחֵלֶה ·
יֵצְאוּ מִכָּאן לְשֵׁם · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב · וְרַבִּי
עֲקִיבָא פּוֹטֵר:

ב עֶפֶר חוּצָה לָאָרֶץ שָׁבָא בְּסַפִּינָה לָאָרֶץ · חֵיִיבֵת
בְּמַעֲשָׂרוֹת וּבְשִׁבְעִיעִית · אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזִמְנָא
שֶׁהַסַּפִּינָה גּוֹשְׁשֶׁת · עָסָה שְׁגִלוּשָׁה בְּמֵי פִירוֹת חֵיִיבֵת
בַּחֵלֶה וְנֶאֱכַלֶּת בְּיָדַיִם מְסוּאָבוֹת:

ג הָאִשָּׁה יּוֹשֶׁבֶת וְקוֹצֶה חֵלֶתָּה עֲרוּמָה · מִפְּנֵי שֶׁהִיא יְכוּלָּה
לְכַסּוֹת אֶת עֲצָמָהּ אֲבָל לֹא הָאִישׁ · מִי שֶׁאֵינוֹ יְכוּלֵּ לַעֲשׂוֹת
עָסָתוֹ בְּטְהֵרָה יַעֲשֶׂנָּה קִבִּין · וְאֵל יַעֲשֶׂנָּה בְּטִמְאָה ·
וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר יַעֲשֶׂנָּה בְּטִמְאָה · וְאֵל יַעֲשֶׂנָּה קִבִּים ·
שְׁכַשְׁם שֶׁהוּא קוֹרָא לְטְהוּרָה · כֵּךְ הוּא קוֹרָא לְטִמְאָה ·
לְזוֹ קוֹרָא חֵלֶה בְּשֵׁם · וּלְזוֹ קוֹרָא חֵלֶה בְּשֵׁם · אֲבָל קִבִּיִּים
אֵין לָהֶם חֵלֶק בְּשֵׁם:

י העושה עֲסָתוֹ קָבִים • וְנָגְעוּ זֶה בָּזֶה • פְּטוּרִים מִן הַחֲלָה
עַד שִׁישׁוּבוֹ • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִף הֶרְוָדָה וְנוֹתֵן לִסֵּל •
הַסֵּל מִצָּרְפֵּן לְחֲלָה:

ה הַמִּפְרִישׁ חֲלָתוֹ קָמַח אֵינּוּ חֲלָה • וְגִזְלֵ בֵּיד כֹּהֵן • הָעֶסָה
עֲצָמָה חֵיִיבֶת בַּחֲלָה • וְהַקָּמַח אִם יֵשׁ בּוֹ בְּשִׁיעוֹר • חֵיִיבֶת
בַּחֲלָה • וְאַסוּרָה לְזָרִים • דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ • אָמְרוּ לוֹ
מַעֲשֵׂה וְקִפְשָׁה זָקֵן זָר • אָמַר לָהֶם אִף הוּא קִלְקַל לְעֲצָמוֹ
וְתִקֵּן לְאַחֲרִים:

י חֲמִשָּׁה רַבִּיעִים קָמַח (וְעוֹד) חֵיִיבִים בַּחֲלָה • הֵם
וּשְׂאוֹרֶן וְסֶבֶן וּמֶרְסֵן חֲמִשָּׁה רַבִּיעִים חֵיִיבִים • נָטַל מֶרְסֵן
מִתּוֹכָן • וְחִזֵּר לְתוֹכָן • הָרִי אֵלָיו פְּטוּרִין:

י שִׁיעוֹר הַחֲלָה • אֶחָד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה • הָעוֹשֶׂה
עֶסָה לְעֲצָמוֹ • וְהָעוֹשֶׂה לְמִשְׁתֵּה בָנוּ • אֶחָד מִעֲשָׂרִים
וְאַרְבָּעָה • נִחְתָּז שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְמִכּוֹר בְּשׁוּק • וְכֵן הָאִשָּׁה
שֶׁהִיא עוֹשֶׂה לְמִכּוֹר בְּשׁוּק • אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה •
נְטִמָּאת עֲסָתָה שׁוֹנְגָת אוֹ אֲנוּסָה • אֶחָד מֵאַרְבָּעִים
וּשְׁמוֹנֶה • נְטִמָּאת מְזִידָה • אֶחָד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה • כִּדִּי
שֶׁלֹא יִהְיֶה חוּטֵא נִשְׁכָּר:

ה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא • בִּיצֵד •
עֶסָה טְהוֹרָה וְעֶסָה טָמְאָה • נוֹטֵל כִּדִּי חֲלָה מִעֶסָה שֶׁלֹא
הוֹרְמָה חֲלָתָה • וְנוֹתֵן פָּחוֹת מִכִּבִּיצָה בְּאַמְצֵעַ כִּדִּי שִׁיטוֹל
מִן הַמֶּקֶר • וְחֲכָמִים אוֹסְרִין:

פרק ג

אוֹכְלִין עָרָאִי מִן הָעֶסָה עַד שֶׁתִּגְלַל בְּחֹטִים ·
 וְתִטְמָטֵם בְּשִׁעוּרִים · גְּלָגְלָה בְּחֹטִים · וְטִמְטָמָה
 בְּשִׁעוּרִים · הָאוֹכֵל מִמֶּנָּה חַיִּיב מִיתָה · כִּיּוֹן שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת
 אֶת הַמִּים · מַגְבֶּהֶת חֻלְתָּהּ · וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִהְיֶה שֵׁם חֲמֹשֶׁה
 רַבִּיעִים קֶמַח:

^ב נִדְמָעָה עֶסְתָּה · עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה · פְּטוּרָה שֶׁהִמְדָּמַע
 פְּטוּר · וּמִשְׁגִּלְגָּלָה חַיִּיבָתָה · נוֹלֵד לָהּ סֶפֶק טוּמְאָה ·
 עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה · תַּעֲשֶׂה בְּטוּמְאָה · וּמִשְׁגִּלְגָּלָה תַּעֲשֶׂה
 בְּטִהָרָה:

^ג הַקִּדְיָשָׁה עֶסְתָּה עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה וּפְדָאָתָה · חַיִּיבָתָה ·
 מִשְׁגִּלְגָּלָה וּפְדָאָתָה · חַיִּיבָתָה · הַקִּדְיָשָׁתָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה
 וְגְלָגְלָה הַגִּזְבֵּר וְאַחֵר כֶּךָ פְּדָאָתָה · פְּטוּרָה · שֶׁבִּשְׁשַׁעַת
 חוֹבְתָה הִיתָה פְּטוּרָה:

^ד כִּיּוֹצֵא בּוֹ · הַמְקֻדָּשׁ פִּירוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנֶת
 הַמַּעֲשְׂרוֹת וּפְדָאֵן חַיִּיבִין · וּמִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת
 חַיִּיבִין · הַקִּדְיָשׁ עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ וּגְמָרָן הַגִּזְבֵּר · וְאַחֵר
 כֶּךָ פְּדָאֵן · פְּטוּרִין · שֶׁבִּשְׁשַׁעַת חוֹבְתָן הָיוּ פְּטוּרִין:

^ה נִכְרִי שֶׁנָּתַן לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לוֹ עֶסָה · פְּטוּרָה מִן
 הַחֻלָּה · נִתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה · עַד שֶׁלֹּא גְלָגַל חַיִּיב וּמִשְׁגִּלְגָּל

פֶּטוּר • הָעוֹשֶׂה עֶסֶה עִם הַנֶּכְרִי • אִם אֵין בְּשֵׁל יִשְׂרָאֵל
בְּשִׁיעוֹר חֻלָּה • פֶּטוּרָה מִן הַחֻלָּה:

י גֵּר שֶׁנִּתְּגִיר וְהִיתָה לוֹ עֶסֶה • נַעֲשִׂית עַד שֶׁלֹּא נִתְּגִיר
פֶּטוּר • וּמִשְׁנֵתְגִיר חַיִּיב • וְאִם סָפֵק חַיִּיב • וְאֵין חַיִּיבִין
עָלֶיהָ חֲמֵשׁ • רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר הַכֹּל הוּלֵךְ אַחֲרֵי הַקְּרִימָה
בַּתְּנוּרָה:

י הָעוֹשֶׂה עֶסֶה מִן הַחֲטִיִּים וּמִן הָאוֹרֶזִים • אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם
דָּגָן חַיִּיבֵת בַּחֻלָּה • וְיוֹצֵא בָּהּ אָדָם יָדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסֶח •
וְאִם אֵין בָּהּ טַעַם דָּגָן • אֵינָהּ חַיִּיבֵת בַּחֻלָּה • וְאֵין אָדָם
יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסֶח:

ח הַנוּטֵל שְׂאוֹר מֵעֶסֶה שֶׁלֹּא הוֹרְמָה חֻלָּתָה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ
עֶסֶה שֶׁהוֹרְמָה חֻלָּתָה • אִם יֵשׁ לוֹ פְּרִנְסָה מִמָּקוֹם אַחֵר •
מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבוֹן • וְאִם לֹא • מוֹצִיא חֻלָּה אַחַת עַל הַכֹּל:

ט כִּיּוֹצֵא בּוֹ • זִיתֵי מִסִּיק שֶׁנִּתְּעָרְבוּ עִם זִיתֵי נֶקוֹף • עֲנָבֵי
בָּצִיר עִם עֲנָבֵי עוֹלָלוֹת • אִם יֵשׁ לוֹ פְּרִנְסָה מִמָּקוֹם אַחֵר •
מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבוֹן • וְאִם לֹא • מוֹצִיא תְּרוּמָה וְתְרוּמַת
מַעֲשֵׂר לְכֹל • וְהַשָּׂאֵר מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי לְפִי חֶשְׁבוֹן:

י הַנוּטֵל שְׂאוֹר מֵעֶסֶת חֲטִיִּים • וְנוֹתֵן לְתוֹךְ עֶסֶת אוֹרֶזִים •
אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן חַיִּיבֵת בַּחֻלָּה • וְאִם לֹא • פֶּטוּרָה •
אִם כֵּן לָמָּה אָמְרוּ הַטָּבֵל אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא • מִן בְּמִינוֹ •
וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם:

פרק ד

שְׁתֵּי נָשִׁים שָׁעָשׂוּ שְׁנֵי קָבִים • וְנָגְעוּ זֶה בָּזֶה • אָפִילוּ הֵם
מִמֵּין אֶחָד פְּטוּרִים • וּבִזְמַן שֶׁהֵם שָׁל אִשָּׁה אַחַת •
מִין בְּמִינוֹ חַיִּב • וְשָׁלֹא בְּמִינוֹ פְּטוּר:

בִּאיִזָּה הוּא מִין בְּמִינוֹ • הַחֲטִים אֵינָן מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל •
אֲלֹא עִם הַכֶּסֶּמִּים • הַשְּׁעוּרִים מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל •
חוּץ מִן הַחֲטִים • רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר שָׂאֵר הַמִּינִים
מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה:

ג שְׁנֵי קָבִין וְקָב אוֹרֵז אוֹ קָב תְּרוּמָה בְּאֻמָּצֵעַ • אֵינָן
מִצְטָרְפִין • דָּבָר שֶׁנִּטְלָה חֲלָתוֹ בְּאֻמָּצֵעַ • מִצְטָרְפִין שֶׁכָּבַר
נִתְחַיֵּב בַּחֲלָה:

ד קָב חֲדָשׁ • וְקָב יָשָׁן • שֶׁנִּשְׁכְּבוּ זֶה בָּזֶה • רַבִּי יִשְׁמָעֵאל
אוֹמֵר יִטּוֹל מִן הָאֻמָּצֵעַ • וְחֻכָּמִים אוֹסְרִים • הַנּוֹטֵל חֲלָה
מִן הַקָּב • רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר חֲלָה • וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵינָהּ
חֲלָה:

ה שְׁנֵי קָבִין שֶׁנִּטְלָה חֲלָתוֹ שֶׁל זֶה בִּפְנֵי עֲצָמוֹ • וְשֶׁל זֶה
בִּפְנֵי עֲצָמוֹ • חֹזֵר וְעֹשֶׂאֵן עֶסֶה אַחַת • רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר •
וְחֻכָּמִים מְחַיֵּיבִין • נִמְצָא חֲמֵרוֹ קוֹלוֹ:

ו נּוֹטֵל אָדָם כְּדֵי חֲלָה מֵעֶסֶה שְׁלֹא הוֹרְמָה חֲלָתָהּ
לַעֲשׂוֹתָהּ בְּטַהֲרָה • לִהְיוֹת מִפְּרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ • חֲלָתָהּ

דְּמָאֵי עַד שֶׁתִּסְרַח · שֶׁחֵלֶת דְּמָאֵי נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל
הַטָּמֵא · וְשֵׁלֵא מִן הַמָּקָף:

י' יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֲרִיסִין לַגּוֹיִם בְּסוּרְיָא · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַחֲיִיב
פִּירוּתֵיהֶם בַּמַּעֲשָׂרוֹת וּבַשְּׂבִיעִית · וְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר ·
רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר שְׁתֵּי חֲלוֹת בְּסוּרְיָא · וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר חֶלֶה אַחַת · אֶחָזוּ קוּלוֹ שֶׁל רַבֵּן גַּמְלִיאֵל · וְקוּלוֹ
שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר · חֲזָרוּ לְנֶהוֹג כְּדַבְּרֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּשְׁתֵּי
דְּרָכִים:

ח" רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת לַחֶלֶה · מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
עַד כְּזִיב חֶלֶה אַחַת · מִכְּזִיב עַד הַנֶּהָר וְעַד אֲמֵנָה שְׁתֵּי
חֲלוֹת · אַחַת לָאוֹר וְאַחַת לְכֶהֱן · שֶׁל אוֹר יֵשׁ לָהּ שִׁיעוֹר ·
וְשֶׁל כֶּהֱן אֵין לָהּ שִׁיעוֹר · מִן הַנֶּהָר וּמִן אֲמֵנָה וּלְפָנִים שְׁתֵּי
חֲלוֹת · אַחַת לָאוֹר וְאַחַת לְכֶהֱן · שֶׁל אוֹר אֵין לָהּ שִׁיעוֹר ·
וְשֶׁל כֶּהֱן יֵשׁ לָהּ שִׁיעוֹר · וְטָבוֹל יוֹם אוֹכְלָהּ · רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר אֵינּוּ צָרִיד טְבִילָה · וְאַסוּרָה לְזָבִים וּלְזָבוֹת לְנִדּוֹת
וּלְיִזְלָדוֹת · וְנֶאֱכָלֶת עִם הַזֶּר עַל הַשְּׁלֶחָן וְנִתְּנָת לְכָל כֶּהֱן:

ט' וְאֵלּוּ נִתְּנִין לְכָל כֶּהֱן · הַחֶרְמִים וְהַבְּכוּרוֹת · וּפְדִיּוֹן הַבֵּן ·
וּפְדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר · הַזְּרֹעַ וְהַלֶּחֱטִים וְהַקֶּבֶה · וְרֵאשִׁית
הַגֶּז · וְשֶׁמֶן שֶׁרָפָה · וְקֹדֶשִׁי הַמִּקְדָּשׁ · וְהַבְּכוּרִים · רַבִּי
יְהוּדָה אוֹסֵר בַּבְּכוּרִים · כְּרִשְׁיֵי תְרוּמָה · רַבִּי עֲקִיבָא
מֵתִיר · וְחֻכְמִים אוֹסְרִים:

נִתְּאֵי אִישׁ תְּקוּעַ הֵבִיא חֲלוֹת מִבֵּיתָר • וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ •
 אֲנָשִׁי אֶלְכָּסְנִדְרִיא הֵבִיאוּ חֲלוֹתֵיהֶן מֵאֶלְכָּסְנִדְרִיא • וְלֹא
 קִבְּלוּ מֵהֶם • אֲנָשִׁי הָרַצְבוּעִים הֵבִיאוּ בִּבְוִיָּהֶם קוֹדֶם
 עֲצָרָתָם וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם • מִפְּנֵי הַכְּתוּב שֶׁבַתְּוֹרָה וְחַג
 הַקֶּצִיר בִּבְוִיָּה מַעֲשִׂיךְ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה:

” בֶּן אֲנָטִינוֹס הֶעֱלָה בְּכוֹרוֹת מִבֶּבֶל וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ •
 יוֹסֵף הַכֹּהֵן הֵבִיא בִּבְוִיָּה יֵין וְשֶׁמֶן • וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ •
 אֵף הוּא הֶעֱלָה אֶת בָּנָיו וּבָנֵי בֵיתוֹ • לַעֲשׂוֹת פֶּסַח קָטָן
 בִּירוּשָׁלַיִם וְהַחֲזִירוּהוּ שְׁלֹא יִקְבַּע הַדָּבָר חוֹבָה • אֲרִיסְטוֹן
 הֵבִיא בִּבְוִיָּה מֵאֶפְמָיָא וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ • מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ הַקּוֹנֶה
 בְּסוּרִיא • כְּקוֹנֶה בַּפְּרוֹר שֶׁבִירוּשָׁלַיִם: סליק

מסכת ערלה

פרק א

הַנוֹטֵט לְסִיגָּהּ • וְלְקוֹרוֹת • פֶּטוּר מִהֶעֱרָלָה • רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר אֲפִילוֹ אִמֵּר הַפְּנִימִי לְמֵאֲכָל • וְהַחִיצוֹן
לְסִיגָּהּ • הַפְּנִימִי חַיִּיב • וְהַחִיצוֹן פֶּטוּר:

ב עַת שֶׁבָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ • מֵצֵאוּ נְטוּעַ פֶּטוּר • נִטְעוֹ
אֶף עַל פִּי שְׁלֹא כִבְשׁוּ חַיִּיב • הַנוֹטֵט לְרַבִּים חַיִּיב • רַבִּי
יְהוּדָה פּוֹטֵר • הַנוֹטֵט בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים • וְהַנִּכְרִי שֶׁנִּטְעַ
וְהַגִּזְלָן שֶׁנִּטְעַ • וְהַנוֹטֵט בְּסִפִּינָה • וְהַעוֹלָה מֵאֲלִיו • חַיִּיב
בְּעֶרְלָה:

ג אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וְהִסְלַע עֲמוֹ • שֶׁטֶפּוֹ נָהָר וְהִסְלַע עֲמוֹ • אִם
יָכוֹל לַחֲיוֹת פֶּטוּר • וְאִם לֹא חַיִּיב • נֶעְקַר הִסְלַע מֵצֵדוֹ •
אוֹ שֶׁזָּעַזְעוּהוּ הַמַּחֲרִישָׁה • אוֹ שֶׁזָּעַזְעוּ וַעֲשָׂאוּ בַּעֲפָר אִם
יָכוֹל לַחֲיוֹת פֶּטוּר • וְאִם לֹא חַיִּיב:

ד אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר • וְנִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ שֶׁרֶשׁ פֶּטוּר • וְכֵמָּה יֵהָא
הַשֶּׁרֶשׁ • רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בְּרִתּוֹתָא כְּמַחֲטָא שֶׁל מִתּוּחַ:

ה אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וּבּוֹ בְּרִיכָה • וְהוּא חֲזֵה מִמְּנָה • חֲזָרָה
הַזְקָנָה לַהֲיוֹת כְּבָרִיכָה • הַבְּרִיכָה שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה
וְנִפְסָקָה • מוֹנָה מִשְׁעָה שֶׁנִּפְסָקָה • סְפּוּק הַגִּפְּנִים • וְסְפּוּק

עַל גְּבֵי סְפּוּק • אֵף עַל פִּי שֶׁהִבְרִיכָן בְּאַרְץ מוֹתֵר • רַבִּי
מֵאִיר אֹמֵר מִקּוֹם שֶׁכַּחַה יָפָה מוֹתֵר וּמִקּוֹם שֶׁכַּחַה רָע
אָסוּר • (וְכֵן) בְּרִיכָה שֶׁנִּפְסְקָה וְהִיא מְלֵאָה פִּירוֹת • אִם
הוֹסִיף בְּמֵאֲתָיִם אָסוּר:

י נְטִיעָה שֶׁל עֵרְלָה • וְשֶׁל כֹּלָאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּתְעַרְבוּ
בְּנְטִיעוֹת • הֵרִי זֶה לֹא יִלְקוּט • וְאִם לָקַט יַעֲלֶה בְּאַחַד
וּמֵאֲתָיִם • וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לִלְקוּט • רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר
אֵף יִתְכַּוֵּן לִלְקוּט וַיַּעֲלוּ בְּאַחַד וּמֵאֲתָיִם •

י הָעֵלִים וְהַלּוּלָבִים • וּמִי גִפְנִים • וּסְמָדֵר מוֹתְרִים
בְּעֵרְלָה • וּבִרְבָּעֵי • וּבִנְזִיר • וְאָסוּרִים בְּאַשְׁרָה • רַבִּי יוֹסִי
אֹמֵר הַסְּמָדֵר אָסוּר • מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי • רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אֹמֵר הַמַּעֲמִיד בְּשֶׁרֶף הָעֵרְלָה אָסוּר • אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
שָׁמַעְתִּי בִּפְרוּשׁ • שֶׁהַמַּעֲמִיד בְּשֶׁרֶף הָעֵלִים • בְּשֶׁרֶף
הָעֵקָרִים מוֹתֵר • בְּשֶׁרֶף הַפָּגִים אָסוּר • מִפְּנֵי שֶׁהֵם פְּרִי:

י עֲנֻקוֹקְלוֹת וְהַחֲרָצִנִּים וְהַזִּגִּים • וְהַתְּמָד שֶׁלָּהֶם • קְלִיפֵי
רְמוֹן וְהַגֵּן שֶׁלּוֹ • קְלִיפֵי אֲגוּזִים וְהַגֵּרְעִינִים • אָסוּרִים
בְּעֵרְלָה • וּבְאַשְׁרָה • וּבִנְזִיר • וּמוֹתְרִין בִּרְבָּעֵי וְהַנּוֹבְלוֹת
כָּלֶם אָסוּרוֹת:

ט רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר נוֹטְעִין יְחוּר שֶׁל עֵרְלָה • וְאֵין נוֹטְעִין אֲגוּז
שֶׁל עֵרְלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי • וְאֵין מְרַכִּיבִין בְּכַפְנִיּוֹת שֶׁל
עֵרְלָה:

פרק ב

הַתְּרוּמָה · (וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל וְדָאִי ·) וּתְרוּמַת
מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאִי · הַחֲלָה וְהַבְּכוּרִים · עוֹלִים
בְּאַחַד וּמֵאָה · וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה · וְצָרִיד לְהָרִים ·
הָעֶרְלָה וְכֻלָּאֵי הַכֶּרֶם · עוֹלִים בְּאַחַד וּמֵאָתַיִם · וּמִצְטָרְפִין
זֶה עִם זֶה · וְאִין צָרִיד לְהָרִים · רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵינֶן
מִצְטָרְפִין · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִצְטָרְפִין בְּנוֹתֵן טַעַם · אֲבָל
לֹא לֶאֱסוֹר:

^ב הַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֶרְלָה · וְהָעֶרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה ·
כִּיצַד · סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה · וְאַחֵר כֶּד נִפְלוּ
שְׁלֹשָׁה קַבִּין עֶרְלָה · אוֹ שְׁלֹשָׁה קַבִּין כֻּלָּאֵי הַכֶּרֶם · זֶה הִיא
שֶׁהַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֶרְלָה · וְהָעֶרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה:

^ג הָעֶרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכֻּלָּאִים · וְהַכֻּלָּאִים אֶת הָעֶרְלָה ·
וְהָעֶרְלָה אֶת הָעֶרְלָה · כִּיצַד · סָאָה עֶרְלָה שֶׁנִּפְלָה
לְמֵאָתַיִם · וְאַחֵר כֶּד נִפְלָה סָאָה וְעוֹד עֶרְלָה · אוֹ סָאָה
וְעוֹד שֶׁל כֻּלָּאֵי הַכֶּרֶם · זֶה הִיא שֶׁהָעֶרְלָה מַעֲלָה אֶת
הַכֻּלָּאִים · וְהַכֻּלָּאִים אֶת הָעֶרְלָה · וְהָעֶרְלָה אֶת הָעֶרְלָה:

^ד כָּל הַמְּחֻמָּץ · וְהַמְּתַבֵּל · וְהַמְּדַמֵּע · בַּתְּרוּמָה וּבָעֶרְלָה ·
וּבְכֻלָּאֵי הַכֶּרֶם אֶסוֹר · בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵף מִטְמֵא ·
וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים לְעוֹלָם אֵינּוּ מִטְמֵא עַד שִׁיְהֵא בּוֹ
כְּבִיצָה:

ה' דוֹסְתָאֵי אִישׁ כֶּפֶר יִתְמָה · הִיא מִתְלַמִּידֵי בֵּית שְׁמַאי ·
וְאָמַר שְׁמַעְתִּי מִשְׁמַאי הַזֶּקֶן שְׁאָמַר · לְעוֹלָם אֵינוֹ מְטִמֵּא
עַד שִׁיְהֵא בּוֹ כְּבִיצָה:

י' וּלְמָה אָמְרוּ כָּל הַמַּחֲמֵץ וְהַמֶּתֶבֶל · וְהַמִּדְמַע לְהַחֲמִיר ·
מִן בְּמִינוֹ · לְהַקֵּל וְלְהַחֲמִיר · מִן בְּשֵׁאיֵנוּ מִינוֹ · כִּיצַד
שְׁאוּר שֶׁל חֲטִים שֶׁנִּפְּל לְתוֹךְ עֵיסֶת חֲטִים · וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי
לְחֵמֶץ · בֵּין שֵׁישׁ בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה · וּבֵין שֵׁאיֵנוּ בּוֹ
לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה אֶסוּר · אֵין בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה ·
בֵּין שֵׁישׁ בּוֹ כְּדֵי לְחֵמֶץ · בֵּין שֵׁאִין בּוֹ כְּדֵי לְחֵמֶץ אֶסוּר:

י' לְהַקֵּל וְלְהַחֲמִיר מִן בְּשֵׁאיֵנוּ מִינוֹ · כִּיצַד · כְּגוֹן גְּרִיסִין
שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ עִם עֲדָשִׁים · וַיֵּשׁ בָּהֶם בְּנוֹתֵן טַעַם · בֵּין שֵׁישׁ
בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה · וּבֵין שֵׁאִין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד
וּמֵאָה אֶסוּר · אֵין בָּהֶם בְּנוֹתֵן טַעַם · בֵּין שֵׁישׁ בָּהֶם
לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה · וּבֵין שֵׁאִין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד
וּמֵאָה מוֹתֵר:

ח' שְׁאוּר שֶׁל חוֹלִין שֶׁנִּפְּל לְתוֹךְ עֶסֶה · וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחֵמֶץ ·
וְאַחֵר כֵּךְ נִפְּל שְׁאוּר שֶׁל תְּרוּמָה · אוֹ שְׁאוּר שֶׁל כִּלְאֵי
הַכֶּרֶם וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחֵמֶץ אֶסוּר:

ט' שְׁאוּר שֶׁל חוֹלִין · שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹךְ עֶסֶה וְחֻמְצָה · וְאַחֵר
כֵּךְ נִפְּל שְׁאוּר שֶׁל תְּרוּמָה · אוֹ שְׁאוּר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם ·
וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחֵמֶץ אֶסוּר · רַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר:

י' תְּבַלִּין שְׁנִים וְשִׁלְשָׁה שָׁמוֹת · מִמֵּין אֶחָד · אוֹ מִשְׁלֶשֶׁה ·
אָסוּר וּמִצְטָרְפִין · רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׁנִים וְשִׁלְשָׁה שָׁמוֹת
מִמֵּין אֶחָד · אוֹ שְׁנֵי מִיָּנִין מִשֵּׁם אֶחָד · אֵינָן מִצְטָרְפִין:

י"א שְׁאוּר שֶׁל חוֹלִין וְשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ עֵסָה · לֹא
בָּזָה כְּדִי לְחֻמֵּץ · וְלֹא בָּזָה כְּדִי לְחֻמֵּץ · נִצְטָרְפוּ וְחֻמְצוֹ ·
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אַחֵר הָאֲחֵרוֹן אֲנִי בָּא · וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים בֵּין שֶׁנִּפֵּל (שְׁאוּר) בְּתַחֲלָה · בֵּין בְּסוֹף לְעוֹלָם
אֵינוֹ אוֹסֵר עַד שִׁיֵּהָא בּוֹ כְּדִי לְחֻמֵּץ:

י"ב יוֹעֵזֶר אִישׁ הַבִּירָה · הִיָּה מִתְלַמֵּידֵי בֵּית שְׁמַאי וְאָמַר ·
שְׁאַלְתִּי אֶת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן עוֹמֵד בְּשַׁעַר הַמְּזֻרָח
וְאָמַר · לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר עַד שִׁיֵּהָא בּוֹ כְּדִי לְחֻמֵּץ:

י"ג כָּלִים שֶׁסָּכְנוּ בְּשֶׁמֶן טָמֵא · וְחֹזֵר וְסָכְנוּ בְּשֶׁמֶן טָהוֹר ·
אוֹ שֶׁסָּכְנוּ בְּשֶׁמֶן טָהוֹר · וְחֹזֵר וְסָכְנוּ בְּשֶׁמֶן טָמֵא · רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אַחֵר הָרֵאשׁוֹן אֲנִי בָּא וְחֻכְמִים אוֹמְרִים
אַחֵר הָאֲחֵרוֹן:

י"ד שְׁאוּר שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל כָּלִאי הַכֶּרֶם · שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ
עֵסָה · לֹא בָּזָה כְּדִי לְחֻמֵּץ · וְלֹא בָּזָה כְּדִי לְחֻמֵּץ ·
וְנִצְטָרְפוּ וְחֻמְצוֹ · אָסוּר לְזָרִים · וּמוֹתֵר לַכֹּהֲנִים · רַבִּי
שְׁמַעוֹן מִתִּיר לְזָרִים וְלַכֹּהֲנִים:

טו תְּבַלִּין שֶׁל תְּרוּמָה · וְשֶׁל כָּלִאי הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְּלוּ בַּקֶּדֶרֶה ·
לֹא בָּאֵלוּ כְּדִי לְתַבֵּל · וְלֹא בָּאֵלוּ כְּדִי לְתַבֵּל · וְנִצְטָרְפוּ

וּתְבָלוּ · אָסוּר לְזָרִים · וּמוֹתֵר לַכֹּהֲנִים · רַבִּי שִׁמְעוֹן מֵתִיר
לְזָרִים וְלַכֹּהֲנִים:

טו חֲתִיכָה שֶׁל קֶדְשֵׁי קֳדָשִׁים · שֶׁל פָּגוּל · וְשֶׁל נוֹתֵר ·
(וְשֶׁל טָמֵא ·) שֶׁנִּתְבָּשְׁלוּ עִם הַחֲתִיכוֹת · אָסוּר לְזָרִים ·
וּמוֹתֵר לַכֹּהֲנִים · רַבִּי שִׁמְעוֹן מֵתִיר לְזָרִים וְלַכֹּהֲנִים:

טז בָּשָׂר קֶדְשֵׁי קֳדָשִׁים · וּבָשָׂר קֶדְשִׁים קָלִים שֶׁנִּתְבָּשְׁלוּ
עִם בָּשָׂר הַתָּאוּה · אָסוּר לְטָמְאִים · וּמוֹתֵר לְטְהוֹרִים:

פרק ג

בְּגָד שֶׁצָּבְעוּ בְּקִלְיֵי עֶרְלָה · יִדְּלַק · נִתְעַרַּב בְּאַחֲרִים ·
כֻּלָּם יִדְּלָקוּ · דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר · וְחֲכָמִים אוֹמְרִים
יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

כ הצוֹבֵעַ מֵלֹא הִסִּיט בְּקִלְיֵי עֶרְלָה וְאַרְגּוֹ בְּבֶגֶד · וְאֵין
יָדוּעַ אֵיזָה הוּא · רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר יִדְּלַק הַבֶּגֶד · וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

ג האוֹרֵג מֵלֹא הִסִּיט מִצֶּמֶר הַבְּכוֹר בְּבֶגֶד · יִדְּלַק הַבֶּגֶד ·
וּמִשְׁעַר הַנְּזִיר · וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר · בִּשְׂקָה · יִדְּלַק הַשֶּׂקֶה ·
וּבִמְקֻדָּשִׁין מְקֻדָּשִׁין כָּל שֶׁהֵן:

ד תְּבָשִׁיל שֶׁבָּשְׁלוּ בְּקִלְיֵי עֶרְלָה · יִדְּלַק · נִתְעַרַּב
בְּאַחֲרִים · יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

ה' תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה · ואפה בו את הפת ·
תדלק הפת · נתערבה באחרות · תעלה באחד ומאתים:

י' מי שהיו לו חבילי תלתן · של כלאי הכרם ידלקו ·
נתערבו באחרים · (ואחרים באחרים) כלם ידלקו ·
דברי רבי מאיר וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים:

י' שהיה רבי מאיר אומר את שדרכו למנות מקדש ·
וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד ·
ורבי עקיבא אומר שבעה · ואלו הם · אגוזי פרך · ורמוני
בדן · וחביות סתומות · וחולפות תרדין · וקלסי כרוב ·
ודלעת יונית · רבי עקיבא אומר אף כפרות של בעל
הבית · הראוי לערלה · ערלה · לכלאי הכרם · כלאי
הכרם:

ח' (ביצד) נתפצעו האגוזים · נתפרדו הרמונים · נתפתחו
החביות · נתחתכו הדלועים · נתפרסו הכפרות · יעלו
באחד ומאתים:

ט' ספק ערלה · בארץ ישראל אסור · ובסוריא מותר ·
ובחוצה לארץ יורד ולוקח · ובלבד שלא יראנו לזקט ·
כרם גטוע ירק · וירק נמכר חוצה לו · בארץ ישראל
אסור · ובסוריא מותר · ובחוצה לארץ יורד ולזקט ·
ובלבד שלא ילקוט ביד · החדש אסור מן התורה בכל
מקום · והערלה הלכה · והכלאים מדברי סופרים: סליק

מסכת בכורים

פרק א

יֵשׁ מְבִיאִין בְּכוֹרִים וְקוֹרִין מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין וַיֵּשׁ
שְׂאִינָן מְבִיאִין אֵלּוּ שְׂאִינָן מְבִיאִין הַנוֹטֵעַ לְתוֹךְ
שְׁלוֹ וְהַבְּרִיד לְתוֹךְ שֶׁל יָחִיד אִם לְתוֹךְ שֶׁל רַבִּים וְכֵן
הַמְּבַרֵּךְ מִתּוֹךְ שֶׁל יָחִיד אִם מִתּוֹךְ שֶׁל רַבִּים לְתוֹךְ שְׁלוֹ
הַנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שְׁלוֹ וְהַבְּרִיד לְתוֹךְ שְׁלוֹ וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד
וְדֶרֶךְ הַרְבִּים בְּאַמְצַע הִרִי זֶה אֵינוֹ מְבִיא רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר כֹּזֶה מְבִיא:

ב מֵאִיזָה טַעַם אֵינוֹ מְבִיא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר רֵאשִׁית
בְּכוֹרֵי אֲדָמָתְךָ עַד שִׁיְהִיו כָּל הַגְּדוּלִין מֵאֲדָמָתְךָ
הָאֲרִיסִין וְהַחֲכוֹרוֹת וְהַסְקָרִיקוֹן וְהַגְּזֹל אִין מְבִיאִין
מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר רֵאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמָתְךָ:

ג אִין מְבִיאִין בְּכוֹרִים חוּץ מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים לֹא מִתְּמָרִים
שְׁבֻהָרִים וְלֹא מִפִּירוֹת שְׁבַעֲמָקִים וְלֹא מִזִּיתֵי שָׁמֶן
שְׂאִינָן מִן הַמּוֹבָחָר אִין מְבִיאִין בְּכוֹרִים קוֹדֵם לְעֶצְרָתָּ
אֲנָשִׁי הָרַצְבוּעִים הִבִּיאוּ בְּכוֹרֵיהֶם קוֹדֵם לְעֶצְרָתָּ וְלֹא
קִבְּלוּ מֵהֶם מִפְּנֵי הַכְּתוּב שִׁבְתוֹרָה וְחָג הַקָּצִיר בְּכוֹרֵי
מַעֲשִׂיךְ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה:

ד אֵלּוּ מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין הִגֵּר מְבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא
שְׂאִינָנוּ יָכוֹל לֹאמַר אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ וְאִם

הִיְתָה אָמוּ מִיִּשְׂרָאֵל • מְבִיא וְקוֹרֵא • וְכָשָׁהוּא מִתְפַּלֵּל
 בֵּינוּ לְבֵין עַצְמוֹ • אוֹמֵר אֱלֹהֵי אֲבוֹת יִשְׂרָאֵל • וְכָשָׁהוּא
 בְּבֵית הַכְּנֶסֶת • אוֹמֵר אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם • וְאִם הִיְתָה אָמוּ
 מִיִּשְׂרָאֵל אוֹמֵר אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ:

ה' רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר • אִשָּׁה בֵּת גֵּרִים לֹא
 תִּנָּשֵׂא לְכַהֲנָה עַד שֶׁתִּהְיֶה אִמָּה מִיִּשְׂרָאֵל • אֶחָד גֵּרִים •
 וְאֶחָד עֲבָדִים מְשֻׁחָרְרִים • וְאֶפִּילוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת • עַד
 שֶׁתִּהְיֶה אִמָּן מִיִּשְׂרָאֵל • הָאֶפֹּסְטְרוֹפֹס וְהַשְּׁלִיחַ • וְהָעֶבֶד
 וְהָאִשָּׁה • וְטוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס • מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין •
 שְׂאִינִן יְכוּלִין לוֹמַר • אֲשֶׁר נִתְּתָה לִי הַשֵּׁם:

י' הַקּוֹנֶה שְׁתֵּי אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שָׁל חֲבִירוֹ • מְבִיא וְאִינוּ
 קוֹרֵא • רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מְבִיא וְקוֹרֵא • יֵבֶשׁ הַמַּעֲיִן •
 נִקְצֵץ הָאֵילָן • מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְבִיא
 וְקוֹרֵא • מַעֲצָרֶת וְעַד הַחֵג מְבִיא וְקוֹרֵא • מִן הַחֵג וְעַד
 חֲנֻכָּה • מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא • רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתִּירָא אוֹמֵר
 מְבִיא וְקוֹרֵא:

י' הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו • וּמִכָּר שְׂדֵהוּ • מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא •
 וְהַשְּׁנִי • מֵאוֹתוֹ הַמִּין אִינוּ מְבִיא • מִמֵּין אַחֵר מְבִיא
 וְקוֹרֵא • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵף מֵאוֹתוֹ הַמִּין מְבִיא וְקוֹרֵא:

ח' הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו • נִבְזָזוּ • נִמְזְקוּ • נִגְנְבוּ • נֶאֱבְדוּ • אוֹ
 שְׁנִטְמְאוּ • מְבִיא אַחֲרֵים תַּחְתֵּיהֶם וְאִינוּ קוֹרֵא • וְהַשְּׁנִיִּים

אֵינָן חֵיבִין עֲלֵיהֶם חֲמֵשׁ • נִטְמָאוּ בַּעֲזָרָה נּוֹפֵץ וְאֵינוּ
קוֹרֵא:

ט וּמִנֵּין שֶׁהוּא חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן עַד שְׂיָבִיִּאֵם לְהַר הַבֵּית •
שֶׁנֶּאֱמַר רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יי אֶלֶהֶיךָ •
מִלֵּמַד שְׁחֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן עַד שְׂיָבִיִּאֵם לְהַר הַבֵּית • הָרִי
שֶׁהָבִיא מִמֵּין אֶחָד וְקָרָא • וְחֹזֵר וְהָבִיא מִמֵּין אֲחֵר אֵינוּ
קוֹרֵא:

י וְאֵלּוּ מְבִיאִין וְקוֹרִין • מִן הָעֶצֶרֶת וְעַד הַחֵג • מִשְׁבַּעַת
הַמִּינִים • מִפִּירוֹת שְׂבָהָרִים • מִתְּמָרוֹת שְׂבַעֲמָקִים •
וּמִזֵּיתֵי שֶׁמֶן • מִעֵבֶר הֵירֶדֶן • רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר אֵין
מְבִיאִין בְּכוּרִים מִעֵבֶר הֵירֶדֶן שְׂאִינָה אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב
וּדְבַשׁ:

י"א הַקּוֹנֶה שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שָׁל חֲבִירוֹ מְבִיא וְקוֹרֵא •
רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֶפִּילוֹ שְׁנַיִם • קָנָה אֵילָן וְקִרְקָעוּ מְבִיא
וְקוֹרֵא • רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵף בְּעָלֵי אֲרִיסוֹת וְחֻכִּירוֹת
מְבִיאִין וְקוֹרִין:

יום ה

פרק ב

הַתְּרוּמָה וְהַבְּכוּרִים · חֲיִבִּים עֲלֵיהֶם מִיתָה וְחֹמֶשׁ ·
 וְאַסּוּרִים לְזָרִים · וְהֵם נִכְסֵי כֹהֵן וְעוֹלִין בְּאַחַד
 וּמֵאָה · וְטְעוֹנִים רְחִיצַת יָדִים · וְהָעֶרֶב הַשְּׁמֶשׁ · הָרִי אֵלּוּ
 בַּתְּרוּמָה · וּבַבְּכוּרִים · מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּמַּעֲשֶׂר:

ב יֵשׁ בַּמַּעֲשֶׂר וּבַבְּכוּרִים · מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה ·
 שֶׁהַמַּעֲשֶׂר וְהַבְּכוּרִים · טְעוֹנִים הִבָּאת מְקוֹם · וְטְעוֹנִים
 וְדוּי · וְאַסּוּרִין לְאוֹנָן · רַבִּי שִׁמְעוֹן מְתִיר · וְחִיבִין
 בְּבִיעוּר · וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר · וְאַסּוּרִין כָּל שֶׁהֵן מִלֶּאֱכֹל
 בִּירוּשָׁלַיִם · וְגִדּוּלֵיהֶן אֲסוּרִים מִלֶּאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם · אֶף
 לְזָרִים וְלִבְהֵמָה · רַבִּי שִׁמְעוֹן מְתִיר · הָרִי אֵלּוּ בַּמַּעֲשֶׂר
 וּבַבְּכוּרִים · מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה:

ג יֵשׁ בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֶׂר · מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּבְּכוּרִים ·
 שֶׁהַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֶׂר אוֹסְרִין אֶת הַגִּזְרִין · וְיֵשׁ לָהֶם
 שִׁיעוּר · וְנוֹהֲגִים בְּכָל הַפִּירוֹת · בִּפְנֵי הַבַּיִת · וְשֵׁלָא בִּפְנֵי
 הַבַּיִת · וּבְאַרְסִין וּבַחֲכוּרוֹת וּבַסְּקָרְקוֹן וּבַגִּזְלָן · הָרִי אֵלּוּ
 בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֶׂר · מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּבְּכוּרִים:

ד וְיֵשׁ בַּבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֶׂר ·
 שֶׁהַבְּכוּרִים נִקְנִין בְּמַחְבֵּר לְקֶרֶקַע · וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שִׁדְּהוּ

בבֹּרִים • וְחֵיב בְּאַחֲרֵי־וְתָם • וְטֵעוּנִים קָרְבָּן • וְשִׁיר •
וְתִנּוּפָה • וְלִינָה:

ה' תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שָׁוָה לַבְּכוֹרִים בְּשִׁתֵּי דֶרֶכִים • וְלַתְּרוּמָה
בְּשִׁתֵּי דֶרֶכִים • נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא • וְשֵׁלֹא מִן
הַמֶּקֶף בַּבְּכוֹרִים • וְאוֹסֶרֶת אֶת הַגּוֹרֵן • וַיֵּשׁ לָהּ שִׁיעוֹר
בַּתְּרוּמָה:

י' אֶתְרוּג שָׁוָה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דֶרֶכִים • וְלִירֵק בְּדֶרֶךְ אֶחָד •
שָׁוָה לְאֵילָן בְּעֶרְלָה • וּבִרְבִיעִי וּבִשְׁבִיעִית • וְלִירֵק בְּדֶרֶךְ
אֶחָד שְׁבַעֲשַׁע לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ דְּבָרֵי רֶבֶן גַּמְלִיאֵל • רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שָׁוָה לְאֵילָן בְּכָל דֶּבֶר:

י' דָּם מֵהַלְכֵי שְׁתֵּים שָׁוָה לְדָם בְּהֶמָּה • לְהַכְשִׁיר אֶת
הַזֹּרְעִים • וְדָם הַשֶּׁרֶץ אֵין חֵיבִין עָלָיו:

ח' כּוֹי יֵשׁ בּוֹ דֶרֶכִים שָׁוָה לַחֲתִיָּה • וַיֵּשׁ בּוֹ דֶרֶכִים שָׁוָה
לַבְּהֶמָּה • וַיֵּשׁ בּוֹ דֶרֶכִים שָׁוָה לַבְּהֶמָּה וְלַחֲתִיָּה • וַיֵּשׁ בּוֹ
דֶרֶכִים שְׁאֵינּוּ שָׁוָה • לֹא לַבְּהֶמָּה • וְלֹא לַחֲתִיָּה:

ט' כִּיצַד שָׁוָה לַחֲתִיָּה • דָּמוֹ טָעוֹן כְּסוּי כְּדָם חֲתִיָּה • וְאֵין
שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בַּיּוֹם טוֹב • וְאֵם שְׁחָטוּ אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ •
וְחָלְבוֹ מְטַמֵּא בְּטוֹמְאֶת נְבִלָה כַּחֲתִיָּה • וְטוֹמְאָתוֹ בְּסִפֶּק •
וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר:

י' כִּיצַד שָׁוָה לַבְּהֶמָּה • חָלְבוֹ אֲסוּר כַּחֲלָב בְּהֶמָּה • וְאֵין
חֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת • וְאֵינּוּ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לְאֹכּוֹל

בִּירוּשָׁלַיִם · וְחֵיב בְּזֵרוּעַ וּלְחֵיִים וְקָבָה · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר
שֶׁהַמוֹצֵיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרֹאֶה:

א"כ כִּיצַד אֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לַחֲתִיה וְלֹא לַבְּהֶמָה · אָסוּר מִשּׁוּם
כְּלָאִים · עִם הַחֲתִיה וְעִם הַבְּהֶמָה · הַכּוֹתֵב חֲתָנוֹ וּבִהְמָתוֹ
לִבְנוֹ · לֹא כָתַב לוֹ אֶת הַכּוֹי · אִם אָמַר הָרִינִי נָזִיר · שְׁזָה
חֲתִיה אוֹ בִּהְמָה · הָרִי הוּא נָזִיר · וּשְׂאֵר כָּל דְּרָכָיו שְׁוִים
לַחֲתִיה וְלַבְּהֶמָה · וְטָעוֹן שְׁחִיטָה כְּזֶה וְכָזֶה · וּמִטְמֵא מִשּׁוּם
נִבְלָה · וּמִשּׁוּם אֶבֶר מִן הַחֵי · כְּזֶה וְכָזֶה:

פרק ג

כִּיצַד מִפְּרִישֵׁין הַבְּכוּרִים · יוֹרֵד אָדָם בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ
וְרוֹאֶה תֵּאנָה שֶׁבִּכְרָה · אֲשָׁכּוֹל שֶׁבִּכֵּר · רִמּוֹן
שֶׁבִּכֵּר · קוֹשֵׁרוֹ בְּגָמִי · וְאוֹמֵר הָרִי אֵלּוֹ בְּכוּרִים · רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָם בְּכוּרִים ·
מֵאַחֵר שֶׁיִּתְּלָשׁוּ מִן הַקֶּרֶקַע:

ב"כ כִּיצַד מַעְלִין אֶת הַבְּכוּרִים · כָּל הָעִירוֹת שֶׁבַּמַּעֲמָד ·
מִתְכַּנְסוֹת לְעִיר שֶׁל מַעֲמָד · וְלִנְיָן בְּרַחוּבָה שֶׁל עִיר · וְלֹא
הָיוּ נִכְנָסִין לְבֵתָיִם · וְלִמְשָׁכִים הָיָה הִמָּמוּנָה אוֹמֵר · קוּמוּ
וְנַעֲלָה צִיּוֹן אֶל (בֵּית) יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

ג' הַקְּרוּבִים מְבִיאִין הַתָּאֲנִים וְהָעֲנָבִים · וְהַרְחוּקִים מְבִיאִין
גְּרוּגְרוֹת וְצִמּוּקִים · וְהַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם · וְקִרְנָיו מְצַפּוֹת
זֶהָב · וְעֵטְרָת שֶׁל זֵית בְּרָאשׁוֹ · הַחֲלִיל מִכָּה לִפְנֵיהֶם

עד שְׁמַגִּיעִים קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם · הִגִּיעוּ קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם ·
שָׁלְחוּ לַפְּנִיָּהֶם וְעָטְרוּ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם · הַפְּחוּת הַסָּגֻנִים
וְהַגְזָבְרִים · יוֹצְאִים לְקִרְאָתָם · לְפִי כְבוֹד הַנִּכְנָסִים
הָיוּ יוֹצְאִים · וְכָל בַּעֲלֵי אוֹמְנוֹת שְׁבִירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים
לַפְּנִיָּהֶם · וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּמָם · אַחֲיָנוּ · אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם פְּלוֹנִי
בְּאַתָּם לְשִׁלּוֹם:

ד' הַחֲלִיל מִכָּה לַפְּנִיָּהֶם עד שְׁמַגִּיעִין לְהֵר הַבַּיִת · הִגִּיעוּ
לְהֵר הַבַּיִת · אָפִילוּ אֲגָרִיפֶס הַמֶּלֶךְ · נוֹטֵל הַסֵּל עַל
כִּתְפוֹ · וְנִכְנָס עד שְׁמַגִּיעַ לְעֶזְרָה · הִגִּיעַ לְעֶזְרָה וְדָבְרוּ
הַלְלוֹם בְּשִׁיר · אֲרוּמָמָךְ יי כִּי דָלִיתָנִי וְלֹא שִׁמַּחְתָּ אִיבִי
לִי:

ה' הַגּוֹזְלוֹת שְׁעַל גְּבֵי הַסֵּלִים הָיוּ עוֹלוֹת · וּמָה שְׁבִידָם
נוֹתְנִים לַפְּהָגִים:

ו' עוֹדָהּ הַסֵּל עַל כִּתְפוֹ קוֹרָא מֵהַגְּדָתִי הַיּוֹם לַיְי אֱלֹהֶיךָ עד
שְׁגוֹמֵר כָּל הַפְּרָשָׁה · רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עד אֲרָמִי עוֹבֵד
אָבִי · הִגִּיעַ לְאֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי · מוֹרִיד הַסֵּל מֵעַל כִּתְפוֹ ·
וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו · וְכֵהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו וּמַנִּיפוֹ · וְקוֹרָא
מֵאֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי · עד שֶׁהוּא גּוֹמֵר כָּל הַפְּרָשָׁה · וּמַנִּיחוֹ
בְּצֵד הַמִּזְבֵּחַ וְהַשְׁתַּחֲוָה וְיֹצֵא:

ז' בְּרֵאשׁוֹנָה כָּל מִי שִׁיזִידַע לְקִרְוֹת קוֹרָא · וְכָל מִי שֶׁאִינוֹ
יֹדֵעַ לְקִרְוֹת · מִקְרִין אוֹתוֹ · נִמְנָעוּ מִלְּהִבִּיא · הַתְּקִינוּ
שִׁיְהוּ מִקְרִין אֶת מִי שִׁיזִידַע · וְאֶת מִי שֶׁאִינוֹ יֹדֵעַ:

ה' העשירים מביאין בבוריהם בקלותות של כסף וזהב ·
והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה ·
והסלים והבכורים נתנים לכהנים:

ט' רבי שמעון (בן גנסי) אומר מעטרין את הבכורים ·
חוץ משבעת המינים · רבי עקיבא אומר אין מעטרין את
הבכורים אלא משבעת המינים:

' רבי שמעון אומר שלשה מדות בבכורים · הבכורים ·
ותוספת הבכורים · ועטור הבכורים · תוספת הבכורים
מין במינו · ועטור הבכורים מין בשאינו מינו · תוספת
הבכורים נאכלת בטרה · ופטורה מן הדמאי · ועטור
הבכורים חייב בדמאי:

א' אימתי אמרו תוספת הבכורים בבכורים · בזמן שהיא
מן הארץ · ואם אינה באה מן הארץ · אינה בבכורים:

ב' למה אמרו הבכורים כנגסי כהן שהוא קונה מהם
עבדים וקרקעות · ובהמה טמאה · ובעל חוב נוטלן
בחובו · ואשה בכתובתה כספר תורה · ורבי יהודה
אומר אין נותנין אותם אלא לחבר בטובה · וחכמים
אומרים נותנין אותם לאנשי משמר · והם מחלקין
ביניהם · כקדשי המקדש:

ברייתא

אֲנֵדְרוּגִינוֹס יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים . וְיֵשׁ בּוֹ
 דְּרָכִים שְׁוֶה לְנָשִׁים . וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁוֶה
 לְאֲנָשִׁים וּלְנָשִׁים . וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים אֵינוֹ שְׁוֶה . לֹא לְאֲנָשִׁים
 וְלֹא לְנָשִׁים:

בִּיְצִד שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים . מְטֵמֵא בְּלוֹבֵן כְּאֲנָשִׁים . וְנוֹשֵׂא
 אֶבֶל לֹא נִשָּׂא כְּאֲנָשִׁים . וְאֵינוֹ מְתִיחַד עִם הַנָּשִׁים
 כְּאֲנָשִׁים . וְאֵינוֹ נִזּוֹן עִם הַבָּנוֹת כְּאֲנָשִׁים . וּמִתְעַטֵּף
 וּמִסְתַּפֵּר כְּאֲנָשִׁים . וְעוֹבֵר עַל בֵּל תְּקִיף . וְעַל בֵּל
 תִּשְׁחִית . וְעַל בֵּל תִּטְמֵא לַמֵּתִים כְּאֲנָשִׁים . וְחֵיב בְּכָל
 מִצְוֹת הָאֲמֻרוֹת בַּתּוֹרָה כְּאֲנָשִׁים:

גִּבְיָד שְׁוֶה לְנָשִׁים . מְטֵמֵא בְּאוֹדֶם כְּנָשִׁים . וְאֵינוֹ מְתִיחַד
 עִם הָאֲנָשִׁים כְּנָשִׁים . וְאֵינוֹ זוֹקֵק לִיבּוֹם כְּנָשִׁים . וְאֵינוֹ
 חוֹלֵק עִם הַבָּנִים כְּנָשִׁים . וְאֵינוֹ חוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי קֳדָשִׁים
 כְּנָשִׁים . וְאֵינוֹ מֵאֲכִיל בַּתְּרוּמָה כְּנָשִׁים . וּפְסוּל לְכָל יְעוּדוֹת
 שֶׁבַּתּוֹרָה כְּנָשִׁים . וְאִם נִבְעֵל בַּעֲבִירָה כְּנָשִׁים . וְנִפְסָל מִן
 הַכֹּהֵנָה כְּנָשִׁים:

דִּבְיָד שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים וּלְנָשִׁים . חֵיבִים עַל מִכְתּוֹ . וְעַל
 קִלְלָתוֹ וְעַל נִזְקוֹ כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים . וְהַהוֹרְגוֹ שׁוֹגֵג גּוֹלָה
 וּמִזִּיד נִהְרָג כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים . וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו דָּם טָמֵא
 וְדָם טָהוֹר כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים . וּמִבִּיאָה עָלָיו קֶרֶבֶן כְּאֲנָשִׁים
 וְכְנָשִׁים . וְחוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי הַגָּבוּל כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים . וְנוֹחַל

בְּכֹל הַנְּחָלוֹת כְּאֲנָשִׁים וְכַנְּשִׁים • וְהָאוֹמֵר הָרִינִי נָזִיר שְׁזָה
אִישׁ וְאִשָּׁה הָרִי זֶה נָזִיר:

ה' בִּיצַד אֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לְאֲנָשִׁים וְלֹא לְנָשִׁים • אֵין חִיבִין
עַל טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וּמִקְדָּשׁוֹ לֹא כְּאֲנָשִׁים וְלֹא כְּנָשִׁים • וְלֹא
שׁוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה לֹא כְּאֲנָשִׁים וְלֹא כְּנָשִׁים • וְאֵינוֹ
נִעְרָךְ לֹא כְּאֲנָשִׁים וְלֹא כְּנָשִׁים • וְאֵינוֹ נִמְכָּר לְעֶבֶד עֲבָרִי
לֹא כְּאֲנָשִׁים וְלֹא כְּנָשִׁים • וְהָאוֹמֵר הָרִינִי נָזִיר שְׁזָה לֹא
אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה הָרִי זֶה נָזִיר • רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֲנִדְרוֹגִינוֹס
בְּרִיָּה בִּפְנֵי עֲצֻמָּה הוּא וְלֹא יִכְלוּ חֲכָמִים לְהַכְרִיעַ עָלָיו •
אִם הוּא אִישׁ אוֹ אִשָּׁה • אָבֵל טוֹמְטוֹם אֵינוֹ בֶּן פְּעֻמִּים
שֶׁהוּא אִישׁ • פְּעֻמִּים שֶׁהוּא אִשָּׁה: סליק

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך

הדרן עלך מסכת (פלוני) והדרך עלן דעתן עלך מסכת (פלוני)
ודעתך עלן לא נתנשי מינך מסכת (פלוני) ולא תתנשי מינן לא
בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

ואחר כל יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו
בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא חנניה בר פפא רמי בר
פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם
בר פפא רכיש בר פפא סרחב בר פפא אדא בר פפא דרו
בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית
ישראל ונהיה אנחנו בלנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי
שמו ולומדי תורתך מאיבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי יהי
לבי תמים בחקיד למען לא אבוש לעולם לא אשכח פקודיך כי
בם חייתי ברוך אתה יהוה למדני חקיד:

חתימת חלק ראשון מהמשנה

להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר ולנצח על כל דברי שירות
ותשבחות דוד בן ישי עבדך משיחך בעצתך תנחני ואחר כבוד
תקחני והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא
יעיר כל חמתו אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו:
ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשרה ליי כי גמל עלי שוש
אשיש ביי תגל נפשי באלהי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה
יעטני כחתן יכהן פאר וכפלה תעדה כליה ויבטחו בד יודעי שמוך
כי לא עזבת דרשיו יהוה שמחו ביהוה וגילו צדיקים והרגינו כל
ישרי לב: נר לרגלי דברך ואור לנתיבותי: אודך כי עניתני ותהי לי
לשועה:

ואומר השיר שהיו הלויים אומרים על הדוכן בכל יום

ביציאתו מבית המדרש אומר

מוֹדָה אֲנִי לִפְנֵיךָ יי אֱלֹהֵי שְׁשֻׁמַּת חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא
 שְׁמַת חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי קִרְנוֹת שְׁאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים אֲנִי מְשֻׁכִּים
 לְדַבְּרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְּרֵים בְּטָלִים אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים אֲנִי
 עֹמֵל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר אֲנִי רֵץ וְהֵם רְצִים
 אֲנִי רֵץ לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רְצִים לַבָּאֵר שְׁחַת · שְׁנֵאמַר וְאַתָּה
 אֱלֹהִים תּוֹרְדֵם לַבָּאֵר שְׁחַת אֲנָשֵׁי דָמִים וּמְרָמָה לֹא יִחָצוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי
 אֶבְטַח בָּךְ:

תם ונשלם ספר ראשון
 שבחי תודה לאל עליון

